

ISZTAMBUL

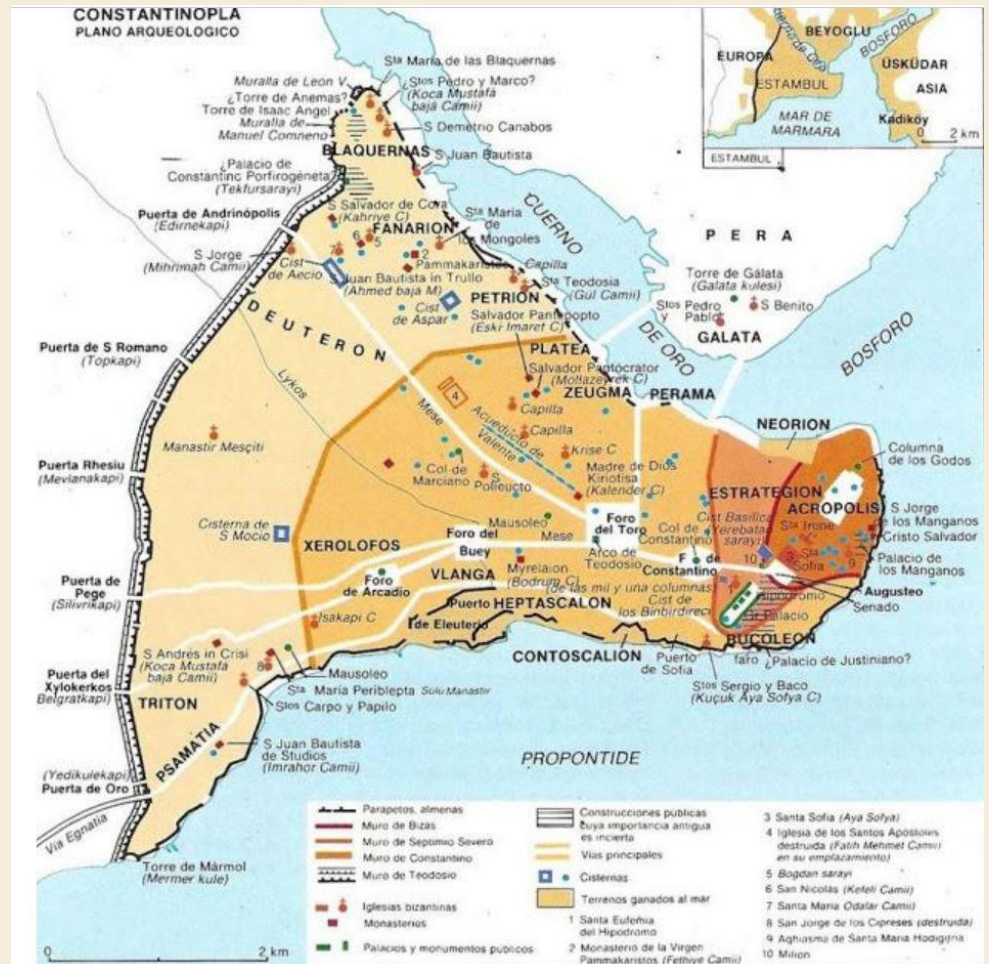
2023

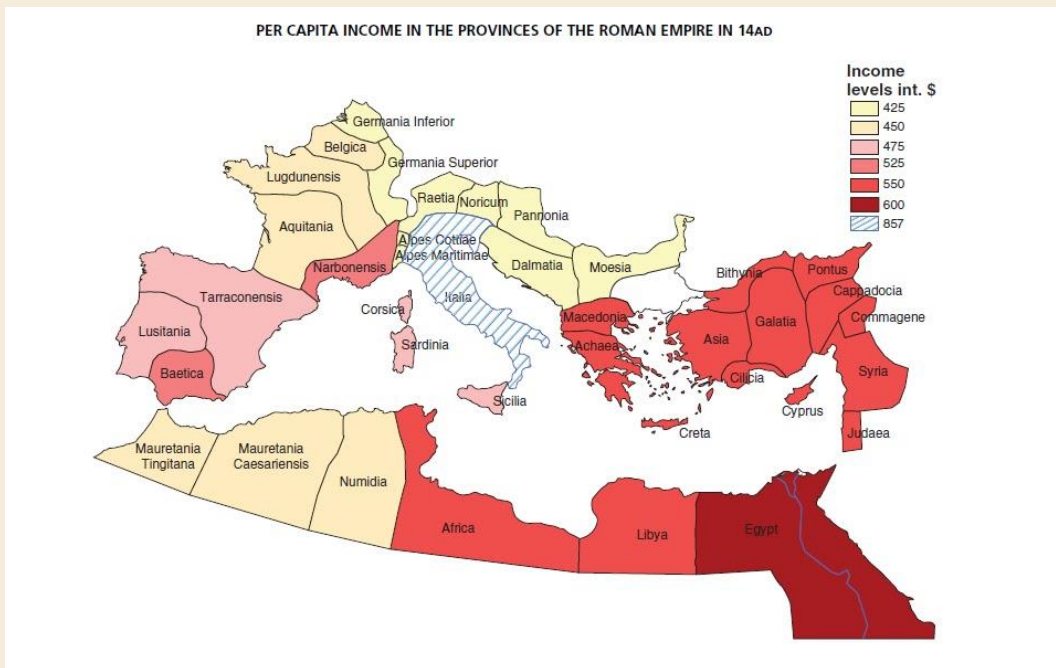
2023 nyarán és 2024 tavaszán jártunk Isztambulban. Igyekeztünk megismerni ennek a hallatlanul gazdag történelmű városnak a műemlékeit, érdekességeit, vízellátó rendszerét és mai életét. A szokásos látnivalókon kívül felkerestünk egyes külső városrészeket, közparkokat, múzeumokat. Az alábbiakban utazásaink legérdekesebb részeit mutatom be, előbb a 2023-ban meglátogatott helyeket, majd a 2024-es második városnézésünk képeit.

Indulunk Isztambulba! A két világ határán épült városról lehetetlen mindent elmondani, ezért csak arra vállalkozhatom, hogy rövid áttekintést adjak az utunk során meglátogatott helyekről, megélt élményeinkről. Igyekszem az egyes témákat történelmi és olykor műszaki keretbe helyezni, talán így érdekesebb, mint csak felvillantani a látottakat.

Isztambul ma megapolisz, több mint 15 millió lakossal és óriási kiterjedéssel. Látnivalói viszont főként a Márvány-tenger és az Aranysszav öböl közötti történelmi városrészben találhatóak. Ezen a térképen a legsötétebb barna az Athénhoz közeli Megara görög város által Kr.e. 667-ben alapított Büzantion gyarmatvárost jelöli. Amikor a rómaiak Kr. u. 196-ban ostrommal elfoglalták a várost, még csak 15 000 lakosa volt. Constantinus császár Kr.u. 330-ban helyezte át ide a Római Birodalom székhelyét, át is nevezték a várost így: Új Róma (Nova Roma). Egy 332-ben készült jegyzőkönyv szerint ekkor 80 000 adag ingyenes ételadagot osztottak ki. De miért költözött ebbe a kisvárosba a római császár?

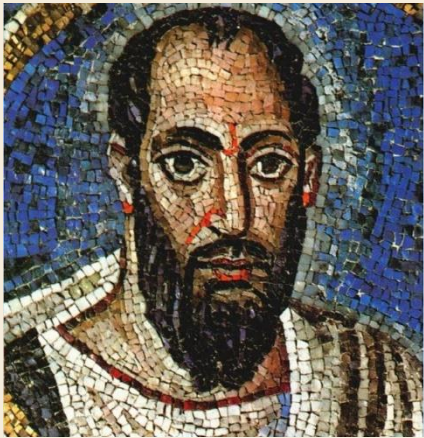

Ez a nemrégiben készült gazdasági térkép azt mutatja, hogy Kr.u. 14-ben, Augustus császár halálakor mennyi volt a polgárháborúk után konszolidálódott, prosperáló Római Birodalom egy főre eső becsült bevétele (mondhatni a GDP) a birodalom egyes tartományaiban. Világosan látszik, hogy a keleti provinciák gazdasági ereje, jövedelemtermelő képessége jóval felülmúlta a nyugati részekét. Itália

kitüntetett szerepe ne tévesszen meg senkit, hiszen ide érkeztek az adóbevételek, a hadjáratok gazdasági eredménye és akkor még ide összpontosult a Mediterráneum kereskedelme is. A gazdasági erő a későbbi századokban is keleten volt túlsúlyban.

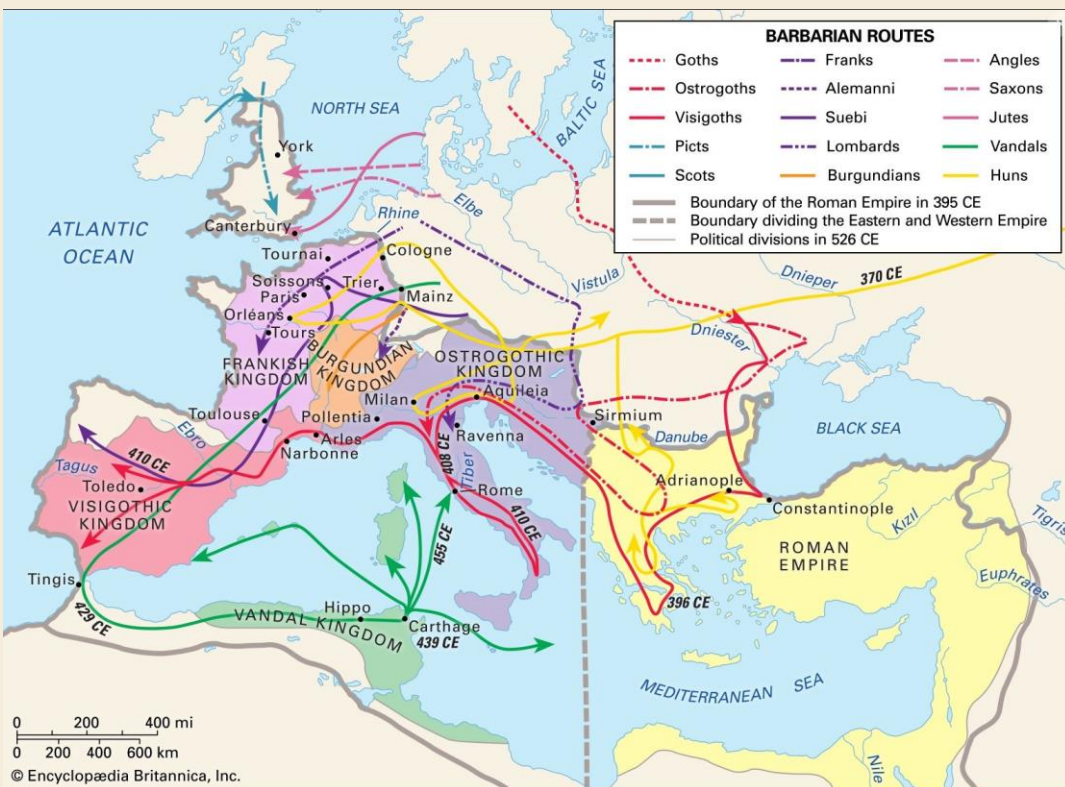
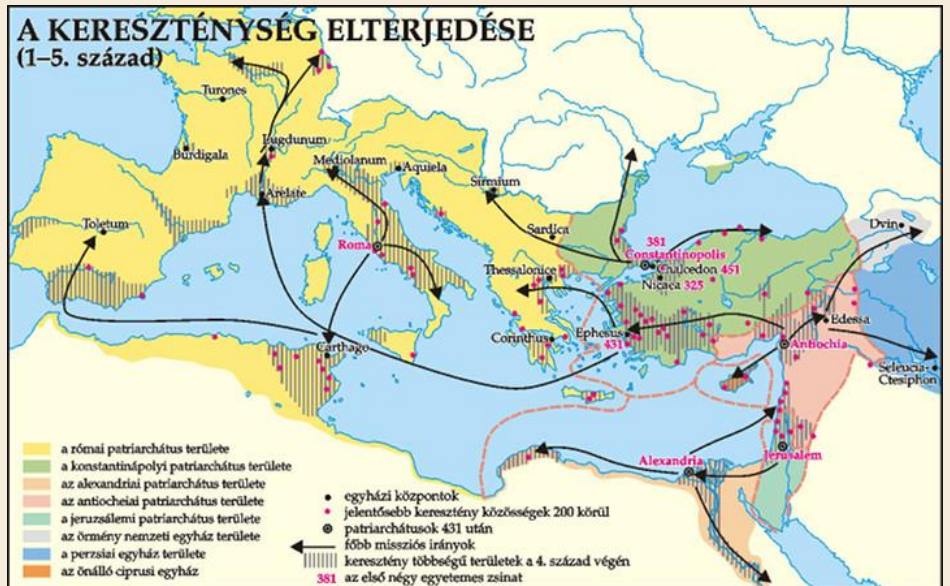

A Selyemút több kelet-nyugat irányú kereskedelmi útvonal összessége. Ez a térkép az északi, szárazföldi útvonalat mutatja. A kelet-nyugati távolsági kereskedelem Közép-ázsiai nyugati szakaszának megnyitását a Nagy Sándor alapította Görög-Baktriai királyság szorgalmazta a Kr.e. 2. századtól, amelyhez a kínai Han dinasztia alatt kapcsolódott az útvonal keleti szakaszának megnyitásával. A Selyemút nyugati vége Kairóban, illetve Új-Rómában, Nagy Konstantin városában, Constantinopolisban volt, tovább gazdagítva a Római Birodalom keleti tartományait. Konstantinápoly 476-ra 400 000 lakosával Európa legnagyobb városává lett.

A Szent Pált ábrázoló mozaikot Ravennában, az érseki palota Szent András kápolnájának diadalívén láttuk tavaly. Ő szervezte egyházzá a szétszórt keresztény közösségeket Krisztus megfeszítése után. Tevékenységét főként a Római Birodalom keleti tartományaiban fejtette ki.

Szent Pál munkássága nyomán alakult ki az öt keresztény patriarkátus, amelyek közül négy (Konstantinápoly, Jeruzsálem, Antiokhia és Alexandria) a birodalom keleti tartományaiban volt. Róma vallási központ szerepe csak akkor erősödött meg, amikor az iszlám viharos sebességgel terjeszkedése Konstantinápoly kivételével a többi keleti patriarkátust elpusztította. A 4. század elejére az üldözések ellenére megerősödött kereszténység legfontosabb területe a birodalom keleti provinciái voltak, ami más tényezők mellett szintén arra készítette Constantinus császárt, hogy Rómából keletre helyezze át a fővárost 330-ban.

Végül még egy ok, ami utólag is igazolta a főváros áthelyezését Konstantinápolyba. A térképen jól látható, hogy mennyivel többet szenvedett a birodalom nyugati része a barbár törzsek támadásaitól, ami végül a Nyugat-római Birodalom összeomlásához vezetett. Kelet még hosszú ideig meg tudta úszni a népvándorlás kori hadjáratok pusztításait. Közben a keleti birodalom fővárosának népessége a 7. század végére elérte az 1

milliót, pedig a Selyemút kereskedői által behurcolt pestis 541-ben a lakosság majd felét elpusztította.

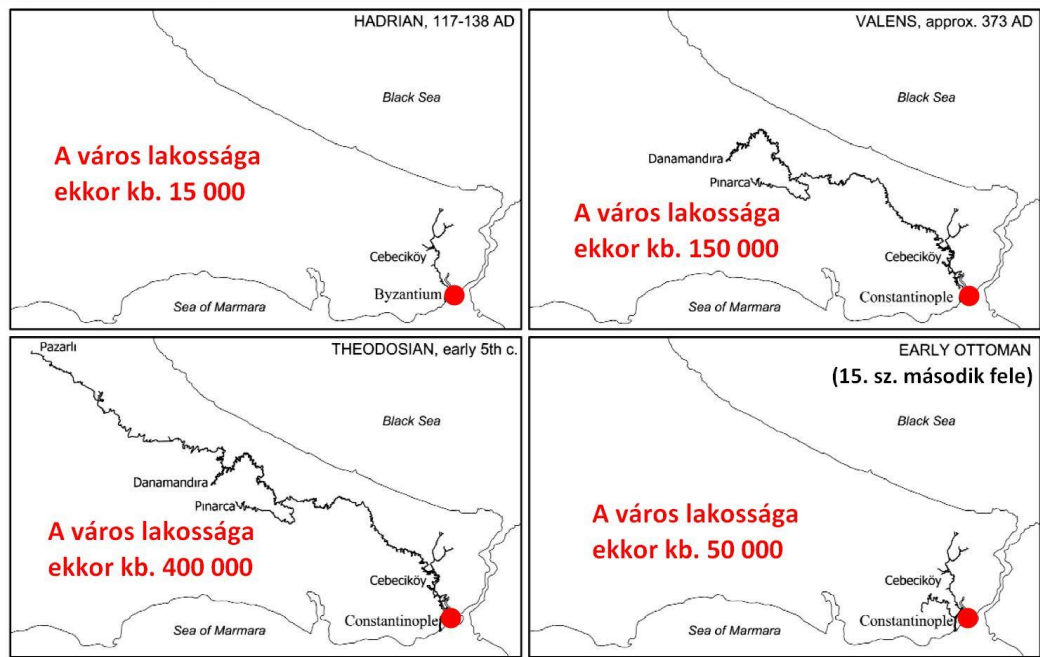

← Az ókori egymillió s népességcsúcs után Konstantinápoly/Isztambul népessége a történelem fordulatai miatt jelentősen akár 100 000 alá is visszaesett a középkor végére. A milliós lakosságszámot csak a 20. század elején érte el ismét a város. Manapság a megapolisz lakosainak száma meghaladja a 15 milliót.

Egy esti kép, kilátás vacsorázóhelyünk tetőteraszáról. ↓

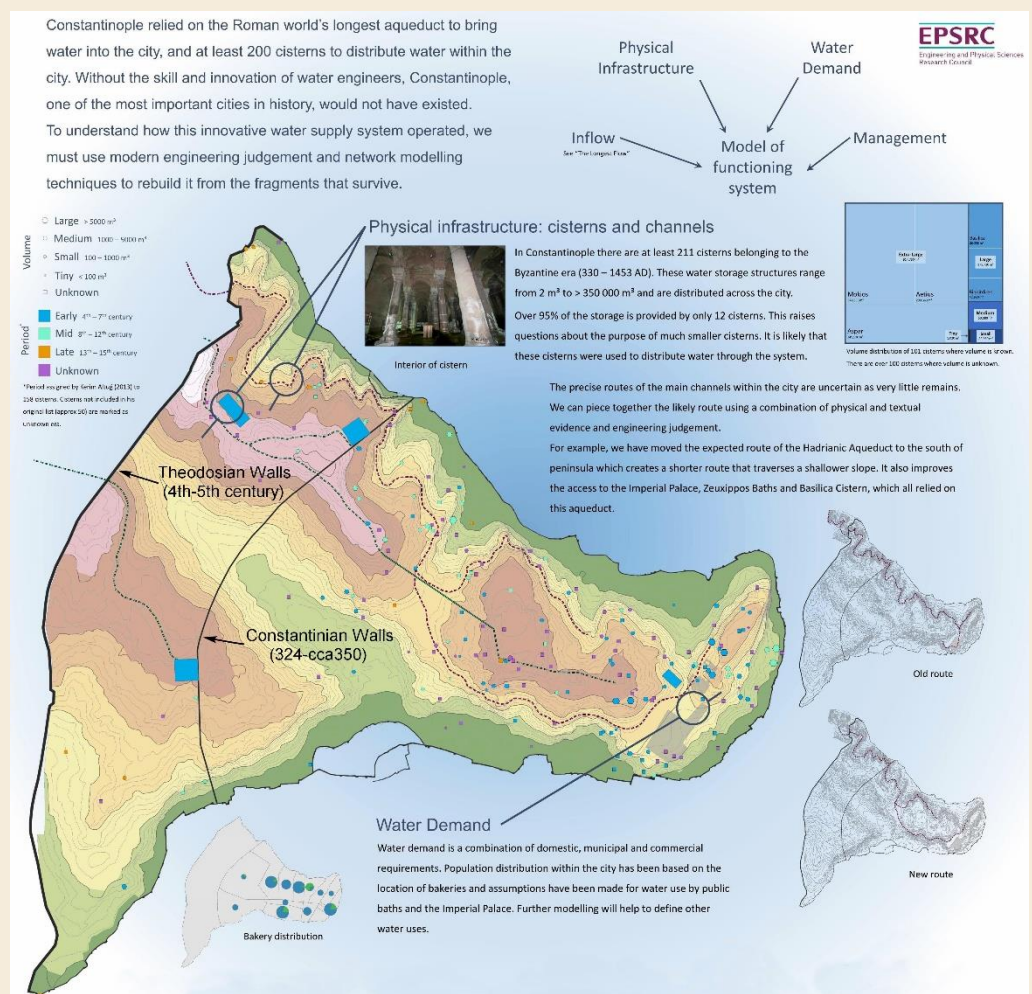
↑ Konstantinápoly fekvése sok szempontból előnyös volt. Három oldalról tenger határolta, ami megkönnyítette védelmét és egyben kiváló lehetőséget biztosított a halászat és a tengeri kereskedelem részére. A város súlyos és krónikus problémája volt azonban az ivóvíz hiánya. A falakkal lehatárolt félszigeten csak a gyakran kiszáradó, sekély Lycos folyócska csordogált le a Márvány tengerig és a tenger közelsége miatt kutakat sem lehetett ásni. A látkép a 6-7. századi Konstantinápolyt mutatja.

A 2. századtól a 6. századig rohamosan nőtt a város lakossága és ezzel együtt az édesvíz igénye is. Hadrianus császár idejétől kezdve (117-138) egyre távolabbi vízforrásokat kellett felkutatni és csak óriási beruházásokkal, hegyek átfúrásával, csővezetékek építésével, völgyhidak emelésével sikerült a főváros vízellátását megoldani. Ráadásul a város dombos vidékre épült, ami megnehezítette a kizárólag

gravitációs elven működő távolsági vízvezetékek építését. A Kelet-Trákiából induló vezetékhalózat teljes hossza 494 km volt az 5. század végén, ami jóval több, mint Róma vízvezetékeinek összesített hossza. Később aztán a lakosság számának csökkenésével a megépült vízvezetékek nagy részét felhagyták a 15. századra.

Ez a térkép (a Thessaloniki Bizánci Civilizáció Múzeumból való, Kate Ward munkája). A Rómát körülvevő források vízhozama nagyjából állandó volt az év folyamán, ezért a nagy közfürdők kivételével kevésbé kellett a víz tárolására berendezkedni. Azonban a Konstantinápolyt ellátó Trákiai vizek ingadozó, nyaranta gyakran elapadó vízhozama viszont kikényszerítette az édesvíz tárolásának megoldását. Konstantinápolyban a századok alatt legalább 211 víztározó épült, amelyek közül a legnagyobb 4 nyitott medence volt. A tározók közül a legismertebbeket és az egykori „open air” medencéket meglátogattuk, ezeket mutatom be a következőkben.

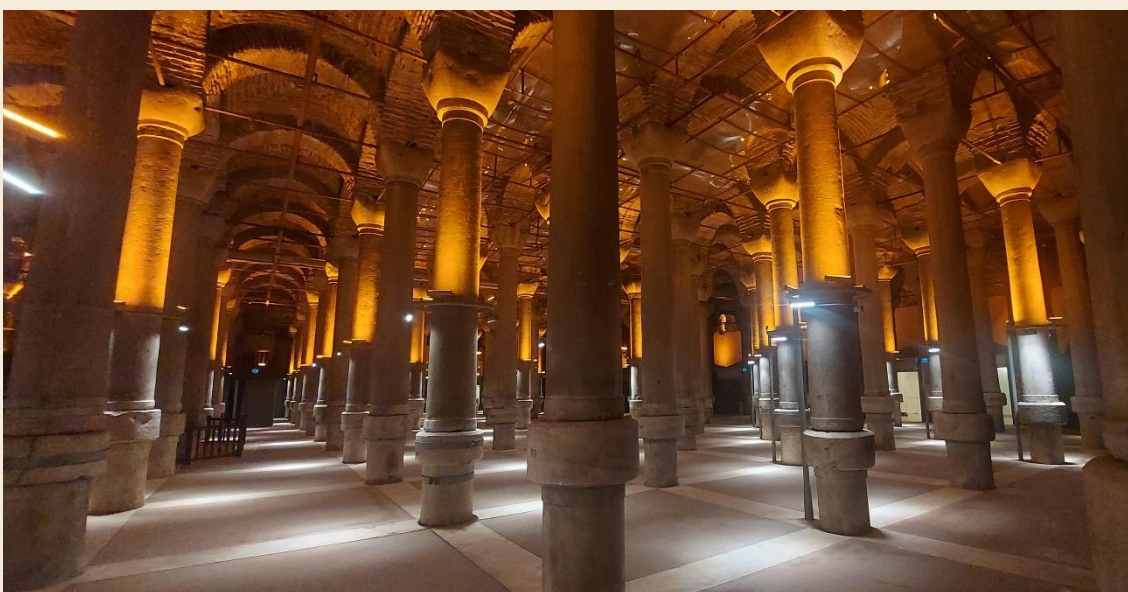

A Valens völgyhíd-vízvezeték Isztambul óvárosának közepén ma is áll. Valens császár építtette és 368-ban készült el. A mai nevén Bozdoğan-köprü híd 971 méter hosszan emelkedik a mindig forgalmas Atatürk Bulvarjára fölé. Ez volt a római világ egyik leghosszabb völgyhídja. Az akvaduktot az évszázadok háborúi során többször megrongálták, kijavították és még az oszmán időkben is helyreállította 1564-ben Szinán, a híres ottomán

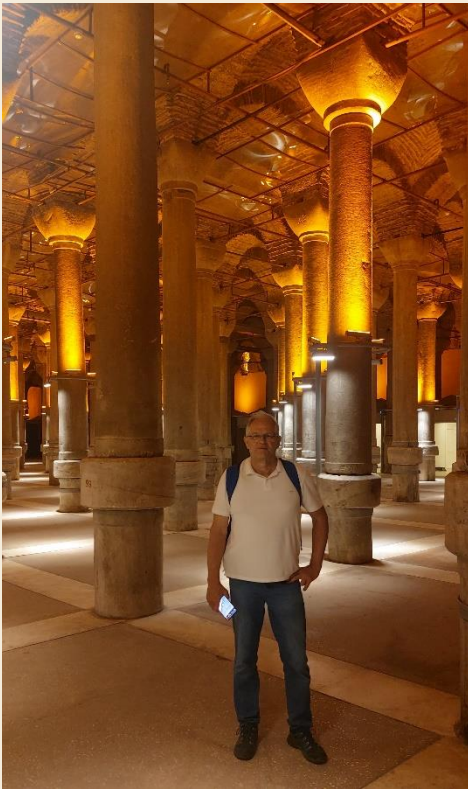
építész. A városon kívüli hosszú vízvezeték völgyhídjai közül több is egész jó állapotban megmaradt, de a kelet-trákiai vidék bejárására nem maradt időnk, ráadásul úgy hírlik, arrafelé sok a lezárt katonai terület.

→ Az egykori városi vízvezeték elosztó hálózatból nem sok maradt, néha mégis előkerülnek ilyen kőből faragott szakaszai, mint ez az Istanbul Archeology Museum-ban kiállított vízcső. A városi vízhasználatot szigorúan szabályozták, például egy 441-ből fennmaradt rendelet kimondja, hogy a Hadrianus vízvezetékéből csak a közfürdőt és a császári palotát lehet ellátni. Más vezetékekből, nyitott víztározókból a háztartási, öntözési, magánfürdő céljára történő vételezéshez külön engedélyt kellett szerezni.

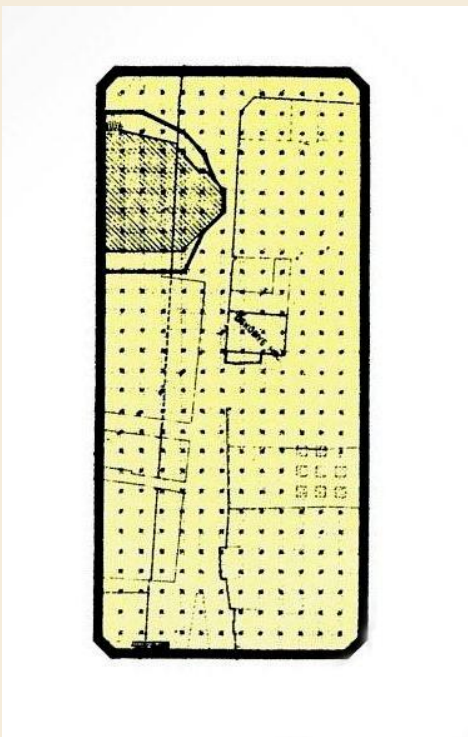
A most következő víztározókat nem a meglátogatásuk sorrendjében, hanem ismert építési idejük szerint mutatom be. Először a Divanyolu út közelében lévő Philoxenos (Binbirdirek) tározó kerül sorra. A főváros áthelyezése után Constantinus császár ösztönzésére

több vagyonszeres család költözött Rómából Konstantinápolyba, köztük Philoxenos szenátor is. A híres versenypálya, a Hippodrom közelében építtette fel palotáját és ezt a víztározót a 330-as években.

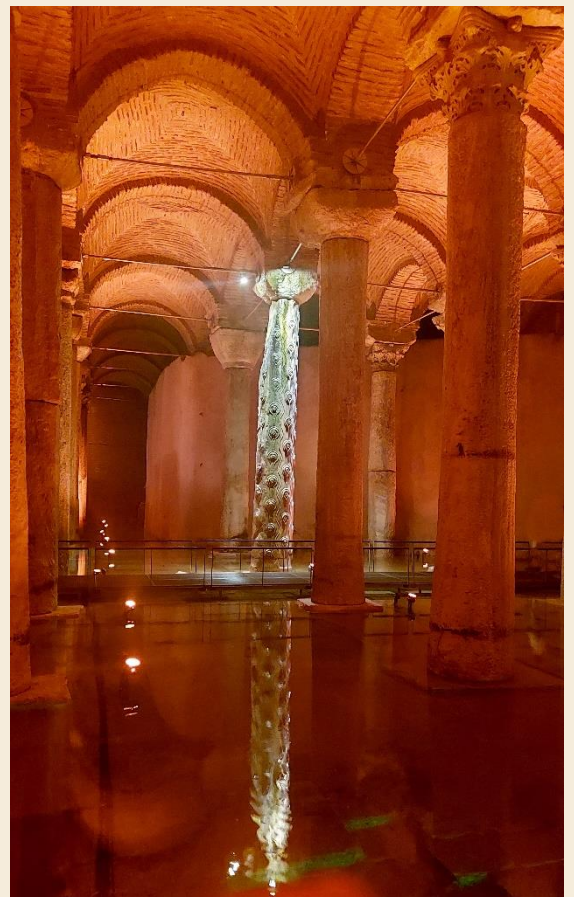
← A Philoxenos tározó téglafödémét 224 db, mintegy 5 m magas oszlop tartja. A közepe táján van egy további 2-3 méterrel lefelé bővített belső medencéje. A 18. században még volt benne víz, de egy 19. századi metszeten már szövőmunkások dolgoztak a hatalmas teremben.

↓ Ez már az Aya Sofia közelében sok turista által látogatott Basilica Cistern (mai nevén Yerebatan Sarayi) ciszterna. Ezt a napjainkra látványosan felújított víztározót I. Constantinus császár építette a 4. században, majd Justinianus császár idején, a 6. század közepén jelentősen kibővítették. A boltozatos födémét 336 oszlop tartja, egykor 80 000 m³ vizet tároltak itt. A látogatóknak sorállásra kell számítani!

← A Basilica Cistern alaprajza. A tározó mérete 135 x 65 méter.

→ A Basilica Cistern építői láthatólag nem törekedtek művészi kivitelre, minek is, hiszen az egész építmény víz alá került. Több máshonnan idehordott oszlopot és egyéb faragot köveket is felhasználtak az építésben, mint például ezt a pávaszemés oszlopot, ami hasonlít I. Theodosius császár diadalívének oszlopaihoz.

← A híres ciszternában mostanában modern műalkotásokat helyeztek el a sekély, kb. 30 cm-es vízben. Némelyik egész jól mutat. Az oszlopsorok között megemelt rácsos fémjárdán lehet körbe sétálni.

↗ A Basilica Cistern sokat fényképezett nevezetessége a két Medusa fő. A görög mitológia ijesztő szörnyét sokszor ábrázolták a szobrászok. Ide a Yerebatan-ba csak oszloptámaszként kerültek, hordozhatják a rájuk nehezedő oszlopok súlyát mintegy büntetésként gonoszságukért. Jobbra a másik Medusa szobor. A monda szerint a három szép lánytestvér, a Gorgók megharagították Pallasz Athénét, aki dühében mindhármukat rúttá változtatta és rútságukkal halálra ijesztették az embereket. A három testvér egyike volt Medusa

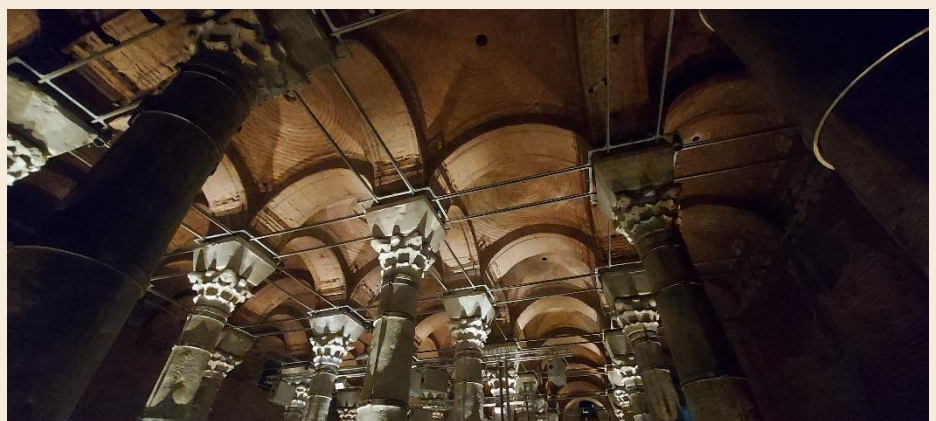

A Basilica tározó boltozata. A mellékelt képek azért különböző tónusúak, mert a ciszterna belső világításának színe is folyamatosan változik

← A Theodosius víztározó/Şerefiye Sarnici (Piyer Loti Cd 2/1) fölé 2018-ban emelték ezt a modern fogadóépületet. A felújított víztározóba kb. félóránként, szakaszosan engedik be a látogatókat, mert odabent kétrészes fényjátékot vetítenek az oszlopokra, falakra.

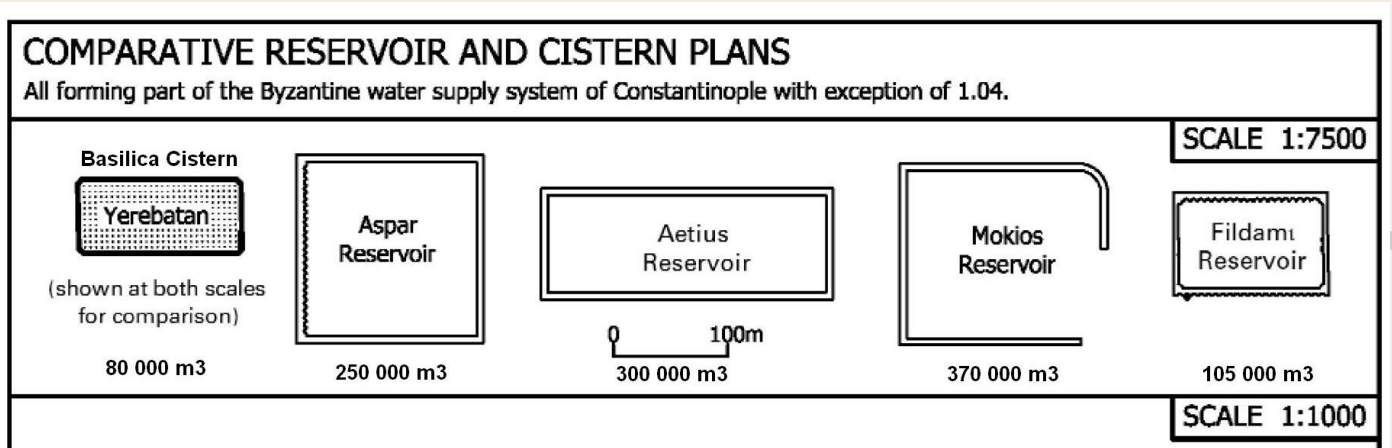
↓ A Şerefiye tározót II. Theodosius császárt építtette 428 és 443 között, hogy a Valens vízvezetékéből érkező víz elosztását innen végezzék a császári Nagy Palota, a közfürdők és a Nymphaeum (szobrokkal, vízeseéssel és szökőkúttal díszített többnyire kör alakú építmény) részére.

A Theodosius ciszterna oszlopait acél abroncsokkal erősítették meg a legutóbbi felújítás során. A 45 x 25 méter alapterületű tározó falazott boltzatos födémét 32 oszlop tartja.

A növekvő város hatalmas vízépítési beruházásai a tevékeny és jelentős Hérakleiosz császár uralkodásának végéig (641) folyamatosak voltak. A víztározók, vízvezetékek építéséhez felhasznált kőanyagból fel lehetett volna építeni a Gízai nagy piramist. ↑ II. Theodosius császár városfalának elkészülte után (450 körül) az ellátás biztonsága érdekében nagy méretű nyitott tározókat is építettek a falakon belül, sőt később egyet a falakon kívüli katonai táborok ellátására is. Ezekre valóban szükség is volt, gondoljunk csak a hunok, vízigótok, majd az avarok támadásaira, amikor többször megromgálták a távolsági vízvezetékeket. Ez a térkép a nagy nyitott tározók elhelyezkedését mutatja. ↓ Hogy a nyitott tározók építése mekkora feladatot jelentett, arra álljon itt ez a kis összehasonlító ábra. Az összehasonlítás alapja a legnagyobb fedett víztározó, a 80 000 m³-es Basilica/Yerebatan tározó. A nyitott tározókat a háborús viszonyok, az ismétlődő arab támadások ellenére egészen 1204-ig használták, amikor a nyugati keresztiesek megalapították a Latin császárságot és nem folytatták a nagy vízellátó rendszerek karbantartását. Ezután lett igazán nagy jelentősége a kisebb ciszternáknak, ahol az esővizet gyűjtötték. Az oszmán időkre lecsökkent a város lakossága ezért a törökök sem gondoltak a nyitott tározók felújítására, hanem bennük zöldségkerteket létesítettek.

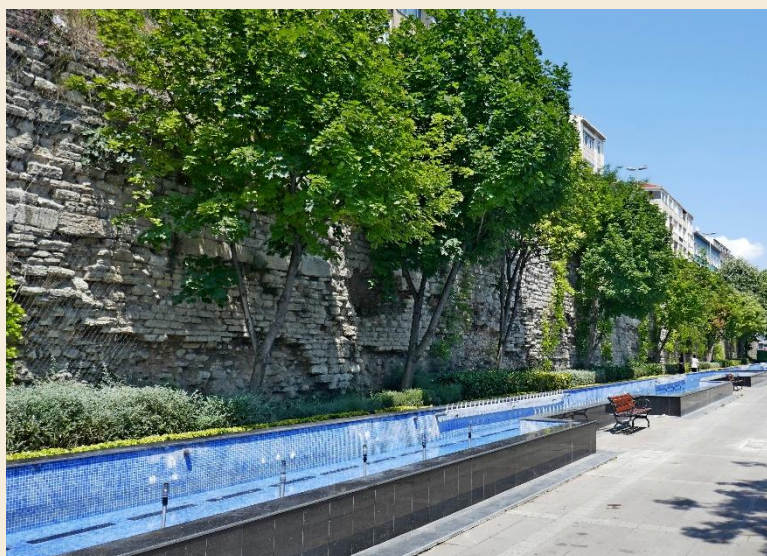
← Nézzük szép sorjában. Ez itt az Aetius, mai nevén Karagümrük stadium nyitott tározó (címe: Salma Tomruk Caddesi), amelyben 1940 óta egy futballpálya működik. A 244 x 85 méteres tározót a városfal építő II. Theodosius készítette az 5. században. Mélysége új korában 10 és 15 méter között változott, ma a feltöltések miatt csak 8 méter mély. Falai a focipálya körül még viszonylag jó állapotban állnak.

→ Az Aspar víztározó (Sultan Selim Çukurbostanı) a Fatih negyedben, a Sultan Selim Caddesi mentén található. Manapság szépen gondozott park, játszótér és sportpályák találhatóak benne. Flavius Ardabur Aspar, a császári szolgálatba állt alán-gót tábornok építette az 5. században. Mérete 152 x 152 m, mélysége 11 m. Itt is zöldségeskert volt a török időkben, sőt a 16. században egy mecsetet is építettek a közepébe, amit aztán 1950-ben lebontottak.

← Ez az építési terület az Asparban jól mutatja az egykori tározó mélységét.

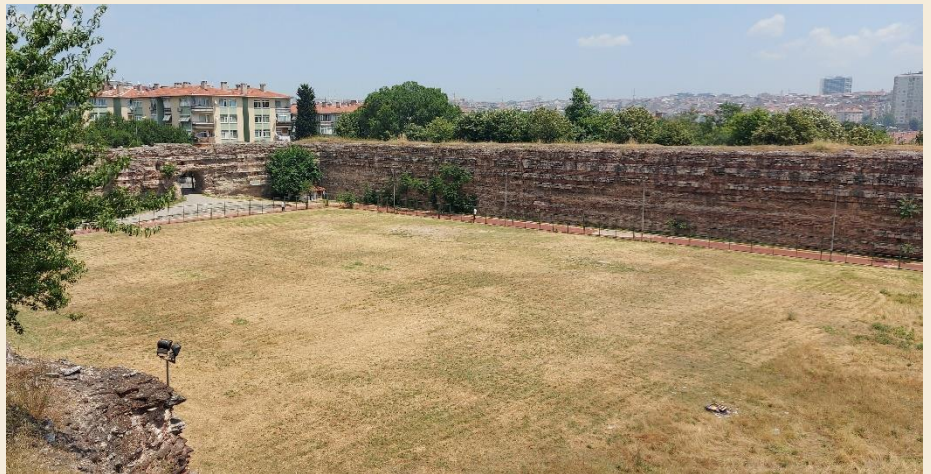
→ A Mocius/Mokios/Altımermer Çukurbostanı víztározót Anastasius császár építtette a 4. és 5. század fordulóján. Mérete 170 x 147 m, mélysége eredetileg 15 m volt. Egy későbbi földrengésben az egyik fala leomlott, ezért jelentősen feltöltötték földdel. A Mocius a Sirri Paşa Sokağı felől közelíthető meg.

↔ A Mociusban nagyszerűen gondozott közpark működik, szökőkúttal, sétányokkal, büfékkel és fedett piknikező asztalokkal. Isztambul közparkjait egyébként is példásan karbantartják, öntözik, mindenhol virágágyások, hűsítő medencék vannak. A tisztaságról és a rendről 2-3 fős parkőr csapatok gondoskodnak. A Mocius/ Altimermer Çukurbostanı park igen népszerű, sokan járnak ide a környékről. A környező utcáknál jóval mélyebben fekvő területre széles aszfaltozott rámpán lehet lesétálni, de idősebbek és mozgáskorlátozottak részére sűrűn fel-le járó ingyenes, amolyan golfautó szerű elektromos járgány áll rendelkezésre, persze vezetővel együtt.

↕ Nem hagyhattuk ki a jóval távolabb, a Theodosiusi falakon kívül eső Hebdomon/ Fildami Sarnıcı nyitott tározó meglátogatását sem. A Bakirköy negyedben, az Ekrem Kurt Bulvari közelében lévő ciszternához autó nélkül nem könnyű kijutni az óvárosból, de megéri a fáradságot, mert ez a legjobb állapotban megmaradt open air tározó. Mérete 127 x 76 m, mélysége pedig 11 m körül volt. Azért épült a városfalakon kívül, mert a közelében levő Hebdomon palotaegyüttest és a környéken létesített katonai táborokat (ma ennek helyén van a

lóversenypálya) is innen látták el vízzel. A már üres Fildami tározót 1453 után szultáni elefánt istállóként használták, később ez is zöldségeskert lett, majd 1996-tól rock koncertek helyszíne volt amíg ki nem derült, hogy a rezgések károsítják az ősi falazatot és a közeli lóversenypálya istállóinak lovai sem rajonganak a rockzenéért. Végül 2003 után amatőr sportpályává alakították. Ezen a képen nemcsak az utólag áttört északi fal kapujában mobilját nyomkodó Zsuzsi látható, hanem az egykori beömlő torony maradványa is. A déli oldal külső oldalára építettek egy túlfolyó tornyot is

← A Fildami nyugati oldala fölötti kis büfé tulajdonosa a szokásos török vendégszeretettel meghívott egy pohár teára és kifaggatott, hogy mi a csudát keresünk ott? Tea után megtekintettük a tározó íves támpillérekkel megerősített keleti falait.

→ Ezzel a képpel zárom Konstantinápoly vízellátásának korántsem alapos bemutatását. Bár még sok meglátogatható ciszternát és érdekességet rejt a téma, valahol abba kell hagyni. Konstantinápoly 7 dombja közül a negyedik (ma Fatih mecset domb) északkeleti lejtőjén épült fel a 12. században a nagy területű Pantokrator kolostor. Ez volt szinte az első, amelyet 1453 után mecsetté alakítottak és ma is az. A kolostor épületeit több ciszterna szolgálta ki, közül a legnagyobb a képen látható Pantokrator/Zeyrek ciszterna. A fedett ciszterna 50 x 18 méteres, belső magassága 6 m, sajnos nem látogatható, csak keleti, támpillérekkel megerősített falát tudtam fényképezni. A ciszterna fölé 1517-ben építették a ma is működő Piri Mehmet Paşa mecsetet, ami mellett kis temető és lebetonozott görkorizó/bicikliző terület van. Búcsúzóul egy érdekes adat: Bizánc ciszternáiban összesítve kb. 900 000 m³ vizet tároltak

← Szállásunk az antik versenypálya, a Hippodrom közelében volt, így minden nap láthattuk azt a keveset, ami ebből a hatalmas építményből megmaradt. A Hippodromot Septimus Severus kezdte építeni 196 után, de csak Nagy Konstantin fejezte be a 4. század elején. A hatalmas versenypálya jóval több volt egyszerű sportlétesítménynél, ez lett a város egyik legfontosabb gyülekezőhelye. A négy, színekkel

jelzett kocsihajtó csapat köré támogatók, drukkerék gyűltek, lassacskán egyfajta pártokká szerveződve. 532-ben a két örök rivális, a Fradi és az Újpest, akarom mondani Kék és Zöld hajtócsapat ultrái erejüket egyesítve óriási felkelést robbantottak ki I. Iusztinianosz császár ellen. Jelszavuk ez volt: Nika (Győzz)! Hja kérem a sport és a politika....

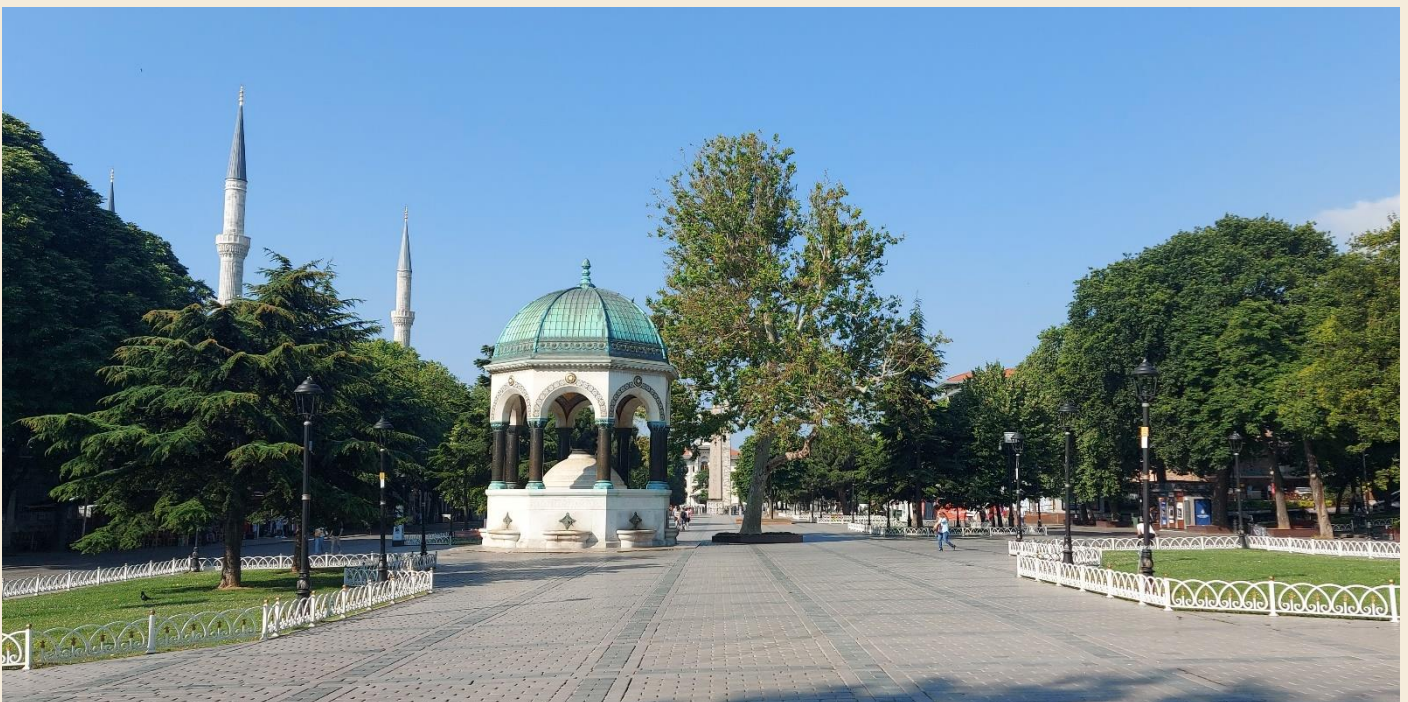

↑ III. Thutmosis fáraó obeliszkjének domborművekkel teli, bizánci készítésű márvány talpzata sokáig a megemelt térszint alatt volt, így sikerült túlélnie annyi évszázadot. Csak 1857-ben ásta ki egy angol kutató.

→ A másik nagy obeliszket Bíborbanszületett Konstantin császár építtette a 10. században. A faragott kőtömbökből álló oszlopot eredetileg bronz lapok borították, de ezeket a Latin Császárság idején (1204-1261) lefeszgették és ellopták.

↓ A Hippodrom versenypályájának mai képe északról. Az előtérben álló kupolás kis építmény, a Német Forrás, II. Vilmos német császár 1898-as isztambuli látogatásának emlékére készült. A törökök német szövetségben küzdöttek végig az I. világháborút.

→ Az oszmán hódítás utáni évszázadokban a Hippodrom köveinek nagy részét elhordták és más építkezésekhez (és talán, mint a középkori Rómában szokás volt, mészégetés alapanyagaként) felhasználták. Az egykori nézőtéri lelátók egy része megtekinthető a tér nyugati oldalán álló Iszlám Művészeti Múzeum alagsorában. Ezek a romok a 20. század első felében végzett ásások során kerültek a felszínre.

← A Hippodrom legnagyobb megmaradt és mostanában helyreállított része a versenyteret délről szegélyező Sphendone (hatalmas támfal, benne helyiségek sorával), a Nakilbant Sokağı út felől látható a legjobban.

→ 1204-ben a 4. keresztes hadjárat „hős” lovagjai a vad szaracénok és az egyiptomi mamlúk harcosok helyett könnyebb ellenfél után néztek és lerohanták Konstantinápolyt. A gazdag várost alaposan kirabolták, amiben a velenceiek is lelkes partnereik voltak. Ez a négy aranyozott rézparipa így került a Hippodromból Velencébe, a Szent Márk templom homlokzatára. Valaha egy versenykocsi is tartozhatott hozzá és a négyesfogát (quadriga) volt kiállítva a Hippodromban. A négy lovacska bizony sokat utazott. Hírosz szigetéről kerültek Konstantinápolyba, onnan Velencébe, Napóleon Párizsba vitette őket, majd bukása után kerültek ismét vissza a lagúnák városába. A Szent Márk homlokzatán ma másolataik állnak, az eredetieket a székesegyházon belül lehet megtekinteni.

← Ez az oszlop Rómában, az Apollón templomban állt, Nagy Konstantin onnan hozatta át új fővárosába 330-ban. Az oszlopot a császár új fórumán állították fel és Apollón szobrát állították a tetejére. Később Konstantin, majd Julianus és Theodosius császárok szobrai váltották egymást az oszlopon. Egy villámcsapás az egész oszlopot szobrostól ledöntötte 1081-ben. Helyreállították, de most egy nagy kereszt került a csúcsára, amit persze az oszmánok 1453-ban rögtön leszedtek. Az oszlopot később javították és elkerítették, de még ma is áll, jelölve Nagy Konstantin fórumának egykori helyét.

→ A Topkapi palota első udvarában áll az egykori Hagia Irene templom elhagyott épülete. Ez az egyik legrégebbi keresztény templom Konstantinápolyban. Nagy Konstantin uralkodása alatt épült a 4. század elején. A templom leégett az 532. évi Nika felkelés idején, de Iusztinianosz császár újjáépítette.

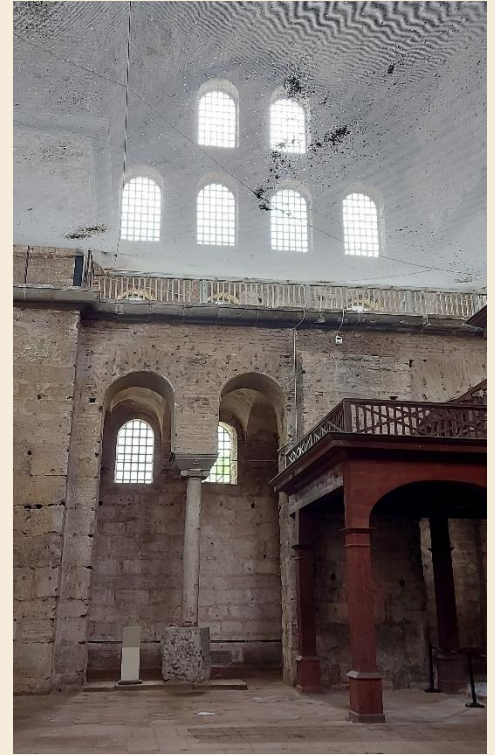

← A város 1453-as elfoglalása után az oszmánok a Hagia Irene nem alakították át mecsetté, hanem fegyverraktárt rendeztek be falai között. 1726 után már inkább fegyver múzeumként működött az épület.

→ Az 1730-as években némi felújítás után ismét fegyverraktár lett a Hagia Irene. 1846-tól múzeummá alakították, majd később is az, egészen 1940-ig. Ma az ősi épület üresen áll, padozata fölél kb. 4-5 méter magasban madárhálót feszítettek ki.

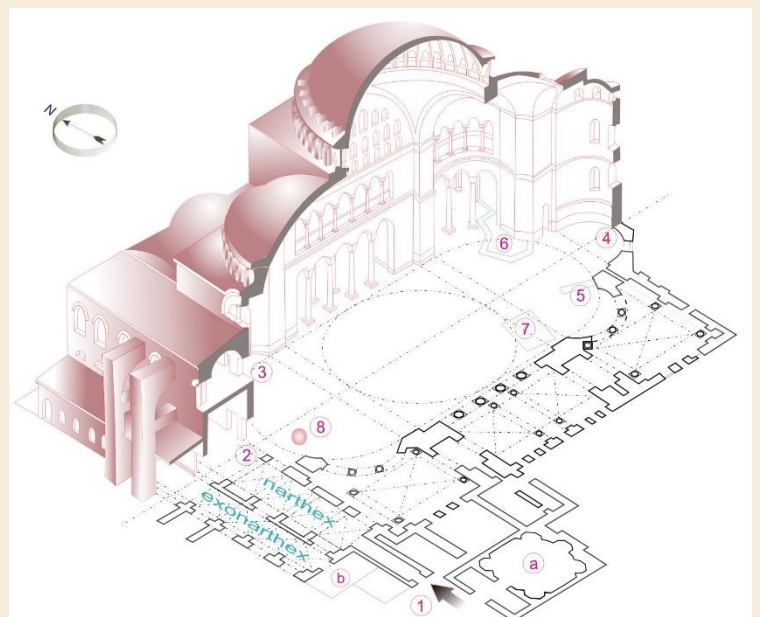
← A Hagia Irene apszisa.

← A Hagia Szophia csodálatos templomáról könyvtárnyi az irodalom, azonban én most csak egy rövid ismertetésre vállalkozhatom. A korábbi pogány templom helyén az első keresztény templomot II. Constantin építette 360-ban. Ez később leégett, de 415-ben II. Theodosius császár újjáépítette. Az 532-es Nika felkelés során ezt a templomot is elpusztították. Innen kezdődik a ma is álló bazilika építéstörténete. Justinianus császár az elbontott romok helyére építette fel a Hagia Szophiát. Egy földrengés 557-ben leomlasztotta kupoláját, amit kijavítottak. Földrengések, vallási mozgalmak, foszto-

gatások és más természeti csapások rongálásai ellenére ez a templom maradt a Konstantinápolyi Patriarchátus székhelye az oszmán hódításig.

→ A hatalmas bazilika épületét faanyagok használata nélkül emelték. Ezen a metszetrajzon jól látható, hogy a négy fő pilléren kívül a kupolát támasztó félkupolák és boltozatok kényes egyensúlyban levő rendszere biztosítja az épület stabilitását. Akkor történtek a bajok, amikor ezt a gondosan kiszámított egyensúlyt egy-egy földrengés megbontotta. Ez történt 1344-ben, majd 1391-ben, de az addigra elszegényedett városnak már nem volt anyagi ereje a helyreállításhoz. Az oszmán hódítás után a legnevesebb török építész, Mimar Kodzsa Sinán pasa vezette a renoválási és átépítési munkákat 1573-tól.

A Hagia Szophia az imaidők kivételével ingyenesen látogatható. Leszámítva a pénteki imát, úgy láttam, hogy az imádkozás egyénileg, nem szertartás keretében történik. Ilyenkor a turisákat, nézelődőket, nőket kitesékelik a mihráb közeléből, de a szaladgáló gyerekek maradhatnak, vidáman hempe-regnek a puha szőnyegek feltevére hogy nem zajonganak. Az egész imádkozás kötetlennek, cseppet sem szabályozottnak tűnik és nemigen tart tovább fél óránál. Persze amióta ismét templom a Hagia Szophia, a cipőket le kell venni belépéskor. Ez a kép az egykori bazilika keleti apszisát mutatja, ahol ma a Mekka irányát mutató imafülke, a mihráb áll. Ennek két oldalán azok a hatalmas

bronz gyertyatartók vannak elhelyezve, amelyeket II. Szulejmán hadisákmányként Budáról hozott ide 1541-ben.

➤ Az emeleti karzaton eredetileg a császári család tagjai és a nők foglalhattak helyet a szertartások idején. Sajnos most nem lehetett felmenni, ahogyan a felújítás alatt álló szultáni türbék sem látogathatóak. Jobbra fent a kupola alatti csegelyekre készített négy nevezetes szeráf (hatszárnyú angyal) mozaikok egyike látható. Ez az északnyugati az egyetlen, amelyről az arcát takaró muszlim díszítményt eltávolították 2009-ben.

◀ Az apszis képén még valami megfigyelhető. A Hagia Szophiát 1935-ben múzeummá nyilvánították és ettől kezdve megtekinthetőek voltak a Kemal Atatürk kezdeményezésére megindult restaurálási munkák során helyreállított bizánci mozaikok. 2020-ban Erdoğan elnök rendelete alapján ismét mecset lett a Hagia Szophia és a templomtérben textillel letakarták a mozaikokat, mint az apszis fölötti Szűz és a Gyermekek mozaikot is. Ez a templom legrégebbi mozaikja.

Szívesen megnéztem volna a déli galéria keleti falán II. Ioannész császár és felesége, Irene császárné gyönyörű mozaikképét. Irene korábbi neve Piroska volt, ő Szent László királyunk lányaként került a bizánci udvarba.

A főhajó jobb oldalán található ez a különböző színű kövekből kirakott padló rész, az omphalos, a világ köldöke. Ezen a helyen koronázták meg a bizánci császárokat.

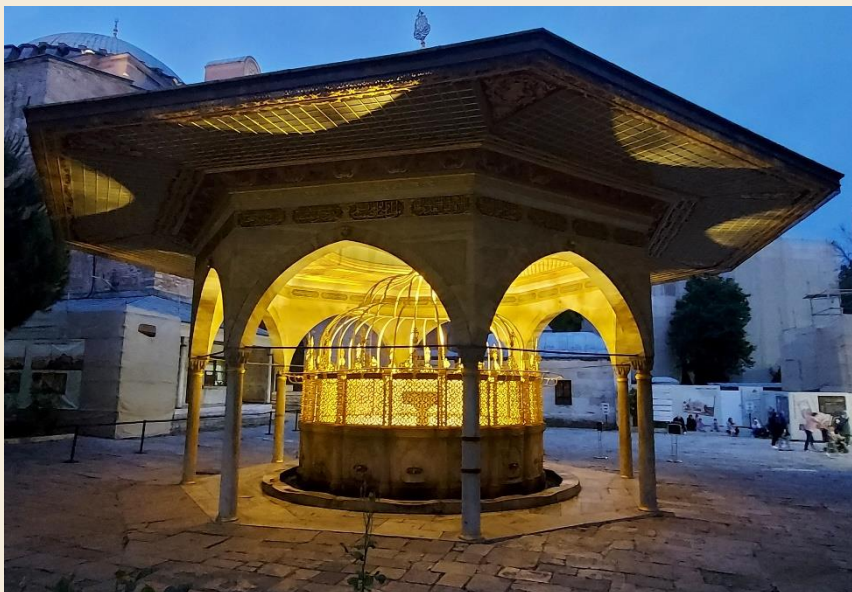
← A nagy kupola képe.

↓ A délnyugati bejárat fölötti mozaikot a törökök nem takarták el, az ma is megtekinthető. Középen Mária a gyermek Jézussal, tőle jobbra Nagy Konstantin a város makettjével, bal oldalon I. Iusztinianosz császár, kezében a bazilika kicsinyített másával

→ Az Hagia Szophia keleti oldala, az apszis külső képével.

↓ A templom előtti, rituális tisztálkodáshoz használt díszes közkutatót I. Mahmud szultán építtette 1740-ben.

Egy esti kép a Sultan Ahmet Parki felől

← Amikor elindultunk, még nem tudtuk, hogy a 4. századi Chora monostor épületegyüttesének 11. században épült csodálatos temploma (Dervişali, Kariye Cami Sk. No:18) nem látogatható, átépítés alatt áll. Recep Tayyip Erdoğan köztársasági elnök 2020-ban tette közzé azt a rendeletet, amely a Vallásügyi Elnökségről szóló 633. számú törvény 35. cikkével összhangban elrendeli a Chora kolostori templom épületében „iszlám istentiszteleti mecset” megnyitását. A kérdés most az, hogy a padlótól a kupolák tetejéig szentképekkel, mozaikokkal borított falakkal ezután mi lesz? Visszavakolják, vagy csak eltakarják?

→ 1495 után egyszer már mecsetté alakították a Chora templomot, majd mozaikjait, freskóit bevakolták. A második világháború után múzeummá alakították az épületet és a Hagia Sophia múzeum joghatósága alá rendelték. A mozaikokat és a freskókat 1958-ig kiszabadították az elfedő vakolatréteg alól és az összeset restaurálták. A következő három képen fájó szívvel csak néhány példát mutatok arra, hogy mit nem sikerült megnéznünk 2023-ban.

← A 11. századi templom földrengés következtében részben összeomlott a 12. században. Több helyreállítás és kiegészítés közepette készültek el a freskók és a mozaikok 1315 és 1321 között. Ez a mozaikkép a Kr.u. 6-ban Quirinius, Szíria helytartója által Judeában elrendelt összeírás jelenetét ábrázolja. Bal oldalon

egy katona kíséretében ül maga Quirinius, közepen az írnokok, jobbra az összeírásra jelentkező Mária és József állnak.

A kupola freskójának közepén Mária és a gyermek Jézus, körülöttük angyalok állnak. Vajon mikor láthatjuk legközelebb ezeket a gyönyörű képeket?

→ A Kelet-Római, később Bizánci Birodalom uralkodói rezidenciái (egyben adminisztratív központjai) Nagy Konstantin idejétől 1453-ig a városon belül több helyre költöztek. Ma ezek a paloták, néhány kivételtől eltekintve, csupán kisebb romokként találhatók meg a török fővárosban. Mind közül a legjelentősebb a Nagy Palota volt, amelyet maga I. Konstantin császár kezdett el építeni a Hippodrom közelében 330 után. Bár a Nika felkelés ennek jelentős részét elpusztította, a későbbi császárok újjáépítették és kibővítették a palota komplexumot.

↘ A Nagy Palota sok-sok épülete egészen a 12. század végéig betöltötte központi hivatali szerepét, noha a császárok a 11. század elejétől lakhelyként már előnyben részesítették a város északi részén, az Aranyszarv-öböl közelében felépített új paloták csoportját, a Blachernae-t. A Nagy Palotát 1204-ben a keresztések kifosztották, a Latin Császárság ideje alatt elhanyagolták, állapota leromlott. Amikor VIII. Mihály visszafoglalta a várost a keresztések utódaitól, a romos palotát végleg elhagyta a kormányzat és átköltöztek a Blachernae negyedbe.

An excellent map of Constantinople at the time of its conquest by the Ottomans in 1453 (source unknown)

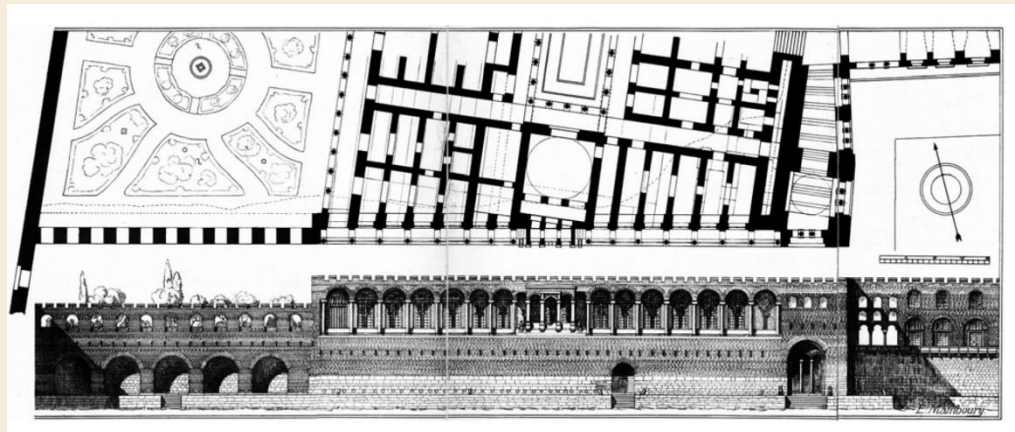

← I. Ahmed szultán rendeletére 1609-ben az addigra már romos Nagy Palota területén kezdték el felépíteni a Sultanahmet mecsetet, ismertebb nevén a kék mecsetet. Az építkezés 1616-ra fejeződött be és az egykori palotaegyüttes, valamint a Hippodrom jelentős részének elbontásával járt. A kb. 20 000 m² területű Nagy Palota régészeti kutatása 1921-ben kezdődött. A palota 1950-es években feltárt mozaikjait a mai Arasta bazár közelében kiállították a Büyüç Saray Mozaikleri Müzesi-ben. Sajnos ez a múzeum jelenleg felújítás miatt zárva van. Az egykori Nagy Palota területének nagyobb része nem kutatható a

ráépítések miatt, de jelentős ásatási terület van lekerítve a Hagia Sophia keleti oldala közelében.

→ A Nagy Palotától kissé délre, a Márvány-tenger partja fölé emelkedő alacsony dombháttra építette fel valószínűsíthetően II. Justinianus császár a Bukoleon palotát a 7. században. A következő császárok tovább bővítették és kikötőt építettek hozzá. A 12. század folyamán a palotát diplomáciai célokra is

használták, később, a Latin Császárság idején itt volt az uralkodói székhely. Ez a rajz a palota rekonstruált, tenger felőli homlokzatát és alaprajzának egy részét mutatja.

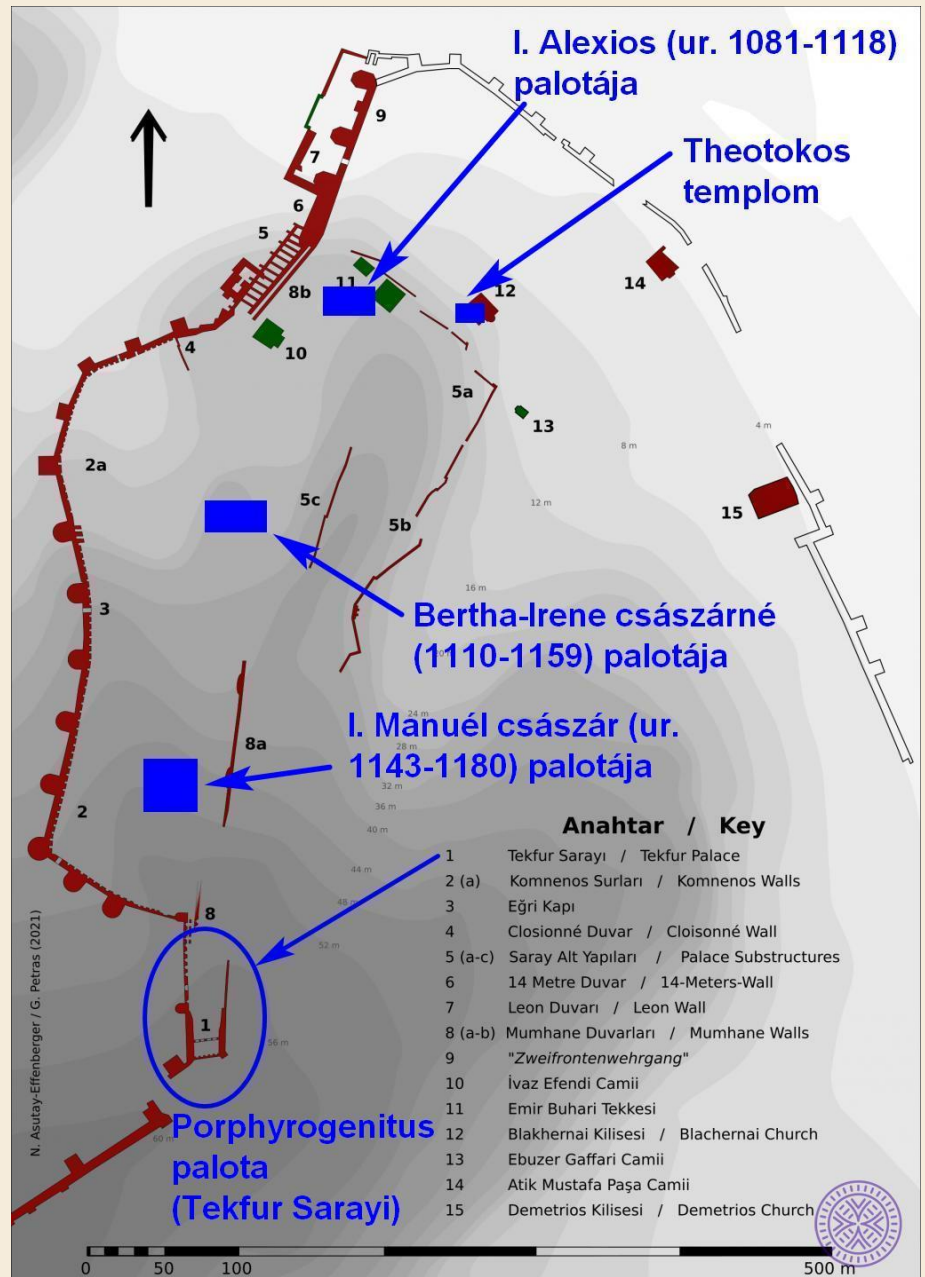

A Bukoleon fényképe a 19. század második felében készült, környezetének radikális átalakítása előtt. A palota egy részét lebontották 1873-ban, amikor vasútvonalat építettek mögötte. Később az előtte levő tengerszakaszt feltöltötték és utat építettek az épület romjai és a tenger közé.

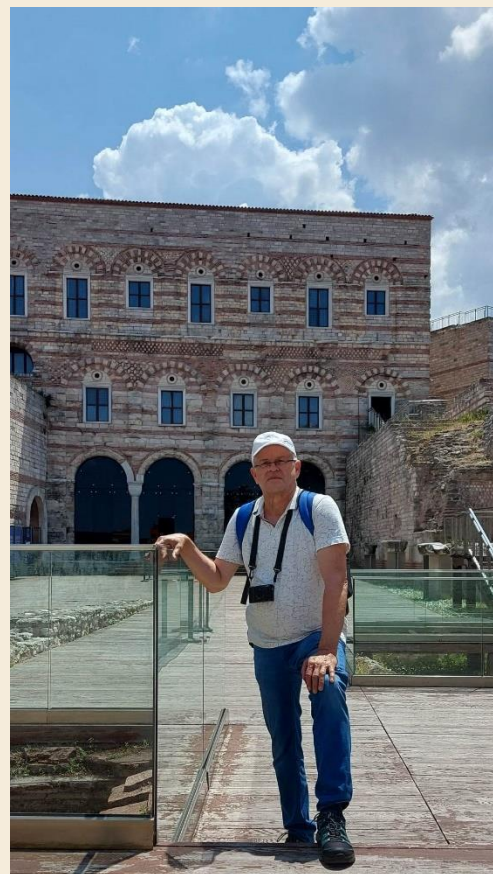
← 2023-ban a megmaradt romok megtekinthetőek, eléjük parkot és parkolót építettek, de már látszik, hogy készülődik egy nagyarányú felújítás.

→ A Konstantinápoly 6. dombjának északi lejtőjén kezdték el kiépíteni az új palotanegyedet az 5. században. Az itt épült császári palotákat csak alkalmászerűen használták 1261-ig, amikortól ez a palotaegyüttes lett és maradt a császárok lakhelye és az adminisztráció központja egészen 1453-ig. A vázlatos rajzon kékkel jelölt paloták egy kivételével napjainkra elpusztultak, helyükön ma sűrűn beépített lakónegyed van, a korábbi palotáknak, épületeknek csak kisebb részletei maradtak fenn. A Theodosiusi városfalakat többször átalakították és kiegészítették a Blachernae védelmére. Ezek a felszakaszok a Anemas Börtöne (Anemas Zindanlari) hatalmas tornyával együtt máig állnak. Meg kell említeni még a 450-ben a Blachernae-ben épült Theotokos templomot, amelyet a benne őrzött ereklyék miatt a Hagia Sophia után a második legszentebb templomnak tartottak a városban. A Theotokos templom 1434-ben egy tűzvészben pusztult el, helyén ma egy modern templomépület áll

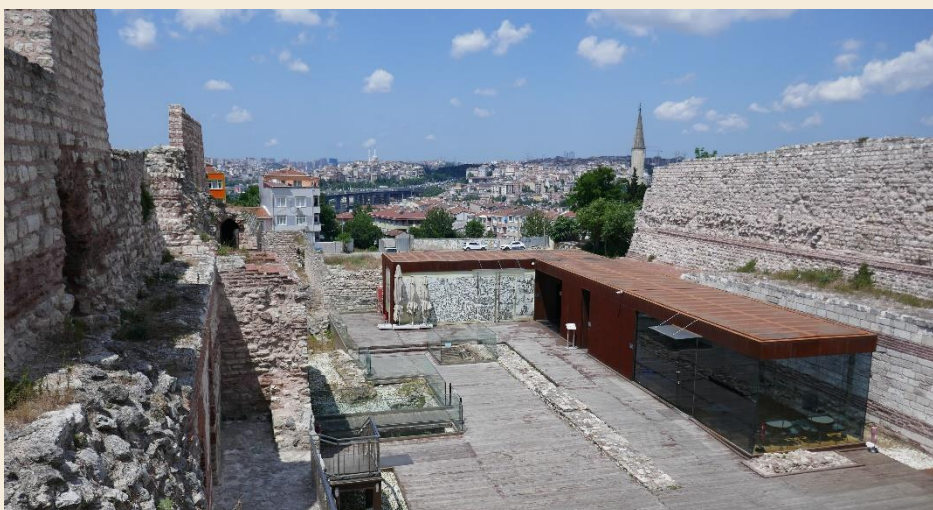

A Blachernae egyetlen megmaradt palotáját, mai nevén a Tekfur Sarayı-t szépen helyreállították és 2021-ben megnyitották a nagyközönség számára. Az eredeti nevén Porphyrogenitus (Bíborbanszületett) palota nevét VIII. Palailogosz Mihály fia, Konstantin után kapta. A Blachernae negyed déli kiszögelésében épült fel a háromszintes Porphyrogenitus palota épülete, amely kapcsolódik a Theodosiusi városfalakhoz. A palota a 13. sz. végén, vagy a 14.sz. elején épült, császári rezidenciaként a Birodalom utolsó éveiben működött.

← A palota helyreállított északi homlokzata. Az épület az 1453-as ostrom során súlyos sérüléseket szenvedett, később vadállatok istállójaként, majd bordélyházként hasznosították az épület megmaradt részét. A legnagyobb változást a palota életében az hozta, hogy 1719-ben megalakult a Tekfur Sarayı nevű fazekasműhely, amely itt rendezte be manufaktúráját. Az öt kemencével működő kisüzem az izniki kerámia mintáit felhasználva gyártotta termékeit a 19. század elejéig.

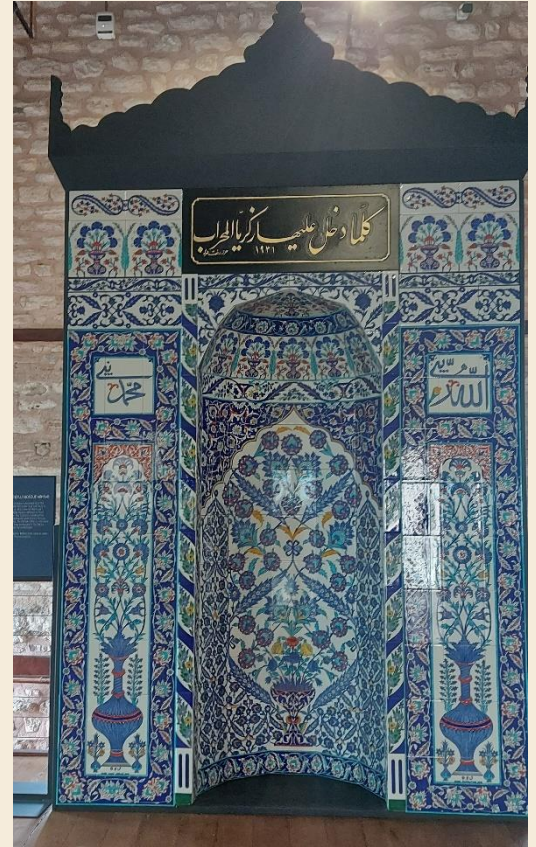
→ A Tekfur Sarayı palota északi része a második szint teraszának lépcsőjéről. Hátterben az Aranyszarv-öböl felett átívelő Haliç híd látható, amelyet 1974-ben adták át a forgalomnak.

← A palota keleti homlokzata. A kerámiaüzem bezárása után a Tekfur Sarayı épületébe költözött az isztambuli zsidók szegényháza, majd egy palacküzem, végül az épületet magára hagyták a 20. század elején.

→ A palota feltárási munkái 1993-ban kezdődtek és 1995-ben megtalálták az egyik égetőkemencét. A második szinten mutatják be a Tekfur Sarayı kerámiaműhely egyes itt talált termékeit és ezt a kerámiával borított mihrábot.

← A Tekfur Sarayı 19. századi termékei.

→ A palota felső szintje eredetileg egy fafödémmel borított reprezentatív fogadótér volt az oszmán hódítás előtt. Ez a kép az egykori fogadótér, ma kiállítótér egy részét mutatja. A 2000-es évek elejéig folytatott feltárási munkák viszonylag kevés tárgyi eredményt produkáltak, így végül is inkább maga a helyreállított palotaépület az érdekes, nem pedig a kerámia műhely kiállítási anyaga.

← Kora reggel, a Bukoleon palota romjainak közelében buszra szálltunk, hogy megnézzük Konstantinápoly több mint 1500 éves nyugati védőfalait. Persze arra nem vállalkozhattunk, hogy a teljes 5,7 km hosszú falat végig járjuk kívül-belül, de néhány fontos helyre azért eljutottunk. Ezen a képen a város legfontosabb kapuja, az Aranykapu (Porta Aurea) déli tornya fölött gyönyörködtünk a Márvány-tengerre nyíló kilátásban.

↗ Ezt a részletet és az egész Theodosiusi védőfal makettjét a Blachernae-ban meglátogattam Tekfur Sarayi palota földszintjén fényképeztem. Balra emelkednek az Aranykapu zömök, négyzetes tornyai. Magát a kaput még a törökök is olyannyira fontosnak tartották, hogy a Konstantinápolyt elfoglaló II. Mehmed szultánnak is egyik első dolga volt, hogy megerősítésére 1458-ban megépítse a tornyokkal erősített ötszögletű várat, amely a Héttorony nevet kapta.

← Az Aranykapu a Héttorony megépítése után elvesztette kapu funkcióját amelyet azután az oszmánok kincstárként, levéltárként, valamint börtönként használtak.

→ Az Aranykapu külső oldalán megfigyelhető építéstörténetének érdekes nyomai. Az egész eredetileg nem volt más, mint egy önállóan, várfalak nélkül álló diadalkapu, amelyen át a győztes császárok vonulhattak be a városba. Építésének ideje vitatott, mindenesetre azt tudni lehet, hogy az építményt beillesztették II. Theodosius városfalába, aminek első szakaszát 413-ban fejezték be. A három íves kapu középső íve alatti bejárat volt az, amit csak a császár használhatott.

← Az Aranykapu északi tornyán állodgálok, mögöttem a Héttorony Kincsestornya (Hazine Kulesi).

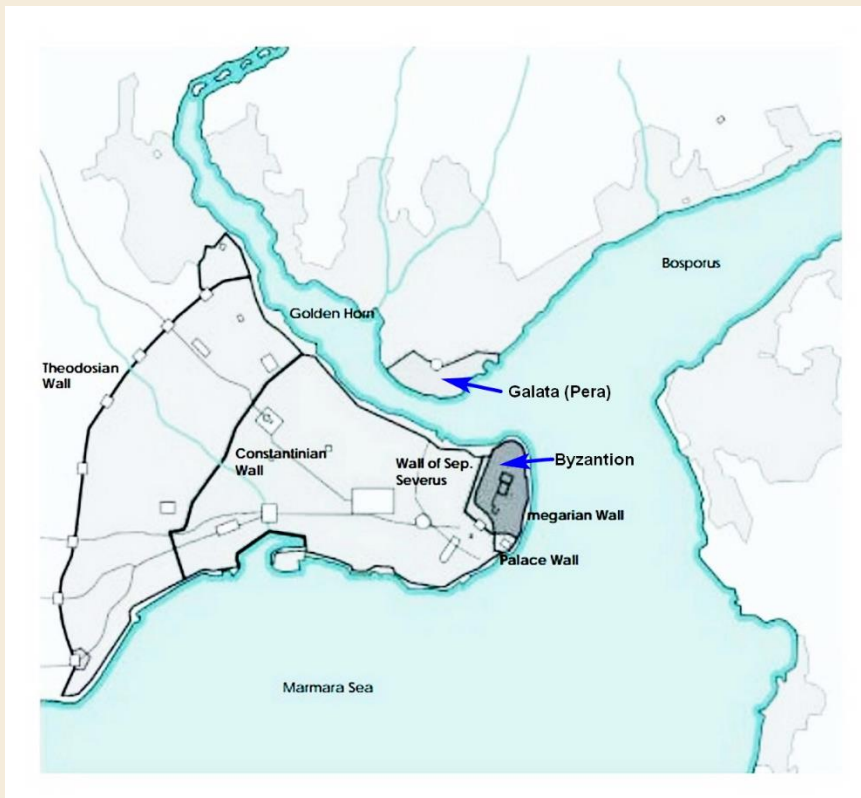
↓ Az Aranykapu felső szintje

← Kilátás a Héttoronyból dél felé. A háttérben középen a falrendszer legnyugatibb védműve, a Márványtorony. A hatalmas tornyot, vagy talán kisebb palotát ókori márványtömbök és faragványok felhasználásával építették....

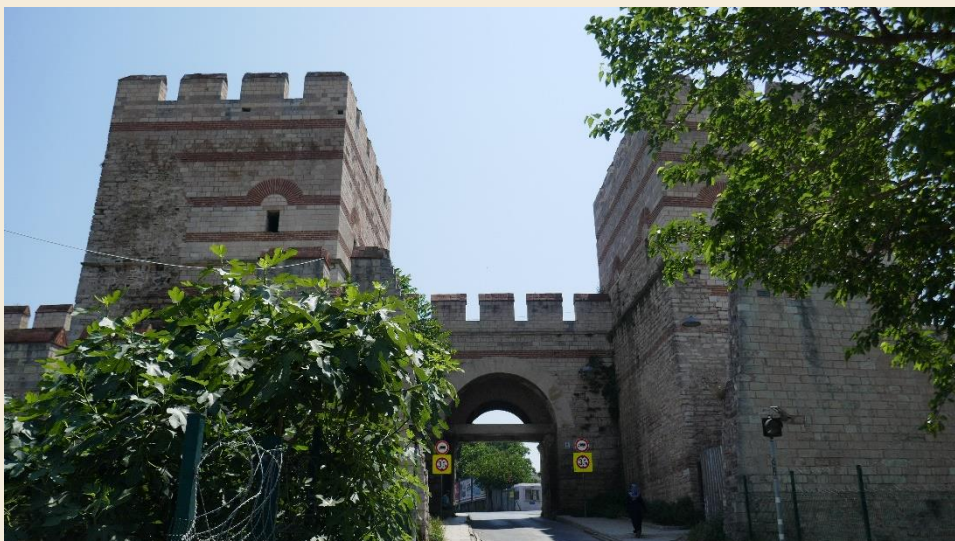
→ Látkép az Aranykapu tetejéről. a Héttorony udvara felé. Balra a Zindan Kulesi, jobbra a Top Kulesi. Az udvar közepén beállványozva a Fatih Mescidi ve Çesme minaretje. Ezt a mecsetet a 15. században építették és a 20. században hagyták el, ma csak minaretje áll. A Héttoronyban raboskodott Török Bálint, Bornemissza Gergely, Majláth István, Béli Pál, Szilágyi Mihály, Wathay Lőrinc. Róluk emléktábla készült 2009-ben.

← Az idők múlásával a növekvő várost egyre erősebb és összetettebb védőfalakkal óvták a szaporodó támadások ellen. Byzantion görög gyarmatváros egyszerű falait a Kr. előtti századoktól Kr.u. 196-ig használták. Septimus Severus császár ekkor új faalat épített. A következő falat I. Constantinus kezdet építeni 324-ben, de csak fia II. Constantius fejezte be. Ezekből a falakból ma már semmi sem látszik a föld felett. A nagyrészt ma is álló 5,7 km-es falrendszert II. Theodosius császár építette fel 404-413 között, majd később többször javították, kiegészítették. A félszigetet, annak déli és keleti partja mentén körülvé Tengeri Falat 439-ben kezdték el építeni. Ennek több szakasza ma is áll. Az Aranyszarv-öböl menti fal ennél később épült, de nagyobb részét mára lebontották.

→ A Héttorony megtekintése után északra indultunk a Theodosiusi városfal mentén. Az egymás fölé magasodó falakat vizesárcok választották el egymástól. Az ottomán időkben az árkokat kiszárították és zöldségeskertekként hasznosították. Manapság is több szakaszon szépen rendben tartott, öntözött kerteket láttunk az egykori várakokban. Az elmúlt évtizedekben sokat dolgoztak a falakon-tornyokon és napjainkban is folynak a helyreállítási munkák, több szakaszon igen szép eredménnyel.

← A helyreállított Belgrád kapu. Ezt a kaput 1453-tól 1886-ig befalazva tartották, innen is van a török neve, Kapalı Kapi (zárt kapu).

→ Ez a Szent Romanosz kapu, amely az Aranykapu után a második legnagyobb volt. Törökül Topkapinak nevezik (Ágyúkapu), mert ezzel szemben állították fel az oszmánok 1453-ban a legnagyobb ostromágyújukat. Szomorú nevezetessége még, hogy ennek a kapunak a védelmében esett el harc közben XI. Konstantin, az utolsó bizánci császár 1453 május 29-én.

← Még helyreállításra váró falak Isztambul 6. dombjától északkeletre.

→ A Belgrád kapu belső oldala

↓ Mutatóba egy, a Propontis/Márvány-tenger partjához közeli Tengeri Fal tornyai közül.

↘ Konstantinápolynak volt még egy védőfala Kelet-Trákiában, a várostól kb. 65 km távolságban. A Márvány-tengertől a Fekete-tengerig, a fél-szigeten át húzódó falat Anastasius császár építette a 4. és 5. század fordulóján a fokozódó barbár támadások, például a hunok ellen. Ez a fal azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, így a 7. században elhagyták. Néhány romos szakaszt még ma is megtalálni az északi erdős vidéken, a többi elhordták.

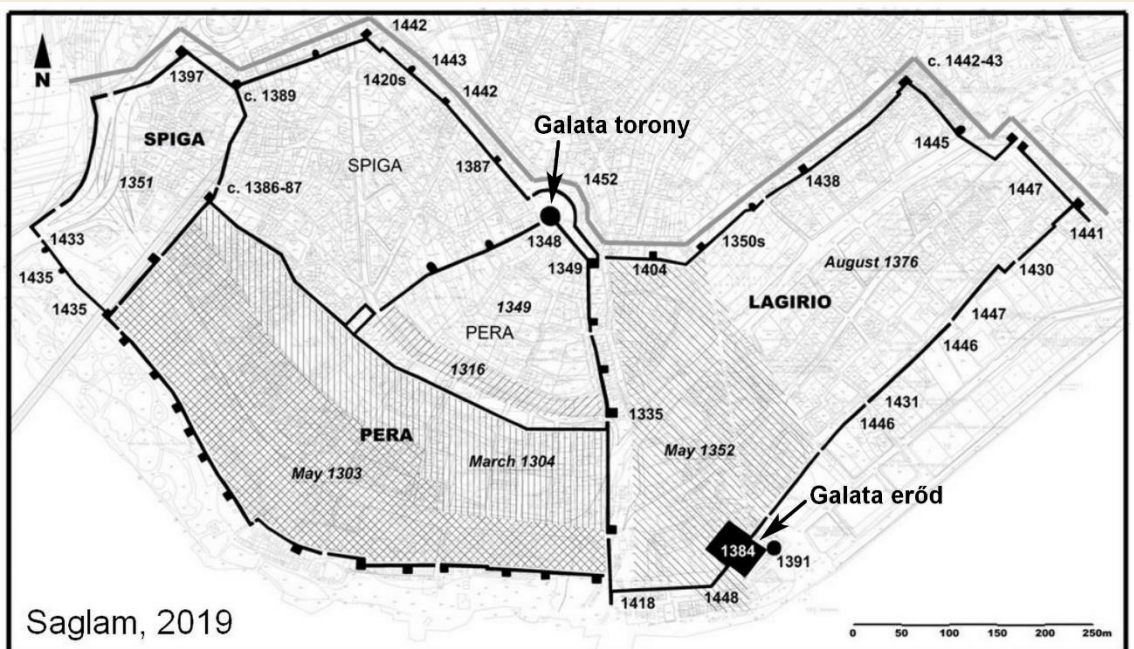

← A régi Konstantinápolyal szemközt, az Aranyaszarv-öböl északi oldalán egykor külön település volt, majd sok évszázad múltán itáliai kereskedők, főként genovaiak kaptak itt letelepedési engedélyt a bizánci császároktól. Egy ókori világítótorny helyén ők építették fel azt a Krisztus-tornyot 1348-ban, amit ma Galata-torony néven ismerünk. A tornyot 1446-ban megmagasították, de felső szintjei az 1509-es földrengés következtében leomlottak. A Galata-tornyot többször helyreállították, legutóbb 1967-ben

↘ Első pillantásra mindig borzasztó sor kígyózik a Galata-torony előtt, de meglepően gyorsan halad előre. A 63 méter magas torony felső erkélyéig felvonó repíti fel a látogatót. A keskeny körerkélyen egymást kerülgetik a turisták, de a pazar kilátás minden kényelmetlenséget megér. Olaszokkal futottunk össze a torony lábánál, akik elragadtatottan gesztikulálva ismételték: e fantastico!

↘ A Galata negyedben a 12. században telepedtek meg a genovaiak és a Konstantinápolyból kitiltott zsidó kereskedők. A Latin Császárság alatt (1204-1261) minden kereskedelmi kiváltságukat elveszítették, majd a 14. században, vetélkedve, harcolva a velenceiekkel és a pisaiakkal, a genovaiak lettek a legnagyobb közösség Galatában. A bizánci császárok sokáig tiltották a városfalak építését a genova-iaknak, de amint ez a rajz is mutatja, a 15. századra mégis tornyokkal erősített kiterjedt falrendszer épült fel. A védőfalak nagy részét a 19. században rombolták le a város terjeszkedése miatt. Ma csak kevés várfal maradványa található meg a Galata negyedben.

→ Tényleg csodálatos a kilátás a Galata-torony tetejéről! Szemben balra a Topkapi palota, középen a Hagia Sophia, kissé jobbra tőle a Sultanahmet mecset, tovább jobbra az éttermekkel zsúfolt Galata híd vezet át az Aranyszarv-öblön.

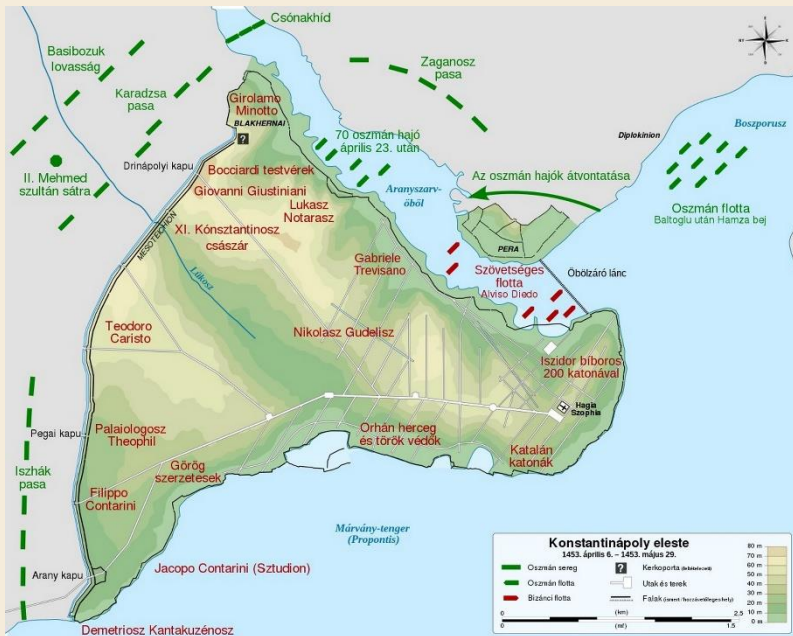

← A Galata-toronyból lefelé a torony falába épített keskeny lépcsőn lehet lejönni.

→ A torony néhány szintjén kisebb kiállítást rendeztek be. Az egyik kiállított tárgy az egykori tengerzáró lánc egy darabja. A bizánci császárság idején kovácsoltvas láncsal zárták le az Aranyszarv-öböl bejáratát, hogy megakadályozzák az ellenséges hajók bejutását. Ennek a záróláncnak komoly szerepe volt még az 1453-as nagy ostrom idején is. A láncot a török győzelem után eltávolították és több darabra vágták. Egy másik részét mi is láttuk a Török és Iszlám Művészet Múzeumában.

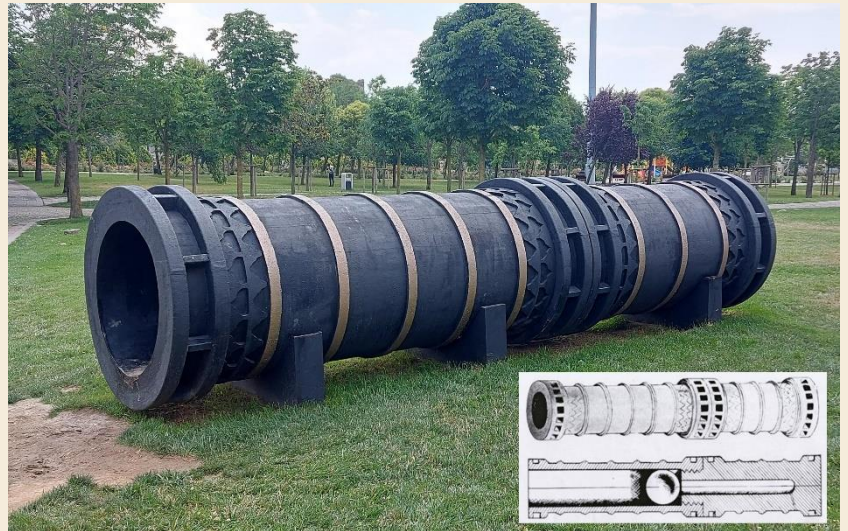

← A Panorama 1453 Tarih Müzesi a Theodosiusi falakon kívül épült fel (Merkez Efendi Mahallesi, Topkapı Kültür Park İçi Yolu) és nyílt meg 2009-ben. A múzeumban kiállítás és vetítéssel kísért dioráma állít emléket Konstantinápoly 1453-as oszmán elfoglalásának. A Panorama 1453 múzeumot annak a Szent Romanosz/Topkapı városkapunak a közelében építették fel, ahol a végső oszmán áttörés bekövetkezett 1453. május 29-én

← Egy kis eligazítás az 1453-as ostrom menetéhez. A térképen látható, hogy a város egyes falszakaszait különböző vezetésű csapatok védték, aki közül érdemes kiemelni XI. Konstantin császárt és harcostársát, a genovai Giovanni Giustinianit, akik a legkritikusabb falszakaszokon harcoltak. Mindketten az ostrom áldozatai lettek. Az Aranszarv-öböl bejáratát zárólánc védte, de az oszmánok 70 kisebb hajót átvontattak Galata/Pera megkerülésével a Boszporusz felől az öbölbe, hogy ezzel is erősítsék a támadó egységeket.

→ A Panorama1453 múzeum előtti parkban áll az egyik korabeli ostromágyú valódi műgyanta másolata. A történet szerint egy Orbán nevű Hungarus eredetileg XI. Konstantinnak ajánlotta fel öntészeti tudományát, de ő nem tudta vállalni a költségeket, ezért emberünk jobban fizető gazdát keresett és meg is találta II. Mehmed szultán személyében. A féltonnás kőgolyót kilövő szörnyeteg két részre szétszedhető volt, lőporkamrája megtöltése után csavarozták össze a két felet, majd rézsúsen földbe ásták és elsütötték. Egy ugyanebből a szériából való eredeti darab megtekinthető a londoni Towerban, ahová 1868-ban szállították át.

← A diorama térbe szakaszosan engedik be a látogatókat, először a körképet és a makettokat lehet megnézni, majd az ezek fölé épített kupola felületére vetítik ki a kb. 15 perces romantikus összefoglalót.

← Ostromjelenet a Szent Romanosz kapunál. A török múzeumok úgy látszik szeretik ezeket a didaktikus diorámákat, több helyen láttunk hasonlót.

→ Oszmán roham a falak ellen, a távolban a Blachernae negyed.

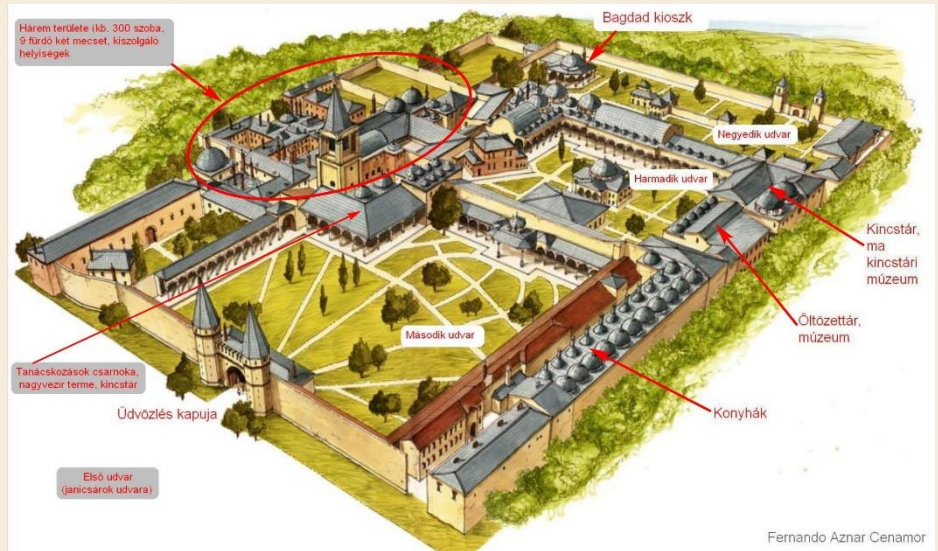
↓ Ez itt a makett makettja. A múzeum kiállítóterében lemodellezték, hogyan épül fel a dioráma. A közepén levő kör alakú lyukban valójában egy kiemelkedő üvegkorlátos podeszt áll, aminek a közepéről történik a Planetárium-szerű kivetítés és a nézők is ott álldogálhatnak....

← Ez a kép a Topkapi palota Negyedik Udvarában, a Bagdad kioszk előtti kertben készült. A Topkapi palotát Isztambul első dombján, az ókori Byzantion város akropoliszának helyén építtette fel II. Mehmed szultán 1459 és 1465 között. A hódító szultán első útja a város bevétele után a Hagia Sophiába vezetett, amely a meghódított birodalom szakrális központja volt, majd megfelelő adminisztratív központ és palota után nézett. A kegyetlen ostrom következtében a Blachernae palota negyed elpusztult és a korábbi Nagy Palota is romos volt már akkoriban, nem volt mit tenni, újat kellett építeni. Először a mai Süleymaniye mecset közelében építtette fel az Eski Saray palotát 1458-ra, majd ezután fogtak hozzá a Topkapi építéséhez.

→ Ezt a rajzot csak a tájékozódás megkönnyítésére közlöm. Rajta azokat a fontosabb épületeket tüntettem fel, ahol mi is megfordultunk. Az évszázadokon át bővített, átalakított épületkomplexumot nem is lehetne röviden ismertetni, ezért csak szemezgetünk a számunkra érdekes részekből, kiállításokból. A Topkapi palota 1465-től 1853-ig volt az Oszmán Birodalom adminisztratív központja, amelyet azután átköltöztettek az 1856-ban elkészült Dolmabahçe palotába.

tulajdonképpen egy közkút, több ivókúttal. Környéke egykor kedvelt találkozóhely volt.

← Az oszmán szultánok kevésbé törődtek a bizánci városfalak karbantartásával, helyreállításával, de a Topkapi palotát erős falakkal, tornyokkal vették körül, amelynek nagy része ma is áll. A kép jobb oldalán a várfalak, közepén a Birodalmi Kapu látható, amelyen keresztül lehet bejutni a palota Első Udvarába. A balra álló épületet, a III. Ahmet Çeşmesi-t III. Ahmed szultán építtette 1728-ban. A kioszk

→ Az Udvozlés Kapuján át léphetünk be a Második Udvarba. (Babüsselam). A kapu egyszerűbb, középső része Hódító Mehmed idején épült, amelyet az oldalsó tornyokkal Szulejmán idejében (1520-1566) egészítettek ki. A kapun át lóháton csak a szultán haladhatott át.

← A Diván, a tanácskozások csarnoka a Második Udvarban. Itt nézhető meg az óramúzeum is. Balra a hárem bejárata.

→ Az óragyűjtemény egyik érdekes darabja. Az egyik első zsebhen hordható óra, Nürnbergi Tojás néven lett ismert. Ezt Peter Henlein mester szerkesztette a 16. században, Nürnbergben. A tojás alakú óra lett a zsebórák alaptípusa, amely szerkezeti kialakítását sokáig követték szerte a világon. A képen látható, Nürnbergi Tojás mintájú órát a neves török mester, Seyh Dede készítette 1702-ben.

← A Diván egyik oszmán barokk stílusú mennyezeti részlete. Ebben a teremben gyűltek össze a szultán tanácsadói megvitatni az államügyeket. Maga a szultán egy rejtett helyiségből figyelhette a tanácskozást, amelynek résztvevői soha nem lehettek biztosak abban, hogy az uralkodó jelen van-e?

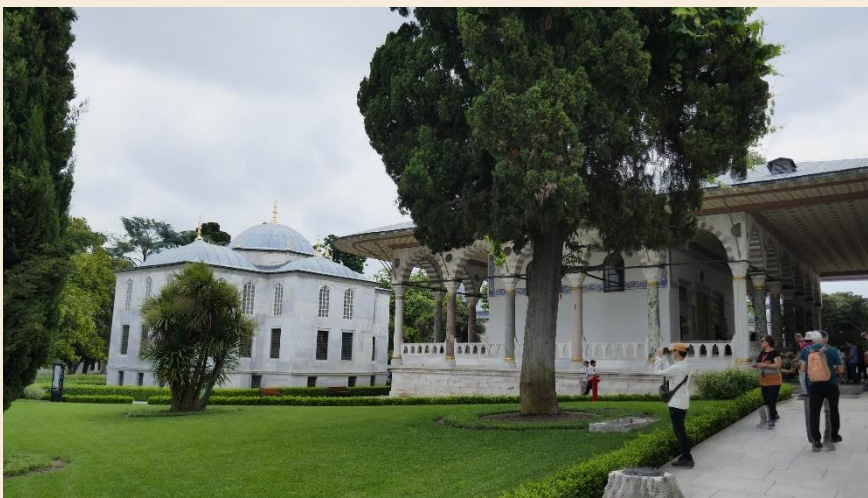
↘ Ez már a hárem főként Abesszíniából (1936 után Etiópia) származó fekete eunuchjai által használt folyosó fala. A hárem zárt életét szigorú szabályok szerint irányították, mégis többször indultak innen a birodalom sorsát, a szultánok utódlását befolyásoló cselszövések. Az ilyen konspirációk nagymestere volt Hürrem szultána, Szulejmán felesége is.

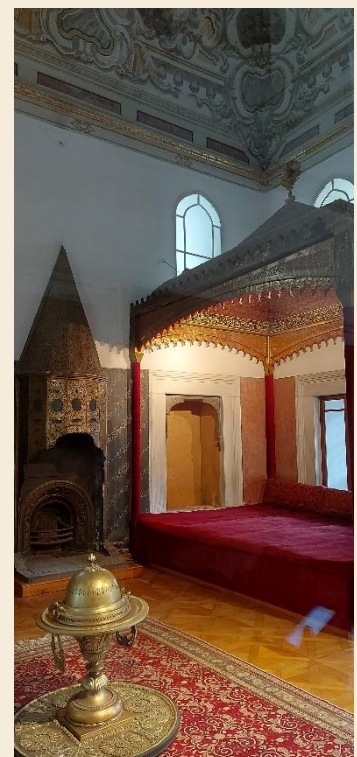
← A háremen belül, az uralkodói család tanácskozására és rendezvényeire kialakított terem.

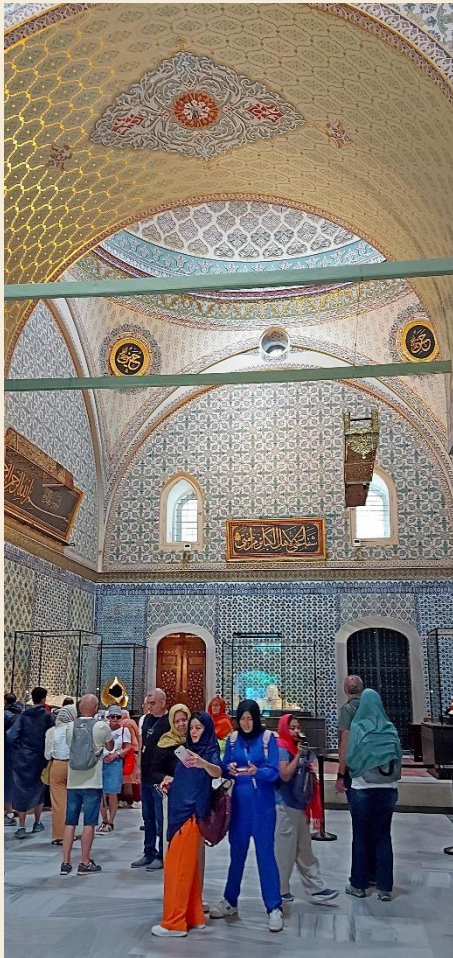
→ A Kedvelt Feleségek Udvara és az azt körülvevő épületek. A „kedvelt feleség” címet az a hölgy birtokolhatta, akit legalább egyszer már kiválasztott a szultán. Az udvar másik oldala nyitott, kilátással az Aranszarv-öbölre.

← A Harmadik Udvar két fontos épülete. Balra III. Ahmed könyvtára, a jobb oldali épület pedig a trónterem, vagy fogadóterem.

→ A szultán itt fogadta a külföldi küldöttségeket. A terem még I. Szulejmán szultán kezdte építtetni, majd később többször is kiegészítették, újra dekorálták egészen a 19. századig.

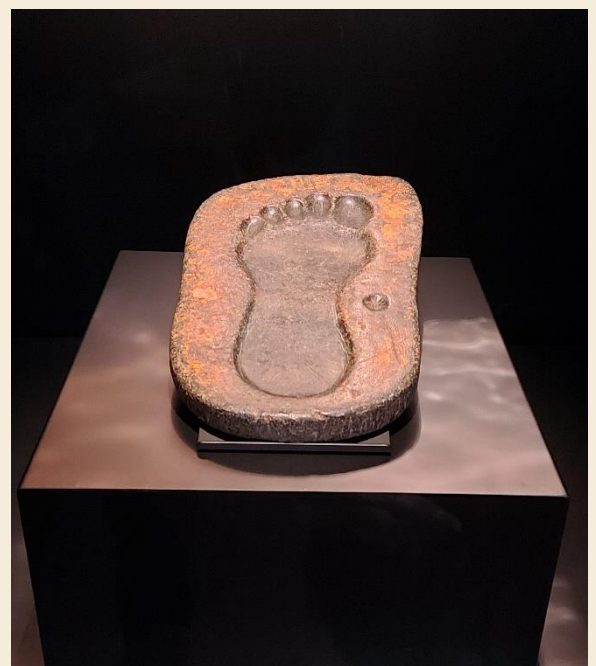
← A Harmadik udvarban levő kincstár épületében a gazdag muszlim kegytárgy és ereklye gyűjteményt néztük meg. A Hódító Mehmed által épített kioszk a Topkapi egyik legrégebbi épülete, II. Mehmed parancsára építették 1460 körül. Ez a bejárathoz közeli első terem.

→ A Mohamed próféta szakállszőreit tartalmazó ereklyetartókat fényképezem.

← Mohamed próféta szandálja a 7. századból.

↘ A Próféta lábnyma. Hasonló lábnym lenyomata több helyen ki van állítva, de végül is Mohamed sok helyen járt, maradhatott utána több lábnym is.

← A kincstár egy különleges, korai Korán kézirata a 7. századból. Ezt a kéziratot a harmadik kalifának, Mohamed vejének, Oszmánnak (574-656) tulajdonítják.

→ A Topkapi palota Harmadik Udvarának keleti oldalán álló épületbe igyekeznek a turisták. Itt található a Belső Kincstár. ennek egyik részében az Öltözetár, másik részében a szultán kincsei tekinthetők meg. Lépünk be először az Öltözetárba.

← A gondosan helyreállított 15-19. századi ruházatok sok mindent elárulnak egykori viselőjükről, hűen tükrözik a keletről nyugat felé tartó, mégis igazi muszlim világ változásait.

→ Ez egy rontásoktól, balszerencsétől védő talizmán ing. Valaha II. Mehmed szultán fia, Cem Sultan viselte 1480 körül. Az ilyen alsó ingekre különböző imádságokat, a Korán egyes szúráit, vagy misztikus szimbólumokat hímeztek. Az Öltözetárban több hasonló is ki van állítva. Ennek az ingnek az egyik perzsa nyelvű felirata percre pontosan elmondja a ruhadarab készítésének kezdetét 1477-ben, de még a csillagok akkori állását is ismerteti.

← Ez a csodálatos ünnepi kaftán I. Szulejmán szultán tehetséges fia, Mehmed herceg (1522-1543) részére készült. Szulejmán és Hürrem szultána elsőszülött fia Magyarországon hadakozott 1543-ban, majd még ugyanabban az évben himlőben meghalt.

→ II. Bajazid szultán fia, Ahmed (1465-1513) viselte ezt a díszes selyemkaftánt, amely a 15. és a 16. század fordulóján készült. A szüntelenül, többek között Mátyás királlyal is hadakozó Bajazid szultán ellen fordultak fiai 1510 körül, köztük Ahmed herceg is. Másik fia és utódja, I. Szelim, végül 1512-ben lemondatta apját a trónról. A kegyetlen Szelim szultán hatalma megszilárdítása érdekében mindkét fivérét, Korkutot és Ahmedet is megfojtatta, az utóbbit 1513-ban.

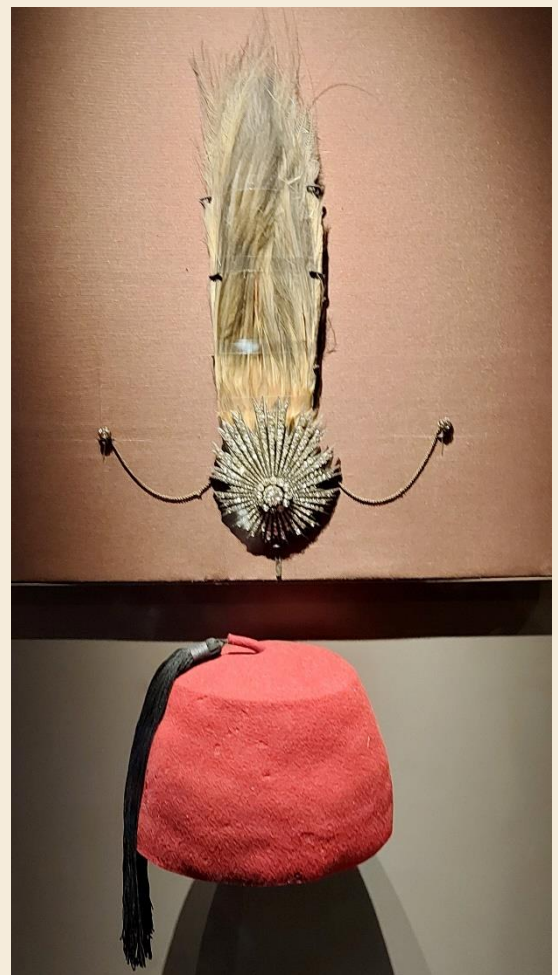
← Ezek a ruhák kissé később, a 18. század vége felé készültek. Készítésükhöz selymet és gyapjút, valamint ezüst és arany szálakat használtak. A kiállított darabok tulajdonosa I. Abdulhamid szultán leánya, Saliha Sultan volt. I. Abdulhamid (1725-1789) békés ember léte az utolsó török uralkodó volt, aki magyar területeken harcolt a 3. osztrák-török háborúban (1787-1791).

→ Női ruha a 16. század utolsó negyedéből, mellette női cipők a 16. század második feléből.

↑ Ez a díszgyenyruha a 19. században készült Abdülmecid szultán részére (1839-1861). Anyaga gyapjú és selyem keveréke, ezüst szálakkal és fém rátétekkel.

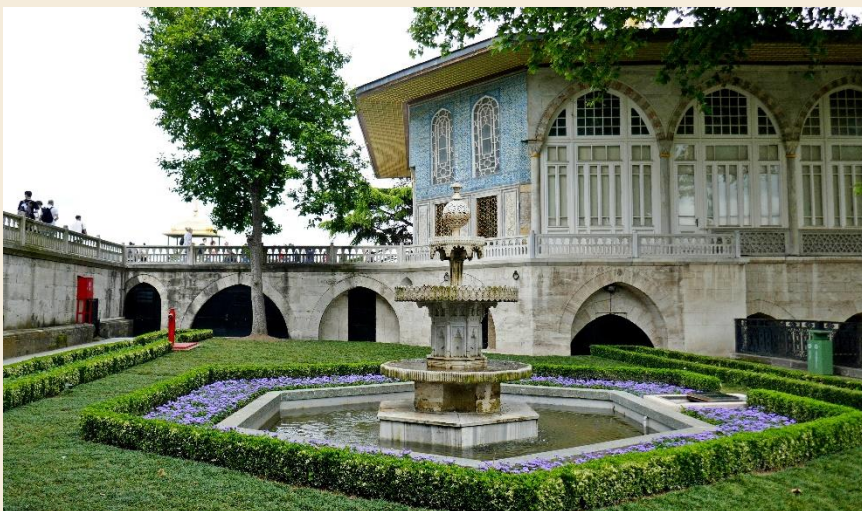
→ Ez a két tárgy is Abdülmecid szultán díszruhájához tartozott. A felső egy gyémántokkal és ezüsttel díszített tollforgó, a második a szultán feze. A jellegzetes török fejfedő, a fez viselését Kemal Atatürk tiltotta be sok más egyébgel együtt, amikor 1923-ban hozzalátott az ifjú Török Köztársaság modernizálásához.

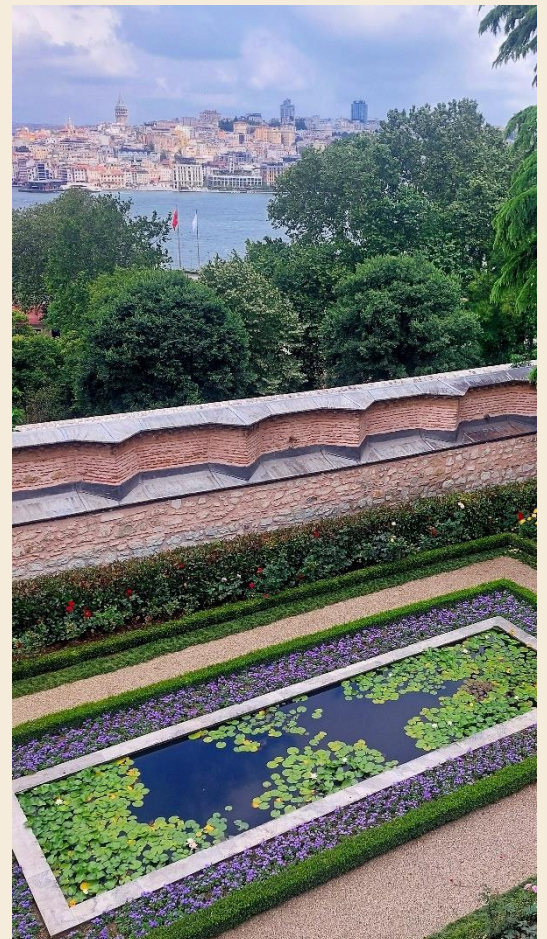
Az Öltözetár után átmentünk a közeli szultáni kincstárba. Engem nem különösebben érdekelnek a drága ékszerek, díszdobozok, drágakövek, úgyhogy csak két érdekes kiállított tárgyat mutatok be a kincstár gyűjteményéből. Ez a kevésbé díszes kard a várost meghódító II. Mehmed szultáné volt. Láthatólag nem díszkard volt, a harcias szultán valóban használta.

→ Jobbra I. Szulejmán (1494-1566), kardjai. Szulejmánt az Oszmán Birodalomban Kanuni-nak (Törvényhozó) nevezték. Hatalmas erőforrások és 25 millió alattvaló felett rendelkezett. Ezeken a fegyvereken jól látszik az a gazdagság és pompa, ami a szultánt körülvette. Szulejmán ugyancsak sovány ember lehetett, ha valóban fel tudta venni ezt a drágakövekkel díszített övet, aminek az átmérője alig 30 cm.

↑ A Topkapı palota Negyedik Udvarában épült fel IV. Murad szultán utasítására a Bagdad kioszk. A szultán az épületet Bagdad 1638-as, perzsáktól való visszafoglalásának emlékére építette. A kioszk közelében szépen gondozott kertben sétálhatunk, hallgatva a szökőkút csobogását.

→ Ez a kertrészlet is a Bagdad kioszk közelében van, a háttérben az Aranyszarv-öböl, távolabb a Galata torony.

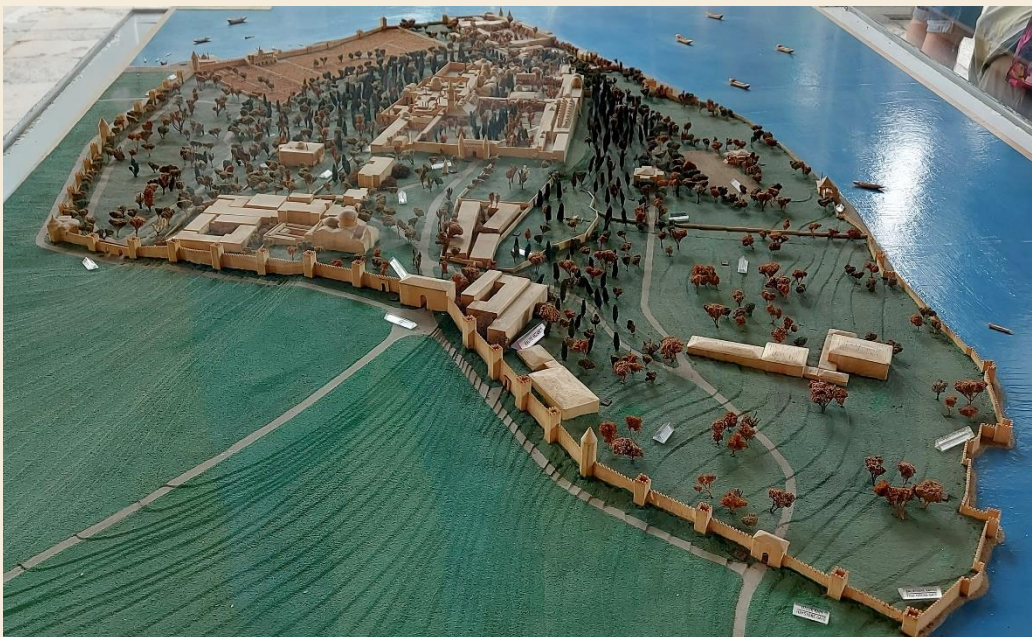

← Elindultunk visszafelé, a ligetes Második Udvar irányába. Balra a fasor mögött voltak a palota konyhái, ahol csúcsidőben naponta 4000 emberre főztek. A kép előterében egy pirosra festett tűzcsap látható. Az egész Topkapi palota területén kiterjedt tűzivíz rendszer működik, mindenhol tűzcsapokba és tűzoltótömlőkbe, poroltókba ütközünk. Szóval vigyáznak és van is mire.

→ A Topkapi Második Udvarában látható a Sarniç nevű, még a bizánci korból (5. század) megmaradt, de később is használt ciszterna téglalbozata. Konstantinápoly meghódítása után II. Mehmed csak részben állította helyre a romos Kelet-trákiai hosszú vízvezetékét, de a lakosság számának gyarapodása, valamint az új építkezések, közkutak, szökőkutak számának növekedése a 16. században rákényszerítette az államot új vízforrások felkutatására. Szulejmán szultán a híres építész, Mimar Sinánt bízta meg az Isztambultól északnyugatra fekvő Belgrádi

Erdő vizeinek a városba vezetésével. A Kırkçeşme vízellátó rendszer kiépülése után 33 akvadukton át vezette az ivóvizet Isztambulba és így jutott elegendő friss víz a Topkapi palota ciszternáiba és szökőkútjaiba is.

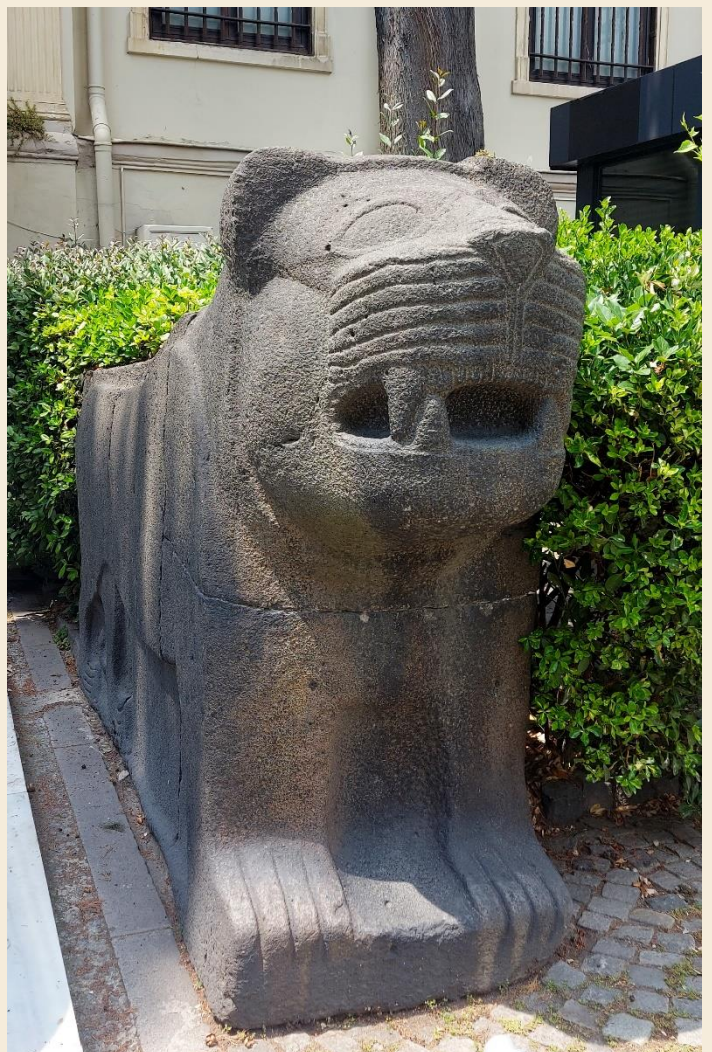
← Az Üdvözlés Kapuja közelében, a palota Második Udvarában néhány makett van kiállítva. Ezen a darabon nagyon jól át lehet tekinteni a szultánok palotanegyedét, amely Isztambul Első Dombjának (más néven egyszerűen Topkapi domb) falakkal körülvett részén épült fel. A makett kb. a 16-17. századi állapotot mutatja, középen az elnyúló téglalap alaprajzú rész a manapság Topkapi palota néven ismert épületcsoport.

→ Abdulaziz szultán (ur 1830-1876) úgy fellelkessedett 1867. évi Nyugat-európai múzeumlátogatásain, hogy utasítást adott egy nagy isztanbuli múzeum megalapítására. A képen az Isztambuli Archeológiai Múzeum Főépülete látható, amelyet 1891-ben nyitottak meg a Topkapi palota Első Udvarában, a Gülhane park fölötti részen. A több épületből álló múzeum gyűjteménye hatalmas és szinte minden történelmi kort reprezentál. Ebben a posztban csak a Főépületben látható gyűjtemény néhány érdekesebb részletét tudom megmutatni. Az épület előtti porfir szarkofágok bizánci uralkodók és családtagjaik nyughelyei, eredetileg a közeli Hagia Eirene templomban voltak elhelyezve.

← Csak hogy legyen egy élő embert ábrázoló kép is.....

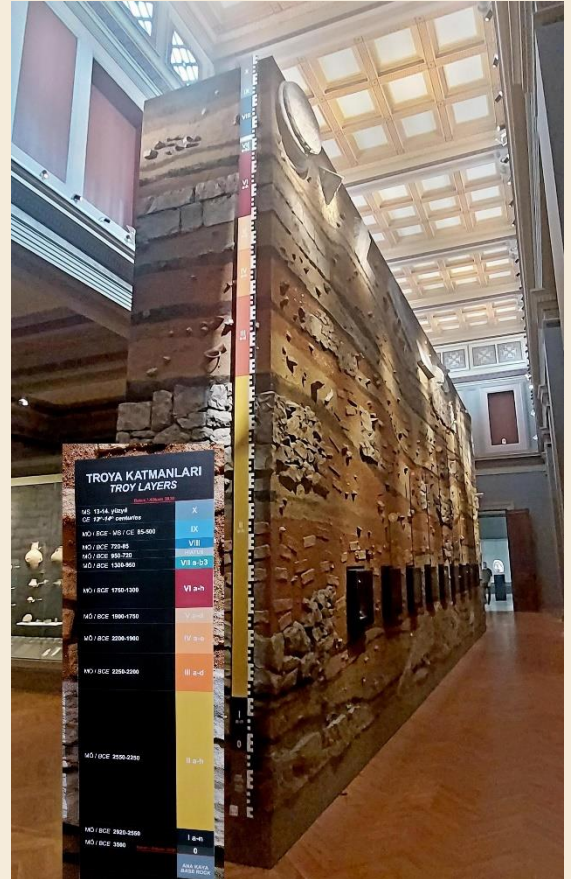
→ A múzeum Főépülete előtti szabad térben őröködik párjával együtt ez a hettita oroszlán. Bazaltból faragták a Kr.e. 8. században. Csak érdekességként említem, hogy mi azt írjuk, hogy i.e (időszámításunk előtt), vagy Kr.e. (Krisztus születése előtt). Angolban ez BC (Before Christ), a törökök a vallássemleges változatot használják: BCE (Before Common Era), de a múzeumi feliratokon többször láttam a Mohamed Mekkából való elköltözésétől (Hidzsra/Hijri) számított és az iszlám holdnaptáron alapuló kormeghatározás alapjelét így: H

← Néhány érdekes hattita ékírásos agyagtábla az Archeológiai Múzeumból. A bal oldali (Kr.e.14. sz.) a lótenyésztésről szól, a középső (Kr.e. 13. sz.) egy holdfogyatkozás megjóslásáról, a jobb oldali (Kr.e. 13. sz.) pedig egy katona esküjét ismerteti. Az egész érdekessége az, hogy a hattiták Anatólia egyetlen indoeurópai nyelvét beszélték, leírásához mégis a sémi nyelvcsaládhoz tartozó Mezopotámiában kialakult ékírást használták.

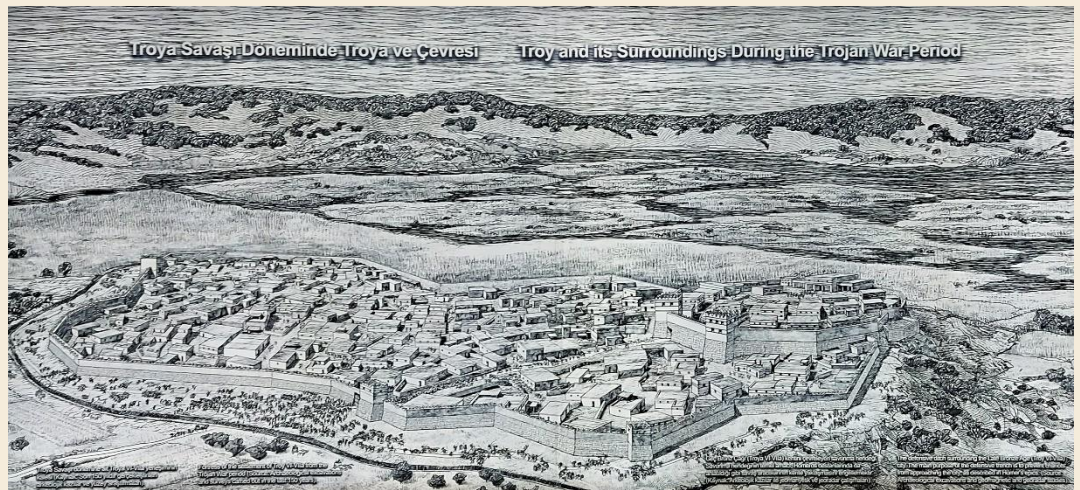
→ Az Archeológiai Múzeumban őrzik a trójai ásátások során előkerült leletek többségét, már amit nem vittek el külföldre. A Trója kiállítás több terem foglal el és a termek közötti folyosón állították fel ezt az 1:2 arányú modellt, ami a trójai ásátások során azonosított kulturrétegeket mutatja be. Jobb oldalán az egyes rétegek jellemző tárgyai vannak kis vitrinekben elhelyezve. Az egyes rétegek datálását bemutató táblát kinagyítottam, hogy jobban lehessen érteni. A trójai háborút a VI-VIIa rétegek keletkezési idejére datálják.

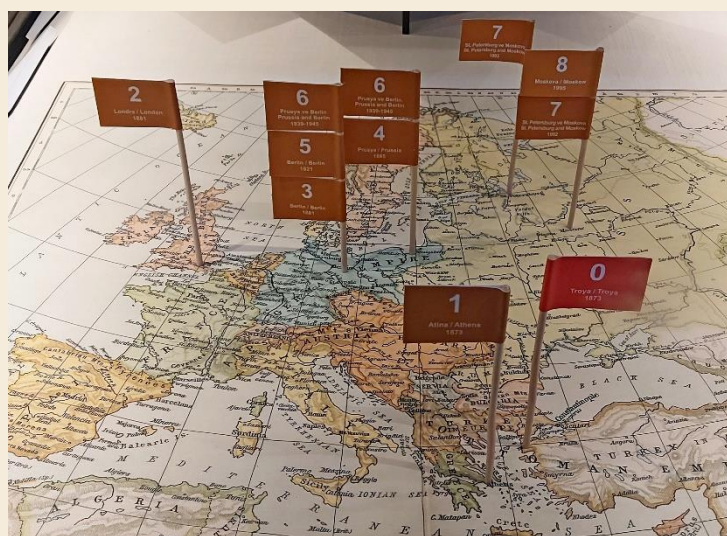
← Hasonló időrendi táblázatok segítenek eligazodni a leletek sokasága között.

→ A múzeumban kiállították Trója rekonstruált képét a nagy háború előtti időkről.

→ Az Oszmán Birodalom első régiségekkel foglalkozó törvényét 1869-ben hozták. Ebben biztosították az ásatási terület tulajdonosának jogait az előkerült leletekhez és azok eladása esetén az állam részére elővásárlási jogot is kikötöttek. H. Schliemann német üzletember és amatőr régész 1870 és 1890 között ásatott Trója területén, ahol több értékes kincsleletet is sikerült megtalálnia, amelyeket külföldre csempészett. Ezen a képen Schliemann második felesége, Sophia látható a Trójából előkerült aranytárgyakkal felékszerezve, körülötte pedig a kicsempészett ékszerek tárgyak fényképei állnak bekeretezve.

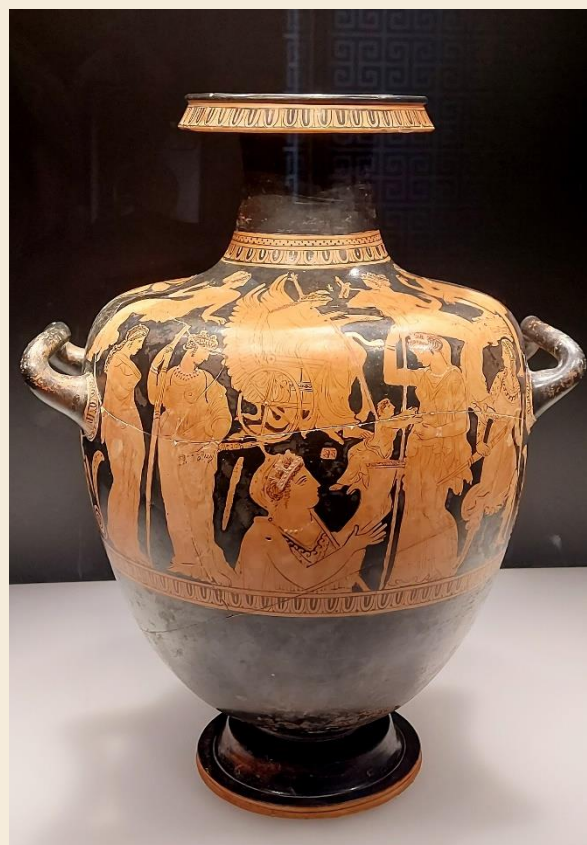

← A török állam több ízben próbálta a kincseket visszaszerezni, mindaddig sikertelenül. Az 1911-es állapotot tükröző térképre tűzött zászlócskák azokat a helyeket mutatják, ahol a trójai aranykincsek feltűntek. A kicsempészett kincsleletet Schliemann tévesen Priamos kincseként azonosította. A törvény alapján máig tilos régiségek kivitele az országból, úgyhogy turisták vigyázzatok mit vesztek!

← A Főépület bejáratánál Bész egyiptomi isten mészköszobra fogad. Bész védelmező és jóakarú istenség volt az egyiptomiak szerint, akit gyakran ábrázoltak torz alakúnak, vagy törpeként. A Kr.e. 7-6. századi szobor Ciprusról került Isztambulba.

→ Ez a csodaszép vörösalakos hydria (vízhordó korsó) Rodosz szigetéről való. A Kr.e. 5-4. században készülhetett.

→ Megindító végső búcsúzási jelenetet ábrázoló sztélé az észak-törökországi Samsunból, ókori nevén Amisos-ból, Miletosz gyarmatvárosából (Kr.e. 5. sz.)

↑→ A híres Alexandrosz Múzeum földszintjén egy üvegalickában őrzik. Ez a korai hellenisztikus kori (Kr.e. 4. sz. vége) kőszarkofág az akkor még az Oszmán Birodalomhoz tartozó libanoni Sidonban került elő 1887-ben. A szarkofág az általános vélekedés szerint nem volt Nagy Sándor temetkezési helye, azonban kiváló állapotban megmaradt frízei az egyik oldalon az ő perzsák fölötti győzelmét ábrázolja, más oldalakon mitológiai jelenetek vannak kifaragva.

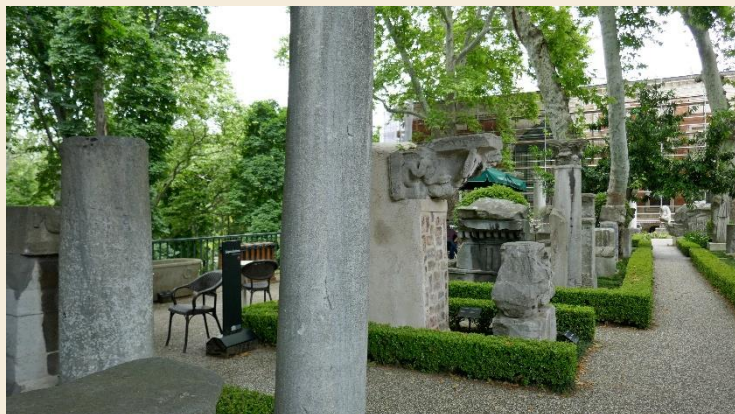
← Hadrianus császár (Kr.u. 76-138) klasszikus méltóságot sugárzó szobra. A szobrot Kréta szigetén, Ierapetra/Hierapytna városában találták meg,

→ Tyche istennő színezett márványszobra szobra a Kr.u. 2. századból. Tyche, akit később a római Fortunával azonosítottak, részben a véletlen szerencse, másrészt a sors szeszélyeit megtettesítő istenség volt a hellenisztikus kultúrában. Az istennő a gyermek Plutust, a bőség és gazdagság istenét tartja kezében. Elnézve a szobrot, ez már valóban a szinte barokkba hajló későantik szobrászat remeke.

→ A Főépülettel szemben, a szabadtéri kótarban berendezett kis kávézóban egy finom kávéval búcsúztunk a Múzeumtól.

↓ Egy kis pihenő a városi túra közben

↓ A Topkapı palotaegyüttes területének falakkal körülvett északkeleti lejtőjén egykor a palota kertje volt, amelyet 1912-ben nyitottak meg a nagyközönség előtt. Sokáig kávézók, játszótérek, sőt egy kisebb állatkert is volt a park területén. Ezeket mára felszámolták és helyükön ma ligetek, virágágyások és sétautak találhatóak. A Gülhane park a Margitszigethez hasonló kellemes sétatér.

← Az iszlám alapvetően tiltja az emberábrázolást, így aztán a szobrászat nem is alakult ki és fejlődött a Nyugat-Európában megszokott módon. Atatürk mélyreható reformjai ezen a téren is változást hoztak és az utóbbi évszázadban kezdtek feltűnni Isztambulban a köztéri szobrok. Bár ezek színvonala általában még nem üti meg a nyugati mértéket, azt azonban el kell ismerni, hogy a Gülhane parkban elhelyezett Atatürk szobor a jobbak közül való.

→ A Gülhane északi részén, a Topkapi palota Ötödik Udvarának külső kapuja előtt, a Sarayburnu közelében áll a nevezetes Gót Oszlop. Az oszlop eredete vitatott, de valószínű, hogy a gótokat legyőző II. Claudius Gothicus császár (ur. 268-270) idejében állították. A 18,5 méter magas oszlop tetején állítólag a görög szerencseistennő, Tyche szobra állt egykor, amit a kereszténység elterjedése után levettek onnan.

→ Kilátás a Gülhane parkból a Galata negyed felé.

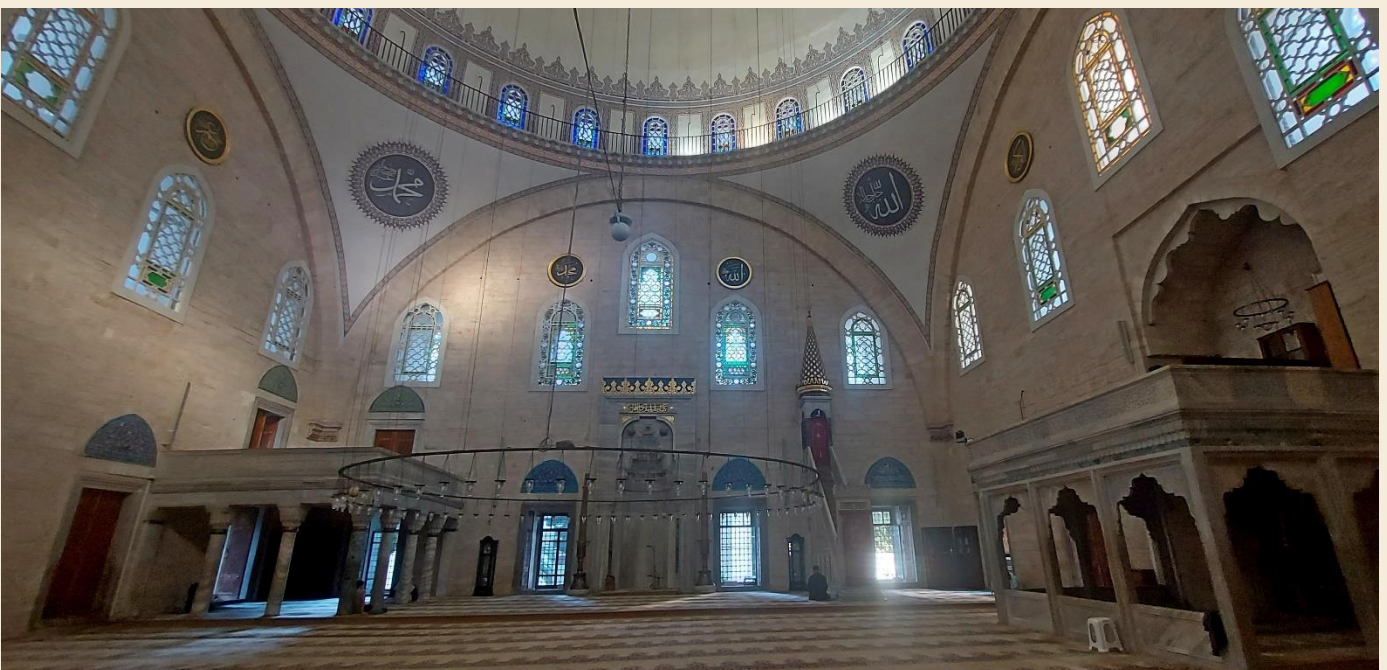

↑ A Szelim mecsetet klasszikus oszmán stílusban építette Acem Ali perzsa születésű építész. A mecset előtt épült fel az árkádos udvar, ahol az ima előtti tisztálkodást lehet elvégezni a IV. Murad által épített kútnál. Eredetileg egy „imáret” épület is állt a mecset mellett, ahol a szegényeknek ingyen ételt osztottak, de ez mára már elpusztult.

← A Szelim mecsetet (Yavuz Selim utca) Szulejmán szultán építtette 1522-ban apja, Yavuz Selim (Kegyetlen Szelim) szultán emlékére. Hálás is lehetett neki, hogy megkímélte életét és utódlása érdekében még három fivérét is megölette. Szelim volt az első oszmán uralkodó, aki győzelmei után felvehette a legfelsőbb iszlám vallási vezető, a kalifa címet.

↓ A mecset belső tere. Az egyszerű négyzet alaprajzú épület falaira támaszkodik a kupola. Középen a mihráb, balra az oszlopos”szultáni lak”, jobbra a müezzin erkélye.

← A Szelim mecset kupolájának átmérője 25 m, magassága pedig 27 m.

→ A mecseten belül (a képen jobbra) egy fa paravánnal választották le a nők imatermét.

← A Szelim mecset kupolás előcsarnoka

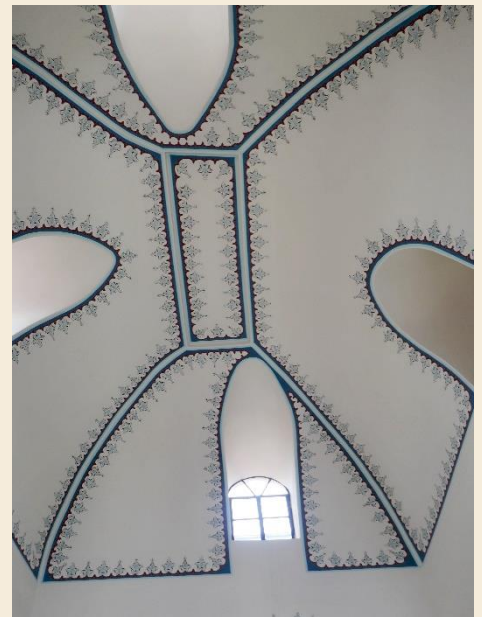
→ Egy kis pihenés. Isztambulban sok kóbor cica van, láthatólag nem üldözik őket, ott kunyerálnak minden étterem közelében, mint ez a kedves kis háromszínű is. Azt mondják Mohamed próféta kedvenc állata a macska volt...

A Nagy Bazár egyik bejárata. A bazár, török nevén Büyük Çarşı, első raktárpületét II Mehmed, a hódító építtette 1464-ben. Később többször bővítették, majd egy földrengés és tűzvész után az 1898-as helyreállítás során nyerte el mai formáját, de legutóbbi felújítása 1980-ban történt. A bazár 3000 üzlete tele van áruval, de az alkudozás, a kényszeres beszélgetések nem a mi világunk. Ráadásul minden drága, még alkudozás után is. A bazáron kívüli utcák

boltjaiban lényegesen olcsóbban lehet vásárolni.

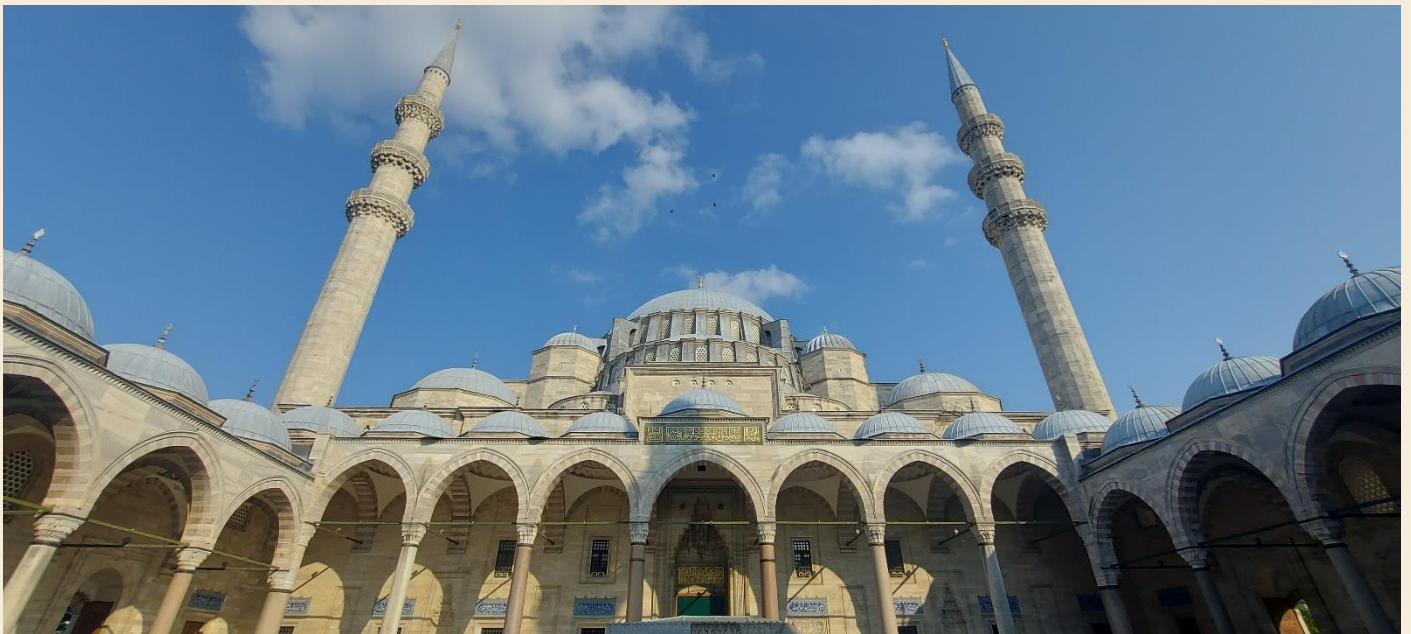

← Az egész napi sétálás, gyaloglás után mi is úgy aludtunk, mint ez a cica az írószobolt polcán, úgyhogy Isztambul éjszakai életéről fogalmunk sincs.

← Egyik délután megpihentünk az Aranyszarv-öböl északi rakpartjánál

↓ Az öböl túloldalán, Isztambul Harmadik Dombján tör az ég felé a Szulejmán-mecset négy minaretje. Szultánoknak négy, hercegeknek kettő, egyéb mecsetépítőknek csak egy dukált. A Mimar Szinán által épített mecset látványa olyan vonzó volt, hogy rögtön felkapaszkodtunk a kép jobb oldalán látható a Haliç metróhídra, amelyen az M2 metró halad át és elindultunk a Süleymaniye Camii felé. Ez a híd nem régi, csak 2014-ben készült el.

↑ Mimar Szinán 1550-ben kapott megbízást a Szulejmán mecset építésére, de csak 1557-ben fejezte be a munkát. A képen az izniki csempékkel díszített északi udvar, amelynek közepén áll a kútház. A homlokzat felső részén a többféle arab írás egyikével, a Thuluth-írással készült felirat. A 16. században kibontakozó birodalomban az a mondás járta, hogy a vallás és a tudomány nyelve az arab, a költészeté a perzsa, a hétköznapi életé pedig a török, de mindháromat az arab írással jegyezték le.

↑ A Süleymaniye mecsset belső tere. Szinán építész mintája a Hagia Szophia mellett Süleymán nagyapja, II. Bajazid mecssete volt, amely a Harmadik Domb déli oldalán ma is áll. A két nagy mecsset között egykor a szultánok első isztambuli palotája, az Eski Saray falai emelkedtek. Ma a két mecsset között az Isztambuli Egyetem campusa terül el. A Süleymaniye mecsset belső díszítése mértéktartó, színes üvegablakok is csak a qibla falra készültek. A qibla mutatja a fő irányt Mekka felé.

← A qibla fal közepén van a mihráb, az a falmélyedés, ami a mekkai Kába-kő felé van tájolva, kijelölve ezzel az imádkozás irányát. A Süleymaniye-ben csak ezen a falon alkalmazták a díszes csempeburkolatot, rajta a Korán szúrtainak részleteivel, kalligráfiákkal.

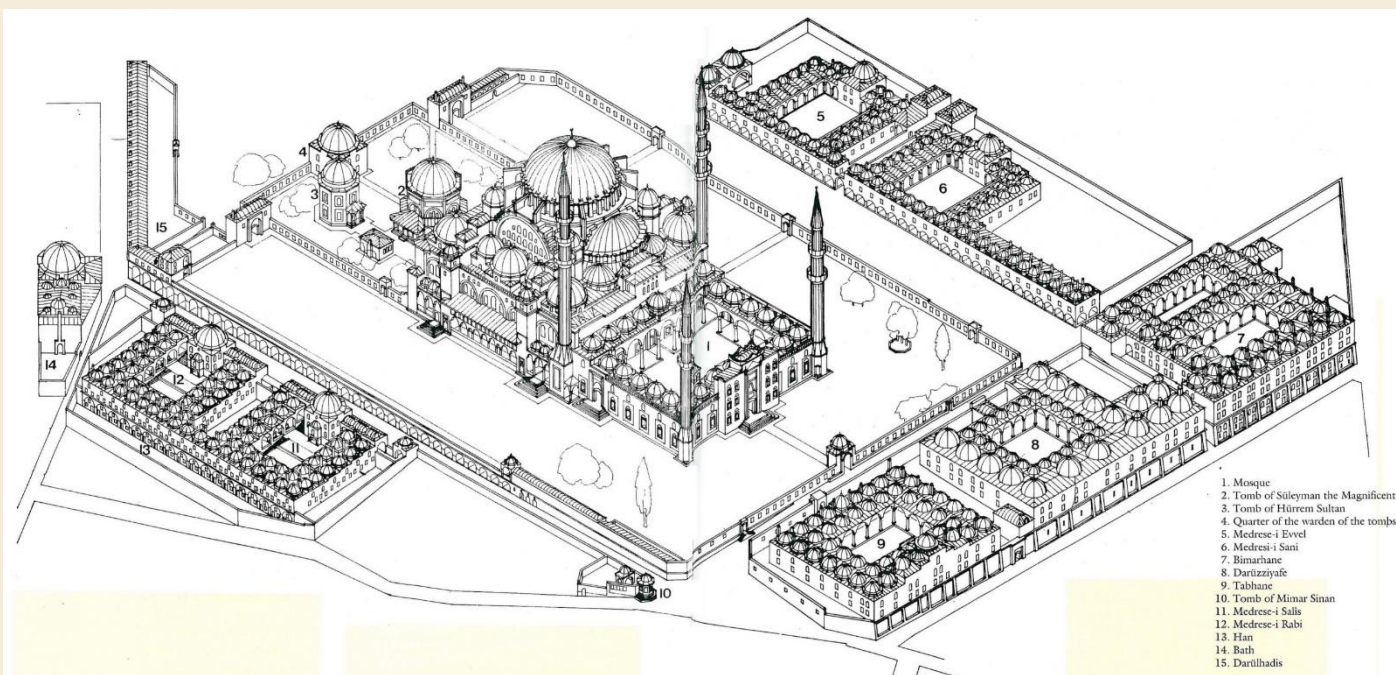
→ A mihráb jobb oldalán helyezkedik el a minbar, ez a meredek lépcsős emelvény, tetején egy kis építménnyel, ahol eredetileg csak Mohamed valamelyik utódja, később a kalifa foglalhatott helyet. A Korán felolvasók és az ige hirdetők is csak a hetedik lépcsőfokig hághattak fel.

← A Szulejmán mecset 53 m magas kupolája. Szinán mester jogosan volt büszke alkotására, bár nem ezt tekintette fő művének.

↓ A Süleymaniye mecset belső terének északkeleti oldala. A férfiak imatere itt is elkülönül a nőkéttől, ülőhelyek sehol nincsenek. A nagy mecsetekben megszokott látvány a puha szőnyegen szaladgáló, hempergőző gyerekek csoportja. Futkosni, játszani lehet, de csendben kell maradniuk, hogy ne zavarják az imádkozókat.

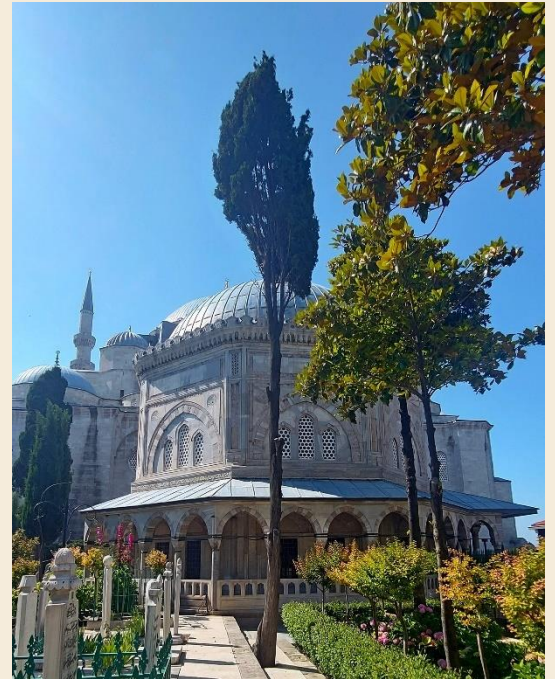

↑ A Süleymaniye mecset axonometrikus rajza. Csak azért teszem ide, hogy tisztán lehessen látni, egy ilyen hatalmas uralkodói mecset nem csak istentiszteleti hely. Hozzá tartoznak a sírkertek, síremlékek, iskolák, kórház, ingyenkonyha, közfürdő és még sok minden más is. → Kilátás a Szulejmán mecset udvaráról észak felé. Előtérben az egyik medresze (iskola) kupolái, majd az Aranyzarv-öböl, jobbra a Boszporusz, háttérben a Galata negyed.

← A Süleymaniye mögötti kerített sírkert. Jobbra Szulejmán türbéje, balra felesége Hürrem/Roxelana sírkápolnája

→ Szulejmán az 1566-ban halt meg, Szigetvár ostroma közben. Testét hazaszállították és itt helyezték végső nyugalomra november 23-án, de a türbe csak a következő évben készült el teljesen. Szulejmán, akit a törökök Törvényhozó/Kanuni előnévvel tisztelnek, az Oszmán Birodalom fénykorának uralkodója volt. Ekkor, a 16. század közepén érte el a birodalom a legnagyobb kiterjedését és belső stabilitását. A szultán sikerrel hadakozott Európában és Perzsiában, tengerészei pedig uralták a Földközi- és a Vörös-tengert is.

← Szulejmán szultán türbéjének bejárata

↓ Szulejmán szultán türbéjében összesen 7 szarkofágot helyeztek el. A középső felirata: Kanuni Sultan Süleyman Han, Saltanat Dönemi 1520-1566. Szulejmán mellett még hat rokona, leszármazottja nyugszik.

→ Hürrem szultána türbéje. A Roxelána néven is ismert szultána (1502-1558) rabnőként került a Topkapi palota háremébe, ahol felkeltette Szulejmán érdeklődését, majd a hárem konspirációs lehetőségeit kihasználva egyre nagyobb politikai befolyásra tett szert, különösen azután, hogy Szulejmán 1533-ban (vagy 1534-ben) feleségül vette és többi rabnője fölé emelte.

← Hürrem türbéjének kapuja

↓ Hürrem fő törekvései ellenkeztek az oszmán hagyományokkal, de mégis mindet sikerre tudta vinni. Elérte, hogy Szulejmán megölje nem tőle származó trónvárományos elsőszülött fiát, Musztafát. Elérte, hogy a szokásokkal ellentétben élete végéig a Topkapi háremében maradjon. Évtizedekig volt a szultán első számú tanácsadója, szinte társuralkodója. Intrikái nyomán több politikai ellenfelének kivégztetését intézte el, köztük a ragyogóan tehetséges Ibrahim nagyvezíret (1495-1536). Azt azonban el kell ismerni, hogy alapítványai útján bőkezűen jótékonykodott. A jobb oldali, fa korláttal körülvett szarkofág Hürremé.

← Ez a kép a Chora templom (Kariye Camii) közelében, Isztambul Hatodik Dombján készült. A Kariye Camii utca 23. sz. alatt működik a Taner Alakuş Miniatur Atölyesi galéria, a két szomszédos házat szépen helyreállították.

→ A galéria kapuja és csodás kivitelű gázóra szekrénye

↗→ Ez a kicsi sírkert a két feliratos sírkővel az a hely, amelyet Pargali Ibrahim pasa, nagyvezír (1495-1536) nyughelyének tartanak. A kereszténynek született, de később az iszlámra áttért Ibrahim Drinápoly környékén barátkozott össze Szulejmán herceggel 1514 körül, aki akkor még maga sem tudta, hogy apja, Kegyetlen Szelim kivégezteti, vagy trónra emeli. A két fiatal esküvel megerősített szövetséget kötött. Szulejmán trónra kerülése után egyre magasabb hivatalokba helyezte fiatalkori barátját, akit végül nagyvezírré nevezett ki 1523-ban, s aki az elkövetkező 13 év alatt az Oszmán Birodalom egyik legnagyobb államférfia lett. A sírkert sírköveinek felirata nem bizonyítja egyértelműen, hogy Ibrahim vezírt valóban ide temették el, de valószínű. A komoly diplomáciai eredményeket elérő Ibrahim háborúban és békében is jól szolgálta urát, Szulejmán szultánt, de elbizakodottságában több hibát is elkövetett. Túlságosan nyíltan kérkedett a szultánra gyakorolt befolyásával, sőt az 1532-35 közötti perzsi hadjárata idején egyes dokumentumokat szultánként írt alá. Az Ibrahim felügyelete alatt kiépülő Topkapi palota háremében egyre nagyobb befolyást szerző Hürrem szultánával is összeütközésbe került, mert Hürrem fiai helyett a szultán korábban született fia, Musztafa trónöröklését támogatta, ez pedig halálos veszélyt jelentett Hürrem és gyermekei számára.

Rövidre fogva, a Nagy Sándori birodalmat Szulejmán vezetése alatt felújítani kívánó nagyvezírt jelentős részben Hürrem intrikái következtében a szultán kivégeztette 1536-ban. Tekintve, hogy Ibrahimot árulással és összeesküvéssel vádolták, a szultán nem engedélyezte eltemetését és síremlék felállítását Isztambulban belül, így feltehetően a Galata negyedtől északra, az akkori főváros határán kívül temették el testét jeltelen sírba. Az egykor hatalmas nagyúr csontjai valószínűleg ott porladnak a képen látható csonka, kiszáradt fa tövével, a mai Beyoğlu kerületben, a Canfeda utca és a Meclisi Mebusan út találkozásánál, közel a Boszporusz vízéhez. Hasonlítsuk csak össze politikai ellenfele, Hürrem szultána síremlékével.

↔ A Hippodrom közelében ma is áll Ibrahim nagyvezír 16. sz. elején épült palotája. Ibrahim a nagy mecénás volt, házában költöket és művészeket is vendégül látott, de rendeztek itt diplomáciai eseményeket, ünnepeket is. Pargali Ibrahim pasa a 16. században már óriási létszámú „kul” társadalmi csoporthoz tartozott, amely jogilag a szultán rabszolgáit jelentette. A 16. századra ez a réteg vette át a birodalom igazgatási feladatait a korábbi, született oszmán nemesi rétegtől. A rabszolga jogi státusz azt is jelentette, hogy a rabszolga mindene egyben urának tulajdona. Ibrahim kivégzése után összes kincsét, palotáját azonnal elkobozták Szulejmán hivatalnokai. A vezír kivégzése után az épület volt diplomata szálló, szultáni hivatalok helyszíne, de még börtön is, míg végül felújítás után, 1983-ban az egykori nagy mecénás házában megnyitották a Török és Iszlám Művészet Múzeumát. Ibrahim nagyvezír kivégzése nem csak palotája sorsát befolyásolta, hanem szinte azonnal megromlottak az Oszmán Birodalom Nyugat-európai diplomáciai kapcsolatai, abbamaradt a birodalom expanziója és megindult a lassú hanyatlás. Persze mindez egy

bonyolult folyamat volt, talán Ibrahim sem tudta volna feltartóztatni

→ Az Ibrahim egykori palotájában működő „Türk ve İslam Eserleri Müzesi” gyűjteményéből mutatok be néhányat. Az épület déli szárnyában néprajzi kiállítást rendeztek be, az északi és nyugati szárnyban iszlámhoz köthető történelmi emlékek láthatóak. Ezen a képen néhány Karagöz árnyjáték figura jelenik meg. A Karagöz árnyjátékot már vagy 500 éve gyakorolják, megjelenítve a mindennapi élet karaktereit. A bábokat pálcikákkal mozgatták egy fehér lepel mögött, amelyet hátulról megvilágítottak. Az árnyjáték különösen Ramadán idején volt népszerű, de játszották kávéházakban és esküvőkön is.

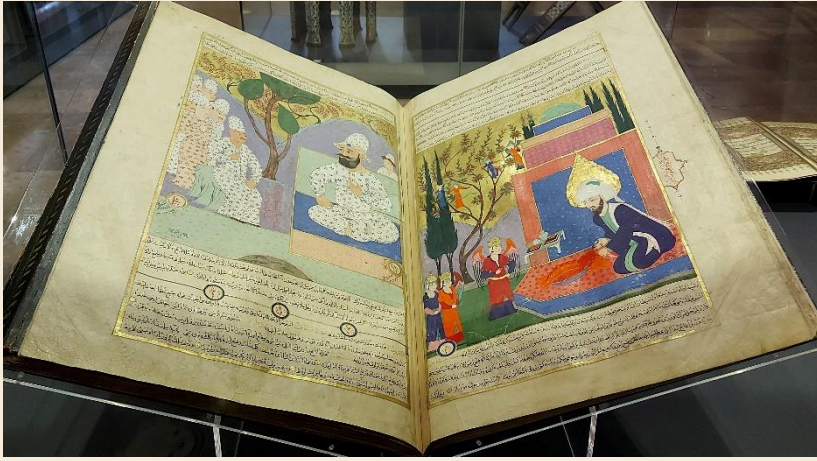

← Egy kis szőnyegbemutató és ismét egy jókora darab az Aranyzarv-öblöt lezáró láncból. A láncot XI. Constantin bizánci császár (1405-1453) parancsára helyezték el az öböl bejáratánál, majd az 1453-as sikeres oszmán ostrom után partra vontatták és feldarabolták.

→ A palota déli kiállítótermének áttekintő képe.

← A szeldzsuk török harcosok reliefje a 13. században készült Konyában

← A III. Murad szultán részére készítették ezt a gyönyörű kódexet 1583-ban. Tekintve, hogy a mives kézírás önmagában is művészetnek tartották, sok esetben fennmaradt a kalligráfus neve. Ezt Seyyid Lokman Aşuri rajzolta.

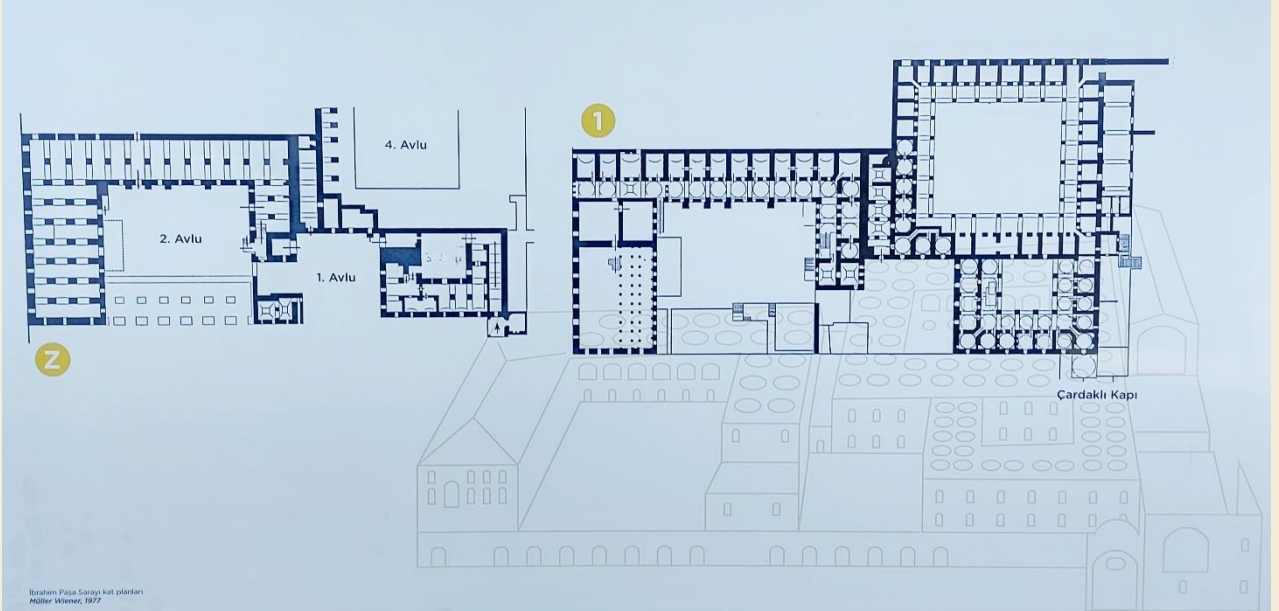
→ Ahmed Karahisârî kalligráfus készítette ezt a csodálatos Koránt 1526-ban

↓ Ez a szép, madárfigurás tál Iránból származik, szeldzsuk eredetű és a 11-12. században korongozták-festették

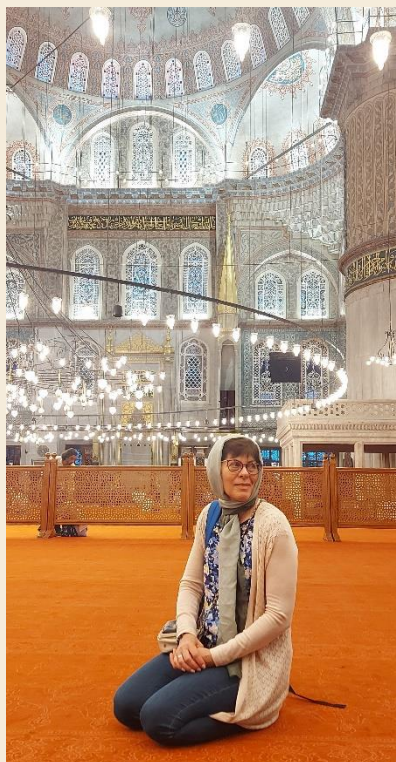
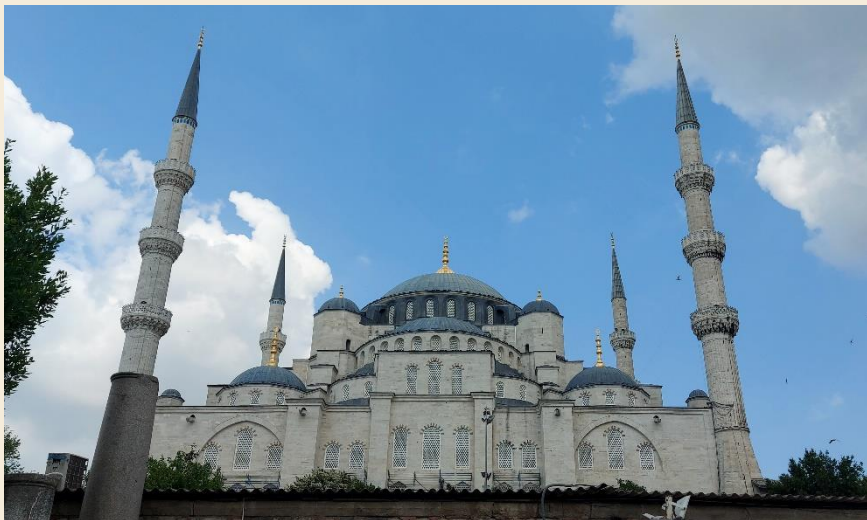

↓ Befejezésül egy áttekintő alaprajz és nézeti kép Ibrahim nagyvezír egykori palotájáról

İBRAHİM PAŞA SARAYI KAT PLANLARI
İBRAHİM PASHA PALACE FLOOR PLANS

→ Isztambul kitüntetett pontján, a korábbi bizánci Nagy Palota helyén épült fel a Kék mecset, vagy Sultan Ahmet mecset 1606 és 1616 között. Ekkor már Mimar Szinán mester nem élt, így tanítványára, Sedefhar Mehmetre bízták a hatalmas épület tervezését, amely a vallási vezetők megrökönyödésére hat minarettel épült fel, amennyi addig csak a mekkai nagymecsetnek volt.

← A látogatók és az imádkozók területét itt is egy átjárható kordon választja el. A Kék mecset nehéz körülmények között épült fel akkor, amikor az Oszmán Birodalom már túl volt hatalma csúcsán. Az 1580-ban kezdődő drasztikus pénzügyi válság alapjaiban rengette meg a hadba vonuló szpáhik timár birtokainak jövedelmét, ezáltal az oszmán haderő harci értékét. A szitvatoroki békekötésben pedig (1606) a szultán már kénytelen volt egyenragú félként kezelni a Habsburgokat.

→ Hogy ne csak a bajokat soroljam, nézzünk egy kicsit körül a Kék mecset csodálatos belső terében. Bár jócskán látni a neten egészen elképzelt fotókat, a sok beépített kék tónusú izniki csempe és a kék ablaküvegek ellenére a mecset alapvető tónusa a beige és az ehhez közeli pasztell színek együttese. Szóval a Kék mecset nem kék.

← A nagyszerű, 23,5 méter átmérőjű kupola mintegy összegzi az oszmán építőművészet eredményeit. I. Ahmed szultán (uralkodott 1603-1617), a Kék mecset építője más bajokon kívül szembe kellett nézzen a terjedő korrupcióval és a tisztségek megvásárolhatósága miatti államigazgatási problémákkal. A korábbi fegyelmezett központi hatalom kezdett erodálódni.

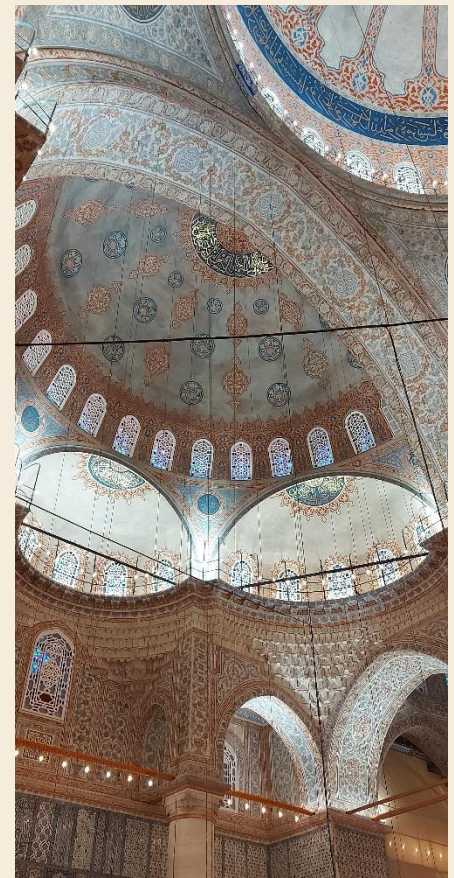
A Sultan Ahmet puha szőnyegén is gyerekek szaladgálnak, míg szüleik imádkoznak. A fix, állami költségvetésből épült mecsethez használ óriási tömegű kézzel készült csempe minősége az építés során erősen leromlott. Ennek egyik oka a háborús zsákmányok elmaradása volt, hiszen korábban abból fedezték a nagy építkezéseket. A mecset építésének finanszírozási nehézségeit az előbbiek mellett a birodalom fokozódó pénzügyi válsága okozta. Oszmán Birodalomban többféle pénz (valutát) használtak, de az alapvető költségvetési/adózási elszámolás az ezüst akcse pénzerméken alapult. Ezt ugyan többször leértékelték, de a legnagyobb mélyütést az 1580 körül kezdődő pénzügyi válság adta a birodalom gazdasági rendjének. A pénzrontás mellett brutális, évi 10 % körüli élelmiszerár inflációval néztek szembe ekkor a törökök. Mindenesetre felborult a gazdasági stabilitás,

az akcse folyamatosan leértékeltődött és ez bizony ma is meglátszik a Kék mecset szabott áron készült (hatósági áras) kerámiáinak építés közbeni minőségromlásán.

↑ Imádkozók a qibla fal és a mihráb előtt. → A Sultan Ahmet mecset minbarja (a Korán felolvasás és az imám igehirdetésének emelvénye).

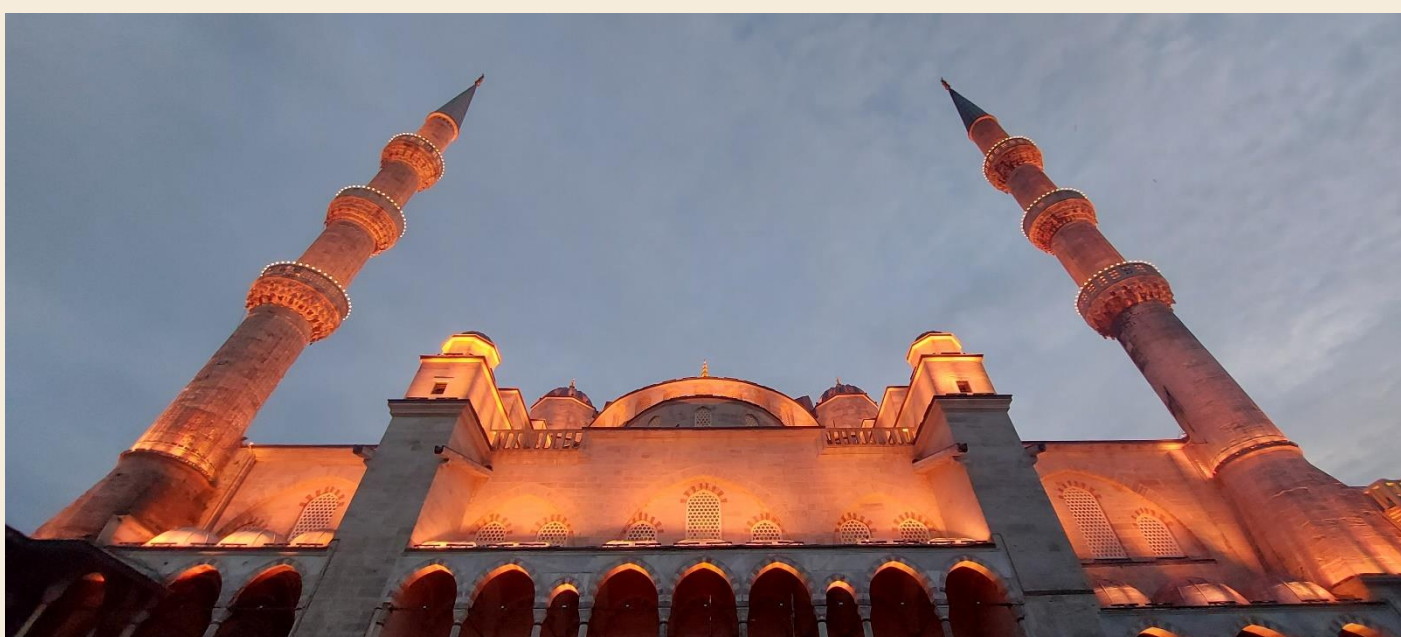
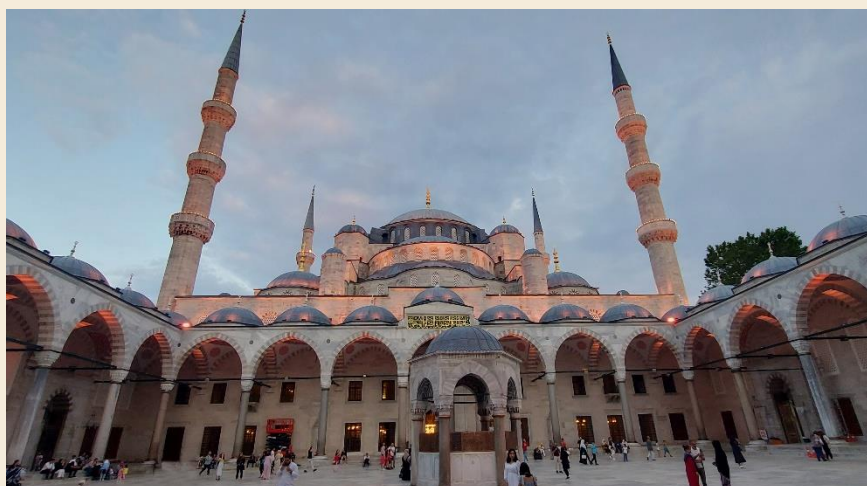
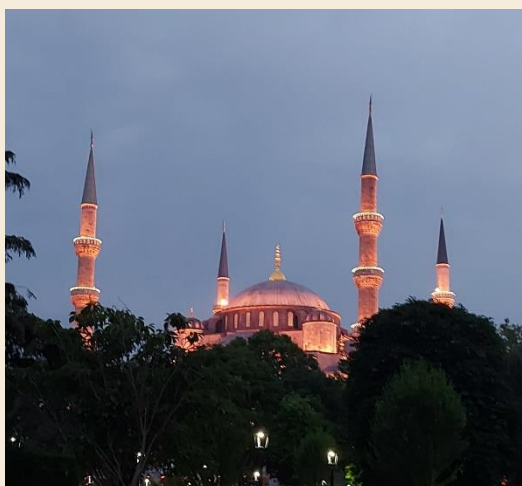
A Kék mecset építésekor keleten sem álltak jól az oszmánok ügyei. Míg Szulejmán szultán és Ibrahim nagyvezír korábban sikeresen küzdöttek a perzsa Tahmásp sahkal, a 17. század elején I. Abbász sah nagy területeket hódított vissza az oszmánoktól. Nem beszélve arról, hogy az oszmán flotta teret vesztett a Földközi-tengeren és kiszorult a nagy felfedezések utáni tengeri távolsági kereskedelemről.

A Sultan Ahmet belső tere minden finanszírozási nehézség ellenére nagyszerű és lenyűgöző.

De miért kezd egy komoly nehézségekkel szembesülő, a hanyatlás útjára lépett birodalom ilyen óriási, anyagi lehetőségeit jóval meghaladó beruházásba? Talán éppen

a sorozatos katonai, pénzügyi és preztizsveszteségek ellensúlyozására akarta a fiatal I. Ahmed szultán megmutatni, hogy mindezek ellenére még számolni kell az Oszmán Birodalom erejével.

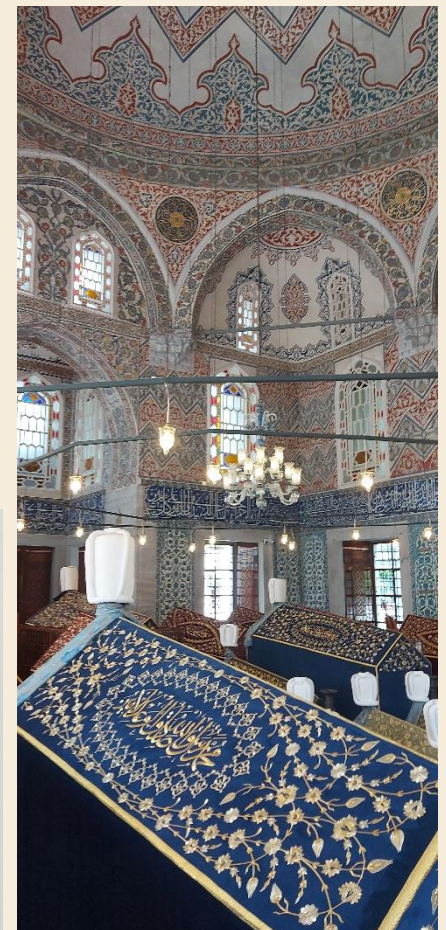
→ I. Ahmed szultán türbéje a Kék mecset mellett épült fel az uralkodó halála, 1617 után, de csak 1619-ben fejezték be. A gazdagon díszített nyughely kívül márványborítást kapott

← Ahmed szultán türbéjében összesen 36 szarkofágban nyugszanak az uralkodó mellett rokonai, leszármazottai. A hátsó sorban, a fakorlással elkerített koporsóban pihen I. Ahmed, aki fiatalon, 27 éves korában halt meg tífuszban.

Az Ahmed türbe belső terét izniki csempékkel és bonyolult mintázatú kézi festéssel díszítették.

PEOPLE BURIED IN THE TURBE OF SULTAN AHMED KHAN

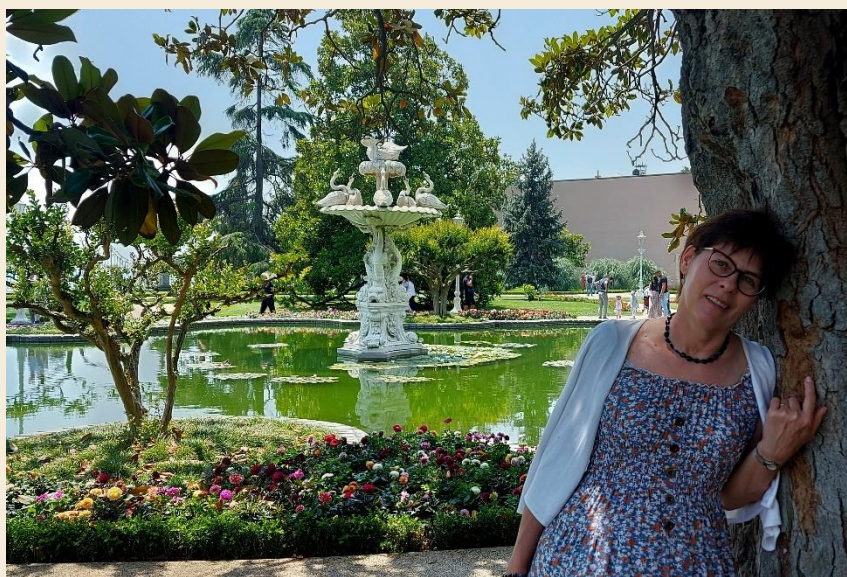
1. RABIA SULTAN Sultan Murad IV Khan's daughter.	13. ÜBEYDE SULTAN Sultan Ahmed I Khan's daughter	27. SHAHZADAH HASAN Sultan Ahmed I Khan's son
2. SULTAN MURAD IV KHAN Birth 1612 - Death 1640 Reign 1623-1640	14. SAFİYE SULTAN Sultan Murad IV Khan's daughter	28. SHAHZADAH MEHMET Sultan Ahmed I Khan's son
3. SULTAN AHMED I KHAN Birth 1590 - Death 1617 Reign 1603-1617	15. SHAHZADAH OSMAN Sultan Murad IV Khan's son	29. SHAHZADAH ORHAN Sultan Ahmed I Khan's son
4. MAHPEYKER KÖSEM SULTAN Birth ... - Death 1651 Sultan Ahmed I Khan's wife	16. SHAHZADAH AHMED Sultan Ibrahim Khan's son	30. SHAHZADAH AHMED Sultan Murad IV Khan's son
5. AYŞE SULTAN Sultan Ahmed I Khan's daughter	17. SHAHZADAH ORHAN Sultan Ahmed I Khan's son	31. SHAHZADAH OSMAN Sultan Ahmed I Khan's son
6. GEVHERHAN SULTAN Sultan Ahmed I Khan's brother	18. SHAHZADAH BEYAZID Sultan Ahmed I Khan's son	32. SHAHZADAH ABDÜLHAMİD Sultan Murad IV Khan's son
7. SHAHZADAD ORHAN Sultan Murad IV Khan's son	19. SHAHZADAH MEHMET Sultan Ibrahim Khan's son	33. SHAHZADAH MEHMET Sultan Ahmed I Khan's son
8. FATMA SULTAN Sultan Murad IV Khan's daughter	20. SHAHZADAH SELİM Sultan Ahmed I Khan's son	34. SHAHZADAH SELİM Sultan Murad IV Khan's son
9. ZAHİDE SULTAN Sultan Ahmed I Khan's daughter	21. SHAHZADAH NUMAN Sultan Murad IV Khan's son	35. HATİCE SULTAN Sultan Ahmed I Khan's daughter
10. ZEYNEP SULTAN Sultan Osman II Khan's daughter	22. SHAHZADAH SÜLEYMAN Sultan Ibrahim Khan's son	36. ESMA SULTAN Sultan Ahmed I Khan's daughter
11. SHAHZADAD MUSTAFA Sultan Osman II Khan's son	23. SHAHZADAH HASAN Sultan Murad IV Khan's son	
12. SULTAN OSMAN II KHAN Birth 1604 - Death 1622 Reign 1618-1622	24. SHAHZADAH MAHMUD Sultan Murad IV Khan's son	
	25. ZEYNEP SULTAN Sultan Ahmed I Khan's daughter	
	26. SAFİYE SULTAN Sultan Ibrahim Khan's daughter	

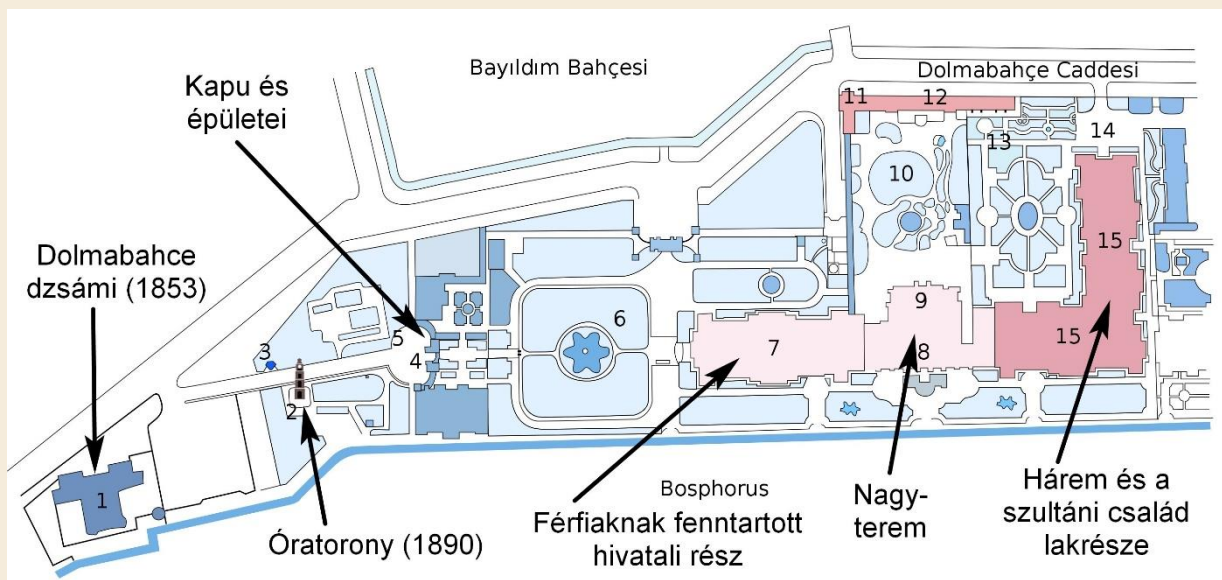
← A Boszporusz partján épült Dolmabahçe palota hatalmas délnyugati kapuépítménye.

A Dolmabahçe palota 1856-tól 1924-ig volt a szultáni kormányzat központja, miután I. Abdulmecid szultán (1823-1861) a majd 400 éves Topkapi palotát már alkalmatlannak találta arra, hogy a birodalom adminisztratív központja legyen. A valóban előregedett Topkapi mellett Abdulmecid más palotákat is használt kormányzati célokra, például a Beşiktaş-palotát.

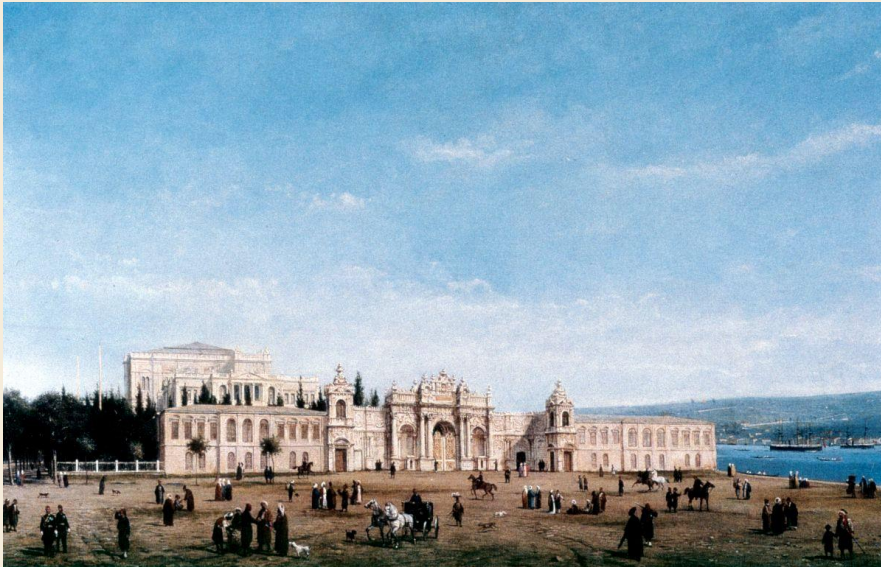
→ A palotát több, szebbnél szebb kert veszi körül, számunkra tulajdonképpen ezek a kertek és a Boszporusz part tetszettek a legjobban. Maga az irdatlan méretű, 45 000 m²-es palotaegyüttes építészetileg nem különösebben érdekes, legalább is nem szembetűnőbb mint sok 19. századi európai társa. Ráadásul az épületeken belül mindenhol tilos a fényképezés, de nem is igen találtam fotózásra alkalmas részeket. A belső terek olyanok, mint egy kissé kopottas múlt századi luxushotel enteriőrje.

↘ A rajz az 1843 és 1856 között felépített Dolmabahçe palota főbb részeit mutatja. A palota a Beşiktaş kerületben, a Boszporusz partján épült, közvetlen vízparti kapcsolattal és csodálatos kilátással. A palota külső megjelenése közel áll a korabeli nyugati nagy épületekéhez, azonban beosztása a hagyományos oszmán mintát követi. Külön rész van kialakítva a férfiak számára, amit a Nagy Díszterem választ el a háremtől. A szigorúan leválasztott női lakrész, a hárem részére külön bejáratot építettek.

→ A Dolmabahçe palota délnyugati homlokzata és kertje. A palota és berendezése felemésztette az amúgy is gyengélkedő birodalom éves adóbevételeinek mintegy negyedét. Az építkezés miatt keletkezett államháztartási hiányt infáció gerjesztésével és külföldi hitelek felvételével pótolták, de így is előállt olyan helyzet 1875-ben, hogy az Oszmán Birodalom nem tudta törlesztési kötelezettségét teljesíteni, ezért az európai nagyhatalmak 1881-ben pénzügy gondnokság alá vették a török államot.

← Ezen a festményen a Dolmabahçe palota nyugati látképét örökítette meg Luigi Querena 1875-ben. (Harvard Fine Arts Library)

A palota északkeleti végéhez közel épült különálló hercegi palotában ma a 2014-ben megnyitott török Nemzeti Festmény Múzeum 19. századi török és külföldi eredetű festmények gyűjteménye tekinthető meg. Nagyjából tájképek, történelmi festmények és szultán portrék sorozata az összeállítás. A 19. század végi európai festészet útkeresésének nem találtuk nyomát, bár becsülettel végig néztük az egészet. ↙ A palota kertje és a Boszporusz között mives kovácsolt

vaskerítés húzódik, amit több helyen kapuk szakítanak meg. Mindegyiknél kialakul egy kis sorállás, hiszen ezek a legjobb fényképező helyek

↓ A palota délnyugati kapuja elé építtette fel II. Abdulhamid szultán 1890-ben azt az óratornyot, aminek a közelében helyeztek el két, közel egyforma ágyút. A feltehetően még 15. századi, kb. 30 cm-es űrméretű ágyúcsövek oszmán öntésűek, oldalsó csőcsapjuk nincs, tehát fabölcsőben kellett vontatni, vagy szekérrre emelni a csöveket és a lövéshez is bizonyára ferdén a földbe ásták azokat. A csöveken látható öntött fülek csak a felemelést segítik, a túloldaliban még benne is van a vasgyűrű.

← A palota kertjei szépek, tiszták és gondozottak.

→ Dolmabahçe palota kiállított érdekességei közül az egyik Szulejmán szultán kardja. Biztosan több is volt neki, hiszen egyet már láttunk a Topkapi palotában.

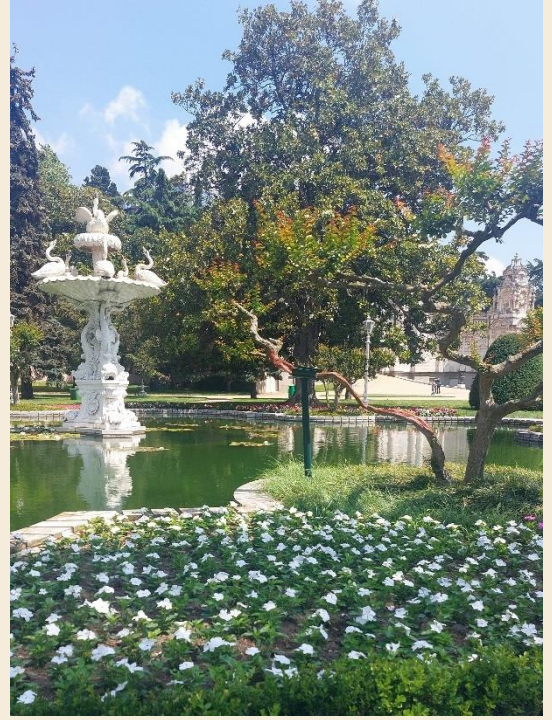
← A másik érdekesség Szulejmán szultán szépen díszített tőre. A 16. századi zománcozott, arannyal díszített törön olvasható készítőjének a neve. A mestert Taki-nak hívták és valamelyik dervisrend tagja volt.

↘ Amint mondtam a Dolmabahçe palotában nem lehet fényképezni, árgus szemek figyelik a látogató minden mozdulatát. Egyet mégis lőttem, amikor véletlenül egyik őr sem figyelt. Ebben a nevezetes ágyban hunyt el Mustafa Kemal Atatürk, a Török Köztársaság alapítója, a törökök életének átalakítója és a szinte mindenre kiterjedő modernizáció elindítója. Atatürk 1927 és 1938 között csaknem négy évet töltött Isztambulban, amikor hivatala és lakóhelye is ebben a palotában volt. Innen adta ki rendeletét 1928-ban az arab írás elhagyásáról és a latin abc bevezetéséről. Kemal Atatürk 1938. november 10-én, reggel 9 óra 5 perckor hunyt el a palota 71. számú szobájában

A Dolmabahçe palota sétára csábító kertjei

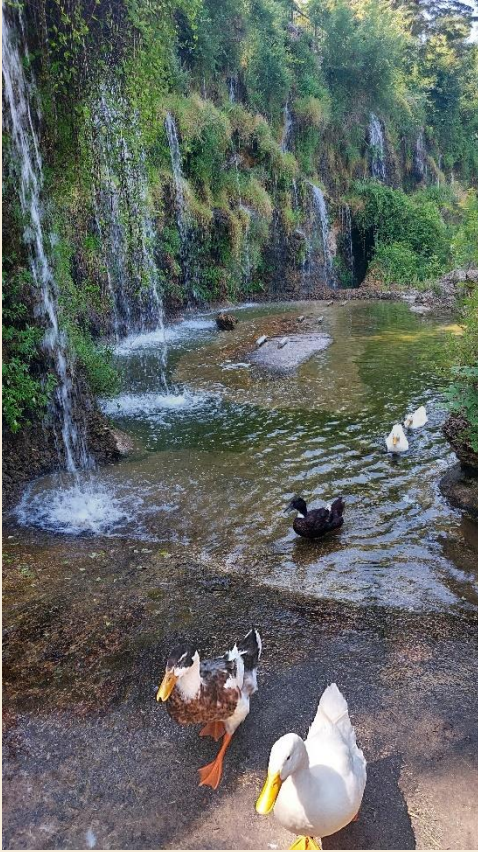
→ Isztambul belvárosától északra, a három Boszporusz híd közül a középsőtől, a Fatih Sultan Mehmet hídtól kb. 2 km-re tovább észak felé, az európai oldalon a tengerszoros fölé emelkedő lejtőn és fennsíkon terül el Isztambul egyik legszebb parkja, az Emirgan park. Bizony erős elszánás kellett ahhoz, hogy a belvárosból kibusozzunk oda, de megérte!

↓ A kert egyik legszebb része ez a mesterséges vízeséssel táplált tó. Az Emirgan park területét IV. Murad szultán a 17. században adományozta a perzsa Emir Güne Han-nak. A török-perzsa háborúk idején szokás volt, hogy a szultán

befogadta és támogatta a perzsa ellenzék tagjait. Később Güne Han és a liget sorsa szomorúbbra fordult, ugyanis az időközben Yusufra átnevezett Güne Han-t a következő szultán kivégeztette, a kert területét pedig I. Abdulhamid szultán felparcelláztatta a 18. században.

← A tavacskában kacsák és vízimadarak is időznek, ha pedig látogató közelit hozzájuk, kiúsznak kéregetni.

Tovább folytatva a park történetét, a mai közpark (kb. 500 000 m²) kiépítését Iszmail pasa, Egyiptom alkirálya kezdte meg a 19. században. Ő építette azt a három pavilont is, amelyek ma étteremként és kávézóként szolgálják a betérőket. Isztambul polgármestere, Lütfi Kirdar 1940-ben nyitotta meg a nagyközönség előtt az Emirgan parkot.

→ Ki nem hagynánk egy ilyen városneves fotót, főleg ha találunk valakit aki megcsinálja.

→ Az Emirgan egyes pontjairól szép kilátás nyílik a Boszporuszra, ahol mindig nagy a hajóforgalom.

← A parkban kellemes sétányok, játszótérek, virágoskertek vannak. Az egész terület gondozott és tiszta. Az egyenruhás parkőrök párosával járnak, összeszednek minden apró szemetet. Figyelnek és figyelmeztetnek.

→ Az Emirgan park másik tavacska egy szép fahíddal. A képen, de szerencsére a kertben látható kopár területek nem a gondozatlanság jelei, hanem az Emirgan legnagyobb csodájának tanúi. Mi júniusban jártunk arra, így nem láthattuk a kiültetett tengernyi tulipán virágzását, ami igazán híressé teszi a parkot. Az elvirágzott tulipánokat visszavágják és a hagymás növényekkel beültetett területeket gyommentesen, de kopáran hagyják a következő virágzásig.

Ezt a képet nem én készítettem, de nem állom meg, hogy ide ne másoljam. 2006 óta, minden április elején, úgy 7-e körül tartják a Tulipán Fesztivált az Emirganban. Szerencsére a parkban a hatalmas virágszőnyegek, a milliányi tulipán ekkor mutatja teljes pompáját.

A tulipán Anatóliából került Isztambulba a 15. században, majd onnan tovább vitték a hagymákat Európába. A 17. századra Németalföld, később Hollandia lett a legfőbb termesztő, bár a törökök úgy tartják, hogy az övéké az igazi tulipán. Jövő tavasszal visszajövünk!

→ Ez itt a Taksim tér, Isztambul egyik legismertebb tere. A Galata negyed fölött húzódó fennsík Boszporusz fölé emelkedő részén, a Beyoğlu negyedben található. Mi a tenger felől induló, alagútban futó F2-es siklón mentünk fel (a heti bérlet ide nem érvényes). A Taksim parádék, állami ünnepek, de tüntetések kedvelt színhelye. A nem különösebben szép tér közepén áll az 1928-ban épített köztársasági emlékmű, alakjai között Atatürk szobrával (jelzem ekkor Kemal Atatürk még élt).

A tér oldalán álló új Taksim mecsetet Erdoğan elnök avatta fel 2021-ben. A kép előterében a Taksim Maksemi nevű 18. századi víztározó teteje és falai tűnnek fel. A mai tér erről vette a nevét.

A Taksim térről indul az Istiklal utcán végighaladó nevezetes piros villamos. Mi is felkapaszkodtunk rá és nagy csilingelés közepette végig zötyögtünk a sétálókkal és üzletekkel teli bevásárló utcán. Az Istiklalon mindig sokan vannak, különösen este, mert sok errefelé a szórakozóhely.

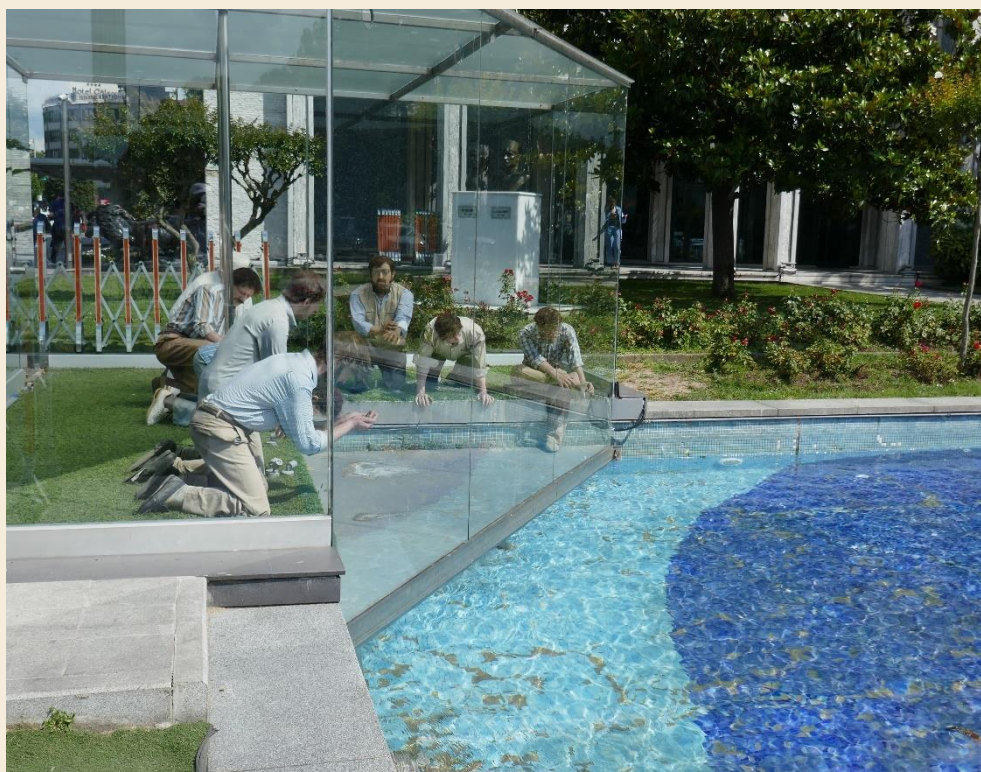
Az Istiklal piros villamosa 1914-óta járja útját fel és alá ezen az útvonalon. Ma persze már inkább csak nosztalgia villamosvasút és turista látványosság, nem igazi tömegközlekedési eszköz.

← Ez itt Isztambul Főpolgármesteri Hivatala a Temmuz Şehitleri út 15 alatt, a Fatih negyedben közel az Atatürk bulvárhoz.

→ Az épület falán ez a hatalmas tabló örökíti meg azoknak a nevét és arcképét, akik 2016-ban, a kormányellenes felkelés során életüket vesztették Erdoğan elnök kormányzatának védelmében

← A Főpolgármesteri Hivatalhoz tartozó kis parkban egy üveg kalickában mementőként annak a nyolc férfinak az életnagyságú, felöltöztetett figuráját állították ki, akiket a felkelők rituális tisztálkodás közben itt öltek meg 2016. július 15-én éjjel.

Egyik nap elhatároztuk, hogy befizetünk egy hajókirándulásra a Boszporuszon. Itt még csak várakoztunk az indulásra a Dolmabahçe palota közelében levő kikötőnél.

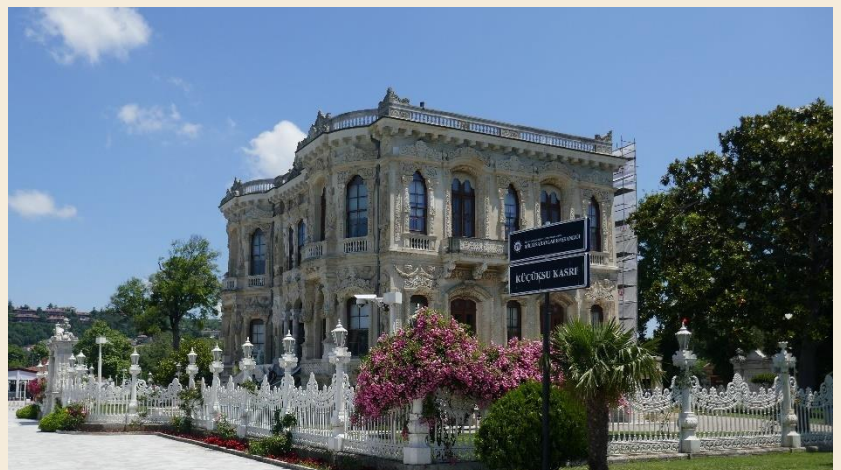
← Hátterben a 15 Temmuz Şehitler híd. Ez volt az első állandó híd, amely összekötötte Európát és Ázsiát. A több mint másfél kilométer hosszú hidat 1973 októberében nyitották meg. A hídon csak autóforgalom van, gyalogosan nem lehet átmenni.

Már a hajón vagyunk! A háttérben a Dolmabahçe mecset magasodik. A mecset tervei 1855-ben készültek el, építését néhány évvel később fejezték be. 1956-tól 1960-ig itt működött a Haditengerészeti Múzeum, amely most a Dolmabahçe palotától kissé északkeletre tekinthető meg.

A hajókázás első megállóhelye az Ázsiai oldalon, a Boszporusz középső hídjának közelében álló Küçüksu Pavilon (Küçüksu Kasrı) kikötője volt. Ezt a kis palotát, amely nem állandó lakóhely, hanem afféle időnként használt vadászkastély és vendégház volt, 1857-ben építtette I. Abdul-Medzsid szultán.

Az oszmán-barokk stílusú, alaposan díszített épület ma belépődíjjal látogatható, de belső terében nem szabad fotózni. Belsőépítészé Charles Séchan, a Bécsi Állami Operaház színpadtervezője volt. Hát olyan is mint a Staatsoper valamelyik rokokó díszlete.

A kert viszont itt is szép és gondozott, mint mindenhol Isztambulban.

A Küçüksu Kasrı legszebb része valóban a kert

→ Ismét hajóra szálltunk és elindultunk az európai part felé. A képen a Boszporusz középső hídja, a Fatih Sultan Mehmet híd köti össze a két földrészt. A Konstantinápolyt meghódító II. Mehmed szultánról elnevezett híd 1988-ra készült el, másfél km hosszú és víz feletti magassága 64 m. Kell is, mert jó nagy kereskedelmi hajók közlekednek alatta a Fekete-tenger felé és vissza.

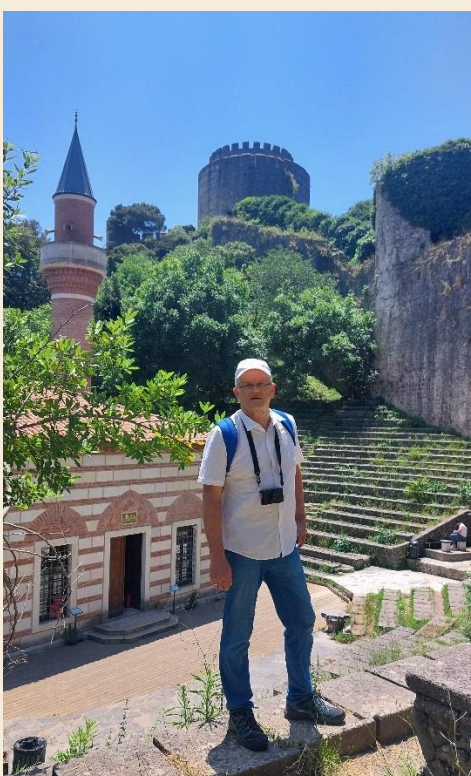

↘ Közeledünk az európai oldalon felépített Rumeli Hisari vár felé. Az erősséget Konstantinápolytól 10 km távolságban északkeletre, a Boszporusz legkeskenyebb pontjánál építette fel II. Mehmed 1452-ben 4 hónap alatt, amikor már nagyban készült a város meghódítására. A Rumeli Hisarival szemben, az ázsiai oldalon már 1390 óta állt a Anadolu vár, amelyet szintén a törökök építettek. A két erősség segítségével Mehmed szultán könnyedén ellenőrzése alatt tudta tartani a Fekete-tengeri hajóforgalmat, így Konstantinápoly gabonaellátását is, ami súlyos nehézségeket okozott Bizánc

A Rumeli Hisarinak csak egy része látogatható manapság (2023), mert több torony és a falak jelentős darabjai is felújítás alatt állnak

← A vár közepén álló a Rumelihisari Boğazkesen Fetih Mescidi mecset helyén egy szabadtéri színpad működött 1958-tól. 2015-ig. Ebben az évben fejeződött be a mecset újraépítése és istentiszteleti helyként történő megnyitása. A szabadtéri színpad megmaradt ülésorai láthatóak a háttérben. A színpad a mára újra felépített mecset helyén volt.

← A Rumelihisari Boğazkesen Fetih Mescidi mecsetet eredetileg 1452-ben építették a várral együtt, de később több földrengés annyira megrongálta, hogy végül II. Mahmud szultán (1785-1839) idején elbontották. A háttérben a várfalak egy része és távolban a Fatih Sultan Mehmet híd tűnik fel.

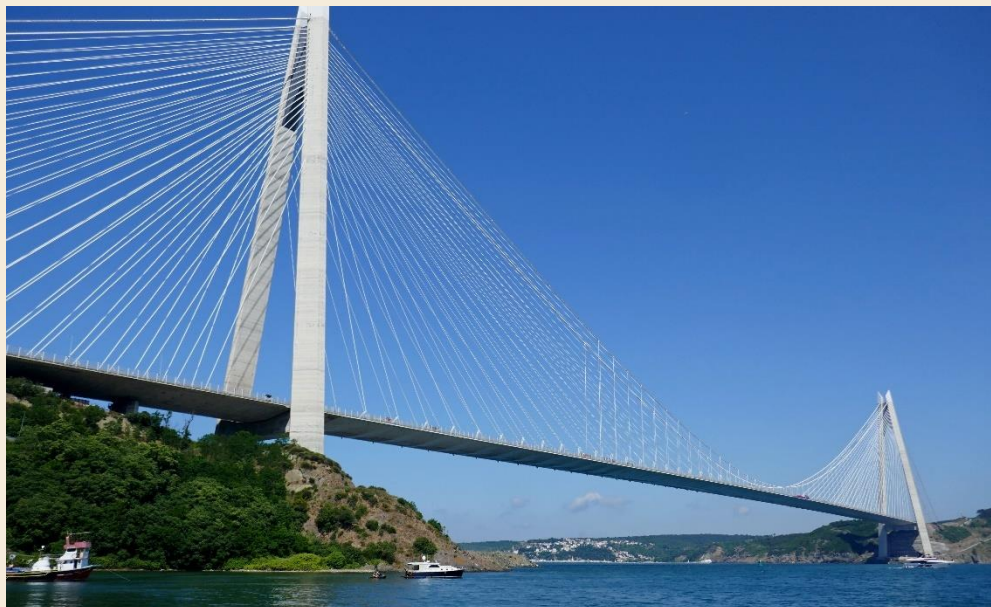

→ Hajózunk tovább, most éppen az ázsiai oldalon fekvő Anadogu Kavaki halászfalu kikötője felé.

➔ Közelítünk a Fekete-tengerhez. Itt köti össze Ázsiát és Európát a Boszporusz legészakibb hídja, a Yavuz Sultan Selim híd. A 2016-ban megnyitott híd több mint 2 km hosszú, tervezője a francia Michel Virlogeux mérnök volt. Igazán szépen sikerült munka.

Itt említtem meg, hogy a három Boszporusz híd mellett Isztambul belvárosánál további két tenger alatti alagutat is építettek a két földrész közé. Az egyik az Eurázsia Alagút (Avrasya Tüneli, átadva 2016-ban) közúti forgalomra épített ikeralagútja, a másik pedig a Marmaray Alagút (átadva 2013-ban), amelyen át vasúti forgalom is halad.

← Itt még erősen gondolkodom, ugorjak, vagy ne ugorjak?

↗ Miután már a hajó személyzete is beugrott a Boszporusz vizébe, én is elszántam magam.

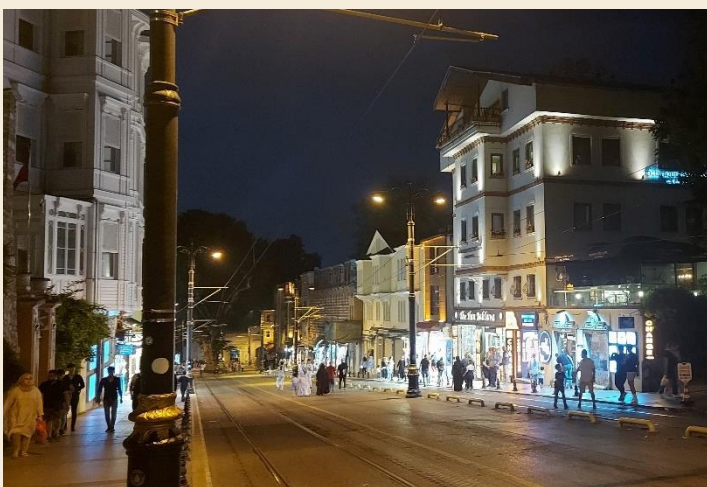

→ Kilátás kedvenc éttermünk, a Daisy Rooftop ablakából

← Esti sétálók a T1-es villamos vonalán, az Alemdar úton

→ Ez az ásatási terület a Sarahcane Arkeoloji Parki, a Constantinus falakon belüli Isztambul kellős közepén található. Valaha itt állt a Szent Polyeuktosz templom, amely az Hagia Sophia megépítése előtt a város legnagyobb temploma volt. A Szent Polyeuktoszt (Hagios Polyeuktosz) a császárokkal rokonságban álló előkelő hölgy, Anicia Juliana támogatásával építették 524 és 527 között. A templom a 11. századig fennmaradt, majd az oszmán időkben lassanként elpusztult, helyén csak ez a romterület maradt.

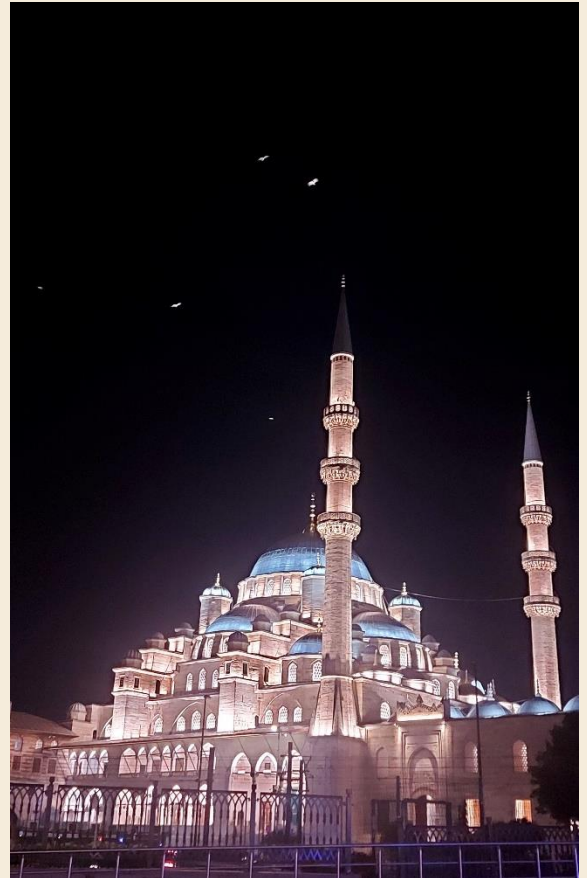

← A Hagia Sophia közelében, a Kisásziai Khalkédónban 303-ban mártírhálált halt ókeresztény Szent Eufémia tiszteletére emelték az egykor itt állt templomot a 7. században. A területen 1939-42 között végzett ásatások során díszített falfülkéket és freskótöredékeket találtak.

← Ha valaki vásárolni szeretne kissé lelakott régi török házat Isztambul belterületén, hát van elegendő kínálat

→ Az Aranyszarv-öböl partján álló Valide Sultan, vagy Yeni mecset esti kivilágításban a Galata hídról. A mecset a korabeli Isztambul Eminönü nevű, főként zsidók lakta negyedében épült fel a 17. század első felében.

↙ Isztambul belvárosában délutánonként töltik fel az üzletek árukészletét. Ilyenkor nagy a nyüzsgés, sürgés-forgás és persze rengeteg a szemét. Azonban a szállítási, szemétyűjtési rendszer olyan jól meg van szervezve, hogy rövid idő múlva ismét tiszták az utcák. A kép közepén látható hatalmas zsákokba gyűjtik a csomagolóanyagokat és kézi targoncán húzzák végig a szűk utcákon a gyűjtőhelyekig. Bár errefelé is sok a szegény ember, Isztambulban nem

láttunk- a néhány hivatásos koldust kivéve – utcai kéregetőket, vagy a kocsisorok között kuncsorgókat. A nagyon szegények csomagolókartont, PET palackokat vagy fém üdítő dobozokat gyűjtenek óriási zsákokba és leadják a begyűjtő helyeken.

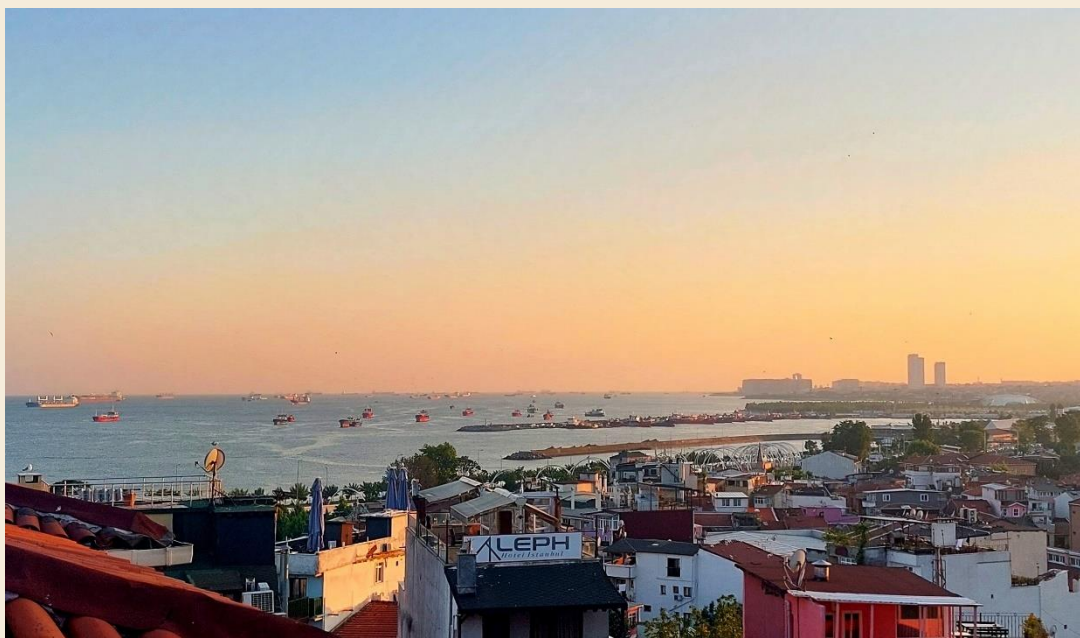
→ Egy pillanatkép az Aranyszarv-öböl fölött átívelő Haliç metróhídról, amelyen éppen az M2 metró érkezik be az állomásra. Ezen a hídon nincs más közúti forgalom.

← Teljes vertikumban dolgozó autójavító üzem a Héttorony közelében.

→ Modern bevásárló központ a Fildami víztározó szomszédságában. Meglátogattuk, belülről is jól néz ki.

← Estefelé már készülődnek a halászhajók az éjszakai munkára. Ahogy sötétedik, felkapcsolják a víztükörré irányított reflektorokat, majd kifutnak a Márványtengerre és kezdődik a halászat.

A Sokollu Mehmet Paşa mecset a lenyugvó nap fényében. A mecsetet Sokollu Mehmed nagyvezír építtette 1572-ben és persze ki más tervezte volna, mint Mimar Szinán, a kor nagy építésze.

